

2022

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MATEMATIKO, NARAVOSLOVJE IN
INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE

MAGISTRSKO DELO

MAGISTRSKO DELO

NASILJE V DRUŽINI NAD ŽENSKAMI – PRIMERJAVA
MED VARNIMI HIŠAMI PO REGIJAH V SLOVENIJI

GAJA IVANČIČ

GAJA IVANČIČ

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MATEMATIKO, NARAVOSLOVJE IN
INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE

Magistrsko delo

**Nasilje v družini nad ženskami – primerjava med varnimi
hišami po regijah v Sloveniji**

(Domestic Violence against Women – Comparison between Safe Houses in
Slovenian Regions)

Ime in priimek: Gaja Ivančič

Študijski program: Psihologija, 2. stopnja

Mentor: doc. dr. Kristijan Musek Lešnik

Somentor: asist. dr. Vesna Jug

Koper, avgust 2022

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Gaja IVANČIČ

Naslov magistrskega dela: Nasilje v družini nad ženskami – primerjava med varnimi hišami po regijah v Sloveniji

Kraj: Koper

Leto: 2022

Število listov: 95

Število prilog: 2 Št. strani prilog: 2

Število referenc: 61

Mentor: doc. dr. Kristijan Musek Lešnik

Somentor: asist. dr. Vesna Jug

UDK: 364.63-027.553(043.2)

Ključne besede: družina, nasilje, nasilje v družini nad ženskami, primerjava med varnimi hišami po regijah v Sloveniji

Izvleček:

Včasih so bila nekatera vedenja običajen in kulturno sprejemljiv del zakonske zveze, danes jih označujemo kot nasilje v družini. Razlikujemo med psihičnim, fizičnim, spolnim in ekonomskim nasiljem. Avtorica je raziskovala pojav nasilja v družini. Zanimalo jo je, katere oblike nasilja se najpogostejše izvajajo nad ženskami, ki so trenutne uporabnice izbranih varnih hiš po regijah v Sloveniji. Želela je raziskati njihovo poročanje o doživljanju nasilja, koliko časa so bile žrtve nasilja, preden so poiskale strokovno pomoč in kateri so bili glavni vzroki za prijavo. Zanimal jo je tudi pogled na to temo z vidika strokovnih delavcev, zaposlenih v izbranih varnih hišah. Avtorico je prav tako zanimalo, ali je prišlo do morebitnih sprememb v času koronavirusa. Narediti je želela primerjavo med izbranimi varnimi hišami po regijah v Sloveniji, ločeno za uporabnice in strokovne delavce. V raziskavi je uporabila kvalitativni pristop raziskovanja. Izvedla je polstrukturirane intervjuje. Vzorec sodelujočih oseb je bil izbran glede na trenutno število uporabnic in zaposlenih v izbranih varnih hišah v devetih regijah po Sloveniji. Avtorica zaključuje, da je bilo pri vseh uporabnicah prisotno psihično nasilje. Izkušnja doživljanja nasilja je bila zanje težka, v nasilnem odnosu so vztrajale od nekaj let pa do več desetletij. Glavni vzrok za prijavo je bil stopnjevanje različnih oblik nasilja. Podrobnejši pogled o nasilju je avtorica dobila tudi z vidika strokovnih delavcev.

V času koronavirusa niso zaznali sprememb v nobeni regiji. Ugotovitve raziskave prispevajo k boljšemu razumevanju in poznavanju pojava nasilja v družini nad ženskami ter v podobnosti in razlike med regijami v Sloveniji.

Key document information

Name and SURNAME: Gaja IVANČIČ

Title of the thesis: Domestic Violence against Women – Comparison between Safe Houses in Slovenian regions

Place: Koper

Year: 2022

Number of pages: 95

Number of appendix: 2 Number of appendix pages: 2

Number of references: 61

Mentor: Assist. Prof. Kristijan Musek Lešnik, PhD

Co-Mentor: Assist. Vesna Jug, PhD

UDC: 364.63-027.553(043.2)

Keywords: family, dviolence, domestic violence against women, comparison between safe houses in Slovenian regions

Abstract:

Certain behaviors that used to be a normal and culturally acceptable part of marriage are nowadays considered as domestic violence. There are several types of violence: psychological, physical, sexual and economic violence. The author studies domestic violence, namely the forms of violence that are the most common against women currently staying at selected safe houses throughout the regions of Slovenia. The aim is to study how long and in what way these women experienced the violence before seeking professional help, as well as to determine the main causes for reporting it. Another point of interest is the view of professional workers employed in the selected safe houses on the topic, as well as whether there have been any changes during the coronavirus outbreak. The author compares the selected safe houses throughout Slovenian regions, separately for the women staying there and professional workers. The study uses the qualitative approach. The author carried out semi-structured interviews, using a selected sample of participants according to current number of employees and women staying at selected safe houses in nine Slovenian regions. The author concludes that all women experienced psychological violence. The experience was very difficult for them, however they endured the violence from several years to several decades. The main reason for reporting it is the escalation of various forms of violence. The safe house employees participating in the study also offer a detailed view on the violence. During the coronavirus outbreak they did not detect any changes in any of

the regions. The conclusions of the research contribute to a better understanding and knowledge on domestic violence against women and on the similarities and differences between Slovenian regions.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	1
1.1	OBLIKE NASILJA V DRUŽINI	1
1.1.1	Fizično nasilje.....	2
1.1.2	Psihično nasilje.....	2
1.1.3	Spolno nasilje	3
1.1.4	Ekonomsko nasilje.....	3
1.2	ŽRTVE NASILJA V DRUŽINI	4
1.2.1	Posledice žrtev nasilja v družini	5
1.3	RAZLAGE NASILJA MED DRUŽINSKIMI ČLANI	6
1.3.1	Posamezne teorije nasilja v družini	7
1.4	VARNE HIŠE PO REGIJAH V SLOVENIJI	12
1.5	NAMEN IN CILJI MAGISTRSKEGA DELA	13
1.6	RAZISKOVALNA VPRAŠANJA OZIROMA HIPOTEZE	13
2	METODA.....	15
2.1	VZOREC	15
2.2	PRIPOMOČKI.....	15
2.3	POSTOPEK	16
3	REZULTATI	17
3.1	POVZETKI INTERVJUJEV MED VARNIMI HIŠAMI PO REGIJAH V SLOVENIJI – UPORABNICE.....	17
3.1.1	Gorenjska regija.....	17
3.1.2	Goriška regija	19
3.1.3	Obalno-kraška in notranjska regija.....	21
3.1.4	Jugovzhodna Slovenija.....	23
3.1.5	Koroška regija oziroma Savinjska regija.....	25
3.1.6	Osrednjeslovenska regija.....	26
3.1.7	Podravska regija	26
3.1.8	Pomurska regija	28
3.1.9	Spodnjeposavska regija	28
3.2	POVZETKI INTERVJUJEV MED VARNIMI HIŠAMI PO REGIJAH V SLOVENIJI – STROKOVNI DELAVCI V PROGRAMIH.....	30
3.2.1	Gorenjska regija.....	30
3.2.2	Goriška regija	33
3.2.3	Obalno-kraška in notranjska regija.....	36
3.2.4	Jugovzhodna Slovenija.....	38
3.2.5	Koroška regija oziroma Savinjska regija.....	40

3.2.6	Osrednjeslovenska regija.....	42
3.2.7	Podravska regija	45
3.2.8	Pomurska regija.....	47
3.2.9	Spodnjeposavska regija	50
3.3	PRIMERJAVA MED VARNIMI HIŠAMI PO REGIJAH V SLOVENIJI – UPORABNICE	52
3.4	PRIMERJAVA MED VARNIMI HIŠAMI PO REGIJAH V SLOVENIJI – STROKOVNI DELAVCI V PROGRAMIH	56
4	RAZPRAVA	64
4.1	UPORABNA VREDNOST RAZISKAVE	70
4.2	OMEJITVE RAZISKAVE	70
5	SKLEPI	72
6	VIRI.....	74

KAZALO PRILOG

PRILOGA A *Intervju s strokovnimi delavci varnih hiš*

PRILOGA B *Intervju z uporabnicami varnih hiš*

ZAHVALA

V prvi vrsti se zahvaljujem profesorju doc. dr. Kristijanu Museku Lešniku in asist. dr. Vesni Jug, da sta me z veseljem ponovno sprejela pod svoje mentorstvo in somentorstvo, me strokovno vodila in spodbujala pri izdelavi magistrskega dela.

Velika zahvala gre tudi vsem sodelujočim uporabnicam in strokovnim delavcem posameznih varnih hiš po regijah v Sloveniji, ki so bili pripravljene sodelovati v raziskavi in mi pomagali pri izpeljavi magistrskega dela.

Posebna zahvala gre mojemu partnerju Mateju, ki me je spremljal in bodril na vsakem koraku študija in pisanja magistrskega dela.

Druga posebna zahvala gre tudi mojima staršema, ki sta me bodrila že od začetka študija in mi podajala koristne nasvete že od samega začetka ter verjela vame.

Hvala tudi vsem prijateljem in sorodnikom, ki so me prav tako bodrili na moji študijski poti ter pripomogli k uresničitvi vseh zastavljenih ciljev.

Hvala vsem, ki ste mi na kakršen koli način pomagali pri zaključku magistrskega študija in nastanku magistrskega dela.

»Nikoli ti niso dane sanje, ne da bi ti bila dana tudi moč, da jih uresničiš.« (Richard Bach)

1 UVOD

Družina je bila v preteklosti tradicionalno pojmovana kot razumevajoča, harmonična in podporna družba, ki predstavlja varno okolje in zavetje, v katerega se posameznik lahko zateče iz vsakodnevnih stresnih situacij (Antić Gaber idr., 2009). Nekatera vedenja, ki jih danes označujemo kot nasilje v družini oziroma nasilje med partnerjema, so bila v preteklosti običajen in kulturno sprejemljiv del zakonske zveze in reševanja problemov, ki so nastali v družini (Antić Gaber idr., 2009; Erez, 2002).

Družinsko nasilje je opredeljeno na različne načine, in sicer glede na to, kako ga opisujejo različni avtorji. Wolfe in Jaffe (1991) ga opisujeta kot kronično stanje, kot bolezen pa ga opisuje Goldman (1994) (Goldman, 1994, citirano v: Kashani in Allan, 1998; Wolfe in Jaffe, 1991). Avtorici M. Plaz in Š. Veselič (2002) pa opisujeta, da nasilje ni bolezen, ampak gre za priučeno vedenje, pri katerem imajo ljudje vedno možnost izbire, kako se bodo v posamezni situaciji odzvali (Plaz in Veselič, 2002). Družbene razmere in pogoji imajo vpliv na družinsko nasilje, poleg tega pa ne govorimo le o posameznikih v družini, temveč o družinskih članih in njihovih medsebojnih odnosih (Cheal, 2008; Newman, 1999; Sedmak in Kralj, 2006). Nasilje v družini se lahko razvije in prične kadarkoli od zgodnjega otroštva pa vse do pozne starosti (Filipčič, 2010; Leskošek idr., 2010). V primeru, ko gre za ponavljajoče nasilje v družini med družinskimi člani, govorimo o nasilju v družini (Filipčič, 2002; Filipčič, 2010; Plaz in Veselič, 2002). Opozoriti je potrebno, da je nasilje v družini tudi družbeni in ne le zasebni problem posameznikov (Balažic, 2006; Kordič, 2007; Sedmak, 2006). Gledano z zgodovinskega vidika nasilje v družini sega že v daljno preteklost (Puhar, 2004). V Sloveniji se je o problematiki nasilja v družini začelo govoriti šele konec osemdesetih let prejšnjega stoletja (Kordič, 2007; Sedmak, 2006). Veliko zaslugo za to pripisujemo feminističnim aktivistkam, predstavnicam in predstavnikom nevladnih in neprofitnih organizacij ter posameznicam, ki so se začele združevati v različnih skupinah za samopomoč.

1.1 OBLIKE NASILJA V DRUŽINI

Strokovna literatura navaja in razlikuje več oblik nasilja v družini (Dobnikar, 1991; Filipčič, 2002; Filipčič, 2010; Filipčič idr., 2004; Robnik idr., 2003). In sicer razlikuje med fizičnim, spolnim, psihičnim in ekonomskim nasiljem. V večini primerov se našteje oblike nasilnih ravnanj med seboj prepletajo (Filipčič, 2002; Filipčič idr., 2004). Ko je med partnerjema v odnosu prisotno vedenje, ki povzroča kakršnokoli telesno, spolno in/ali duševno trpljenje, govorimo o nasilju v družini (Dobash in Dobash, 1998; Selič, 2010). Poleg tega je prisotna tudi uporaba fizične sile proti partnerju, omejevanje svobode gibanja

in odločanja partnerja, pri čimer povzročitelj nasilja na ta način posega v integriteto žrtve (Dobash in Dobash, 1998; Kashani in Allan, 1998; Selič, 2010; Ženska svetovalnica, 2021).

1.1.1 Fizično nasilje

Vsaka uporaba fizične sile, ki pri posamezniku v družini povzroči bolečino, strah ali ponižanje, in sicer ne glede na to, ali so nastale kakšne poškodbe, je po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (2008), definirana kot fizično nasilje. Med telesno nasilje spada tudi zloraba fizične sile ali pa grožnja z uporabo fizične sile, ki je usmerjena na človekovo telo ali življenje (Kashani in Allan, 1998; Ženska svetovalnica, 2021). Nasilje v družini se običajno ne začne s fizičnim nasiljem, temveč s psihičnim nasiljem, ki se postopoma stopnjuje v fizično nasilje. Posledice fizičnih napadov so vidne na telesu, zato so tudi v večini primerov zabeležene v zdravniških kartotekah. V Sloveniji so po policijskih statistikah v kar 99 % primerov nasilja žrtve mlajše ženske, povzročitelji nasilja pa v kar 92 % primerov starejši moški (Filipčič, 2010; Leskošek idr., 2010; Ženska svetovalnica, 2021). V primerjavi z osebami, ki niso žrtve nasilja, so žrtve nasilja v družini po številnih ugotovitvah manj zdrave. Fizično nasilje zajema zelo širok nabor različnih oblik, in sicer zajema pretepanje, klofutanje, brcanje, odrivanje, odrivanje, lasanje, boksanje, zvijanje rok, bičanje, davljenje, napade s hladnim in s strelnim orožjem ter umor. Poškodbe, ki so posledice fizičnega nasilja, se običajno stopnjujejo od prask in odrgnin do ureznin, tudi do zlomov. Nazadnje se stopnjujejo lahko celo do invalidnosti ali smrti žrtve (Ženska svetovalnica, 2021). Pri žrtvah fizičnega nasilja lahko zasledimo tudi posledice, ki so sicer značilne za psihično nasilje, vendar so v resnici posledice, ki nastanejo zaradi fizičnega nasilja. Na primer pomanjkanje energije, depresivnost, izguba zaupanja, jok, anksioznost, napadi panike in misli na samomor (Ženska svetovalnica, 2021).

1.1.2 Psihično nasilje

Med psihično nasilje po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (2008) spadajo ravnanja, s katerimi povzročitelj nasilja pri žrtvi nasilja v družini povzroča občutke manjvrednosti in ogroženosti, strahu, ponižanja ter druge duševne stiske. Ta oblika nasilja zajema neprestane zahteve s strani povzročitelja nasilja, grobo kritiziranje osebnosti, nadzorovanje, poniževanje, ustrahovanje, izločanje iz družbe, negativne predsodke, stereotipe, ignoriranje, besedne grožnje, zmerjanje, obtoževanje ter izbruhe jeze (Filipčič, 2010; Leskošek idr., 2010; Ženska svetovalnica, 2021). Gre za stalen vzorec vedenja, s katerim ena oseba doseže dejanja na račun druge osebe. Posledice psihičnega nasilja se pri žrtvah odražajo kot negativna samopodoba, nizka samozavest in samozaupanje. Prav tako

so žrtve običajno brez energije, anksiozne, ranljive, izolirane ter imajo glavobole in alergije. Spopadajo se tudi z občutki nemoči, nekatere pa celo začnejo zlorabljati mamila.

1.1.3 Spolno nasilje

Ravnanja s spolno vsebino, ki jim oseba v družini nasprotuje, je vanje prisiljena ali pa zaradi svoje stopnje razvoja ne razume njihovega pomena, so po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (2008) opredeljena kot spolno nasilje. Izbrano obliko nasilja v družini pogosteje doživljajo mlajše žrtve, kljub temu se vseeno lahko pojavi tudi pri starejših osebah (Filipčič, 2010). Med spolno nasilje uvrščamo vsa dejanja, povezana s spolnostjo, ki so izvedena pod prisilo (Ženska svetovalnica, 2021). Običajno so žrtve spolnega nasilja ženske, poleg njih pa tudi otroci in telesno ovirane osebe. Ob spolnih odnosih je v literaturi navedenih več različnih vrst spolnih zlorab, in sicer spolno izkoriščanje, spolno nadlegovanje, poljubljanje, otipavanje, prisilno razkazovanje genitalij, vtikanje predmetov v nožnico, siljenje v oralni ali analni spolni odnos, spolni akt z živaljo ter siljenje h gledanju pornografskih vsebin (Repič Slavič, 2008). Žrtve spolnega nasilja se običajno soočajo s posledicami, kot so potlačitev spomina, misli na samomor, depresija, izolacija, hazardiranje, nespečnost, zanikanje, pogostejše poročanje o slabosti in bruhanju, vrtoglavica, izogibanje intimnosti ter občutek tujosti lastnega telesa (Filipčič, 2010; Leskošek idr., 2010; Repič Slavič, 2008).

1.1.4 Ekonomsko nasilje

Neupravičeno nadzorovanje ali omejevanje družinskega člana pri upravljanju osebnega premoženja oziroma pri razpolaganju z osebnimi dohodki ali pa neupravičeno omejevanje upravljanja oziroma razpolaganja skupnega družinskega premoženja je po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (2008) ekonomsko nasilje. To obliko nasilja običajno doživljajo le ženske, pri čemer jim povzročitelji nasilja v družini odvzemajo sredstva za preživetje, hkrati pa jim onemogočajo razpolaganje z njihovim zaslužkom (Lloyd, 1995; Ženska svetovalnica, 2021). Na ta način povzročitelji žrtvam onemogočajo odhod iz nastale situacije in jih nenehno ponižujejo. Ženske običajno dokaj hitro opazijo, da gre za nasilje, vendar se s tem hitro sprijaznijo, saj so večinoma nemočne, ranljive in brez energije, da bi zapustile partnerja (Filipčič, 2010; Ženska svetovalnica, 2021). Prav tako so nezmožne plačila sodnih stroškov razveze, izolirane ter brez motivacije. Običajno gre za dejanja, ko ženske ne dobijo denarja, (moški ne plačuje preživnine, ne da denarja za stroške v gospodinjstvu), vse prihodke prevzame moški in razpolaga z njimi ter ima popoln nadzor nad porabo denarja in dostopom do njega. Tako se v večini primerov žrtve podredijo in živijo naprej v partnerskem odnosu s povzročiteljem nasilja (Filipčič, 2010; Ženska svetovalnica, 2021).

1.2 ŽRTVE NASILJA V DRUŽINI

Po ugotovitvah številnih avtorjev se je kot najnevarnejši kraj za ženske izkazala družina (Božac Deležan, 1999; Dobnikar, 1991; Dobnikar in Kozmik, 1999; Leskošek idr., 2010; Robnik idr., 2003; Selič, 2010). Najnevarnejša oseba za ženske v družini pa je po ugotovitvah njihov partner, ki je povzročitelj nasilja v družini. Moški imajo velikokrat tradicionalne predstave o vlogi ženske v družini. Običajno jo dojemajo kot žensko, ki je podrejena svojemu možu. Kot najučinkovitejše sredstvo, s katerim imajo moč nad socialno kontrolo, uporabljajo nasilje (Kanduč, 2003; Kordič, 2007). Pozorni moramo biti na številne dejavnike pri pojavu nasilja v družini. Ti vplivajo na začetek nasilja v družini kot tudi na njihov preplet. Tako je pojav nasilja v družini povezan z osebnostnimi, socialnimi, situacijskimi, kulturnimi in družbenimi dejavniki. Žrtve nasilja v družini se opišejo kot osebe, ki so občutile trpljenje, bolečino, frustracije in nelagodje, vendar pa moramo biti pozorni na omenjena občutja, saj je le to osebna, subjektivna in relativna izkušnja viktimizacije (Kanduč, 2003). Poleg tega pa so žrtve nasilja v družini ne le fizično ogrožene, temveč tudi pod psihičnim pritiskom, saj imajo s povzročiteljem nasilja čustveno vez (Kordič, 2007). Povzročitelji nasilja običajno svoje ravnanje upravičujejo z zanikanjem in ga dojemajo kot sprejemljiv vedenjski vzorec (Selič, 2010). Velikokrat so to osebe, ki so odvisne, nemočne in prilagodljive.

Za prijavo nasilja v družini ali pa za pogovor o nasilju se žrtve nasilja odločijo le v redkih primerih (Filipčič, 2010). Običajno se za to odločijo po daljšem časovnem obdobju. Največkrat obvestijo policijo ali pa center za socialno delo. Na njihove odločitve in zmožnost sprejemanja pomoči ima pomemben vpliv odnos, ki ga žrtve vzpostavijo s subjekti kazenskopravnega sistema, in sicer s policijo, sodiščem in tožilstvom (Sack, 2004). Žrtve nasilja v družini so v večini primerov zadovoljne z ukrepi in odzivi pristojnih služb, na katere se obrnejo po pomoč (Filipčič, 2010). Mnogo žrtev pa o nasilju v družini ne spregovori, saj imajo v sebi upanje, da se bo povzročitelj nasilja spremenil in ne bo več nasilen. Hkrati pa jih je strah javno izpostaviti svojo stisko, problem, saj se bojijo, kaj jim bo povzročitelj storil, ko bo izvedel za prijavo nasilja v družini. Bojijo se predvsem, da bo povzročitelj vso krivdo prevalil nanje. V večini primerov se povzročitelji žrtvam opravičijo in jim obljubijo spremembe, tako se žrtve poistovetijo s povzročiteljem, racionalizirajo njegovo vedenje ali pa sprejmejo krivdo za nastalo situacijo (Selič, 2010). Žrtve večinoma prikrijejo vzroke nasilja v družini in boleznih, saj jih je strah priznati, kaj se dogaja v resnici (Filipčič, 2010). Največkrat žrtve zaupajo svojim bližnjim osebam, predvsem mami ali prijateljicam. Kljub temu jih veliko še naprej ostane v nasilnem odnosu, saj same nimajo moči in volje, da bi odšle iz njega. Menijo, da je odhod iz nasilnega odnosa predvsem dolg proces, obenem pa jih je strah za svojo družino in otroke (Filipčič, 2010; Rus Makovec, 2006). Poleg tega so v večini primerov finančno odvisne od povzročitelja nasilja, hkrati

jim primanjkuje tudi socialne opore, predvsem s strani družine in prijateljev. Kot glavni vzrok za prijavo nasilja v družini uvrščamo stopnjevanje različnih oblik nasilja. S stopnjevanjem to postane vidno bližnji okolici. Žrtve se običajno odločijo zapustiti povzročitelja, ko so zmožne prenehati zanikati nasilje v družini ter le to prenehajo minimizirati (Lloyd, 1995). Prav tako se za ta korak odločijo tudi v primerih, ko imajo boljše finančne zmožnosti za preživetje. Večina žrtev se odloči oditi iz nasilnega odnosa tudi v primerih, ko jih je strah, da jih bo partner ubil, ali pa zaradi otrok (Hoff, 1990). Nekatere pa se za to odločijo, ko uvidijo, da se povzročitelj nasilja kljub številnim obljubam ne bo spremenil. Veliko žrtev kljub vsem naštetim dejstvom še vedno ne zapusti nasilnega partnerskega odnosa, temveč v njem vztraja vse do polnoletnosti otrok (Selič, 2006). Znano je, da je prekinitev nasilnega družinskega odnosa dolgotrajen proces. Zajema večkratno zapuščanje in vračanje k partnerju. Za žrtve nasilja v družini je to čas prehajanja med različnimi težkimi obdobji duševnega trpljenja, samoobtoževanja in zanikanja. Obenem pa žrtev s prekinitvijo nasilnega odnosa varnosti in miru ne dobi takoj, ampak se lahko nasilje izven partnerskega odnosa še vedno nadaljuje, ali pa celo stopnjuje (Selič, 2006).

Za prijavo nasilja v družini imajo žrtve običajno različne motive (Šelih, 1993). Poleg želje po kaznovanju povzročitelja nasilja, imajo tudi širše cilje, ki zajemajo zaščito sebe in otrok, pridobitev premoženja ali denarja. Nekatere žrtve pa želijo prisiliti partnerja, da še sam poišče strokovno pomoč in jo tudi sprejme. Spet druge žrtve s prijavo nasilja v družini želijo le potrditi in upravičiti svoj status žrtve (Šelih, 1993).

Center za socialno delo mora po podani prijavi nasilja v družini takoj pridobiti informacije o tem, kaj se dejansko dogaja v izbrani družini (Murgel, 2010). To poteka v obliki treh pogovorov s posameznimi družinskimi člani, in sicer v okviru prve socialne pomoči. Pri tem morajo biti zelo spretni in pozorni, saj je prepoznavanje žrtve zelo težavno, ker je povzročitelj nasilja običajno zaradi boljših komunikacijskih veščin močnejši in spretnjši pri prikazovanju resničnosti in manipuliranju z nastalo situacijo. Informacije o nasilju v družini lahko center za socialno delo pridobi tudi s pomočjo drugih pristojnih organov, ki podajo obvestilo o izvajanju nasilja v družini (Murgel, 2010).

1.2.1 Posledice žrtev nasilja v družini

Večina poškodb, ki se v Sloveniji končajo s smrtnim izidom, naj bi bila po ocenah posledica nasilja v družini, prav tako je vsaka peta ženska žrtev nasilja v družini, ki ga izvaja njen partner (Božac Deležan, 1999; Dobnikar in Kozmik, 1999; Robnik idr., 2003; Selič idr., 2008). Ženske, ki so bile fizično ali spolno zlorabljene, imajo statistično značilno pogostejše težave kot ostale žrtve. Posledice se kažejo predvsem na čustvenem in

psihičnem stanju žrtev (Giles – Sims, 1998). Tesnoba, strah, jeza, sram, depresija in nizka samopodoba so posledica psihičnih težav (Bašič, 2001; Kordič, 2007). Obenem se pojavijo tudi motnje spanja, glavoboli in različne alergije. Prisotne so tudi težave, povezane s stresom in delovanjem centralnega živčnega sistema, ter ginekološke težave. Psihično nasilje lahko žrtve pripelje tudi do fizičnega propadanja (Giles – Sims, 1998). Ob doživljanju dolgotrajnega nasilja se običajno pojavi več simptomov kot pri kratkotrajnem doživljanju nasilja v družini. Psihično stanje žrtev se kljub prenehanju doživljanja nasilja nikoli ne povrne na stanje pred doživljanjem slednjega. Ena izmed mnogih posledic doživljanja nasilja je tudi izolacija (Kordič, 2007). Ta se kaže predvsem v pomanjkanju stikov s sorodniki in prijatelji. Do izolacije lahko žrtev privede njen povzročitelj, tako da ji prepove stike z ostalimi ljudmi, včasih pa se žrtve izolirajo od okolice same, saj jih je sram. Posledično to privede do izgube samospoštovanja in pozitivne samopodobe žrtev (Hoyle in Sanders, 2000). Socialna determinacija žensk v družini, ki se kaže kot nezmožnost upora in odhoda iz družine, pogostokrat ženske privede do tega, da postanejo žrtve nasilja v družini (Gordon, 1989). Značilno je, da ženske skušajo rešiti svoj zakon na vse možne načine in vztrajajo v njem kljub nasilju, saj so svojemu zakonu popolnoma predane (Hoff, 1990). V večini primerov ženske iščejo opravičila za nasilno vedenje povzročiteljev, saj menijo da so same odgovorne za njihovo propadanje zakona. Prav tako jih je sram poiskati pomoč, hkrati pa je prisoten tudi strah, da se jim bo partner maščeval, če ga bodo zapustile. Žrtve nasilja v družini se spopadajo tudi z občutki krivde, da so partnerja poslale v zapor zaradi izvajanja nasilja v družini (Barata, 2007). V večini primerov so prisotne grožnje s strani povzročitelja nasilja (Hoff, 1990). Najhujša posledica nasilja v družini je smrt žrtve, pri čimer so najpogostejše žrtve ženske, ki so jih ubili njihovi partnerji. Običajno je smrtni izid zadnje dejanje dolgotrajnega nasilja v družini (Johnson idr., 1998).

1.3 RAZLAGE NASILJA MED DRUŽINSKIMI ČLANI

Različne teorije ponujajo posamezne razlage nasilja med družinskimi člani in so številne, saj temeljijo na različnih teorijah, kot so individualistične, kulturne, socialnopsihološke ter druge (Garner in Fagan, 1997; Pečar, 1984). V nasilnih situacijah gre za nepredvidljivo vedenje ljudi, ki so odvisni od alkohola, obupani ali pa duševno nestabilni (Kordič, 2007). To je eno izmed prepričanj ljudi, saj lažje sprejmejo to možnost, kot pa to, da je nasilje prisotno v navidezno urejenih družinah in je lahko namerno povzročeno.

V medosebni komunikaciji se ne moremo izogniti konfliktom med družinskimi člani (Erjavec in Murgelj, 2010). Mertens (1974) je družino definiral kot konfliktno skupino z nalogo reševanja konfliktov. V družini si mora vsak posameznik v odnosu izpolniti dve temeljni potrebi, in sicer potrebo po avtonomiji ter potrebo po povezanosti, kar pa ni vedno

preprosto dosegljivo. Ljudje imamo tudi naučeno oziroma pridobljeno sposobnost za reševanje konflikta. Kar pomeni, da znamo konflikt prepoznati, se z njim soočiti ter ga uspešno rešiti ali ga potlačiti in z njim živeti naprej, brez da bi ga razrešili. Po Maslowu (1943) med temeljne človeške potrebe sodi potreba po varnosti. Zaradi tega smo se ljudje naučili konflikt zamolčati in ga v prvi fazi tudi potlačiti. V nadaljnjem lahko to privede do ponavljajočih se vzorcev izogibanja konfliktov, nenehnega prilagajanja ali pa celo do uničenja družinskih medosebnih odnosov (Noller idr., 2000).

Na pojav nasilja v družini imajo vpliv tudi drugi dejavniki, med katerimi so najpogostejši revščina, tradicionalne vloge v spolnosti in šibka socialna mreža (Selič, 2006). V nasilnem odnosu povzročitelj nasilja v družini žrtev že pred samo izvršitvijo nasilnega dejanja razčloveči, razvrednoti in okrivi, pri čimer odstrani moralne zadržke, ki bi ga lahko odvrnili od nasilnega vedenja (Kanduč, 2002). Poleg tega pa si oblikuje predstavo o žrtvi, za katero meni, da si zasluži nasilje in sovražnost. Osebe, ki povzročajo nasilje, so v večini primerov nemočne in odvisne osebnosti (Selič, 2010).

1.3.1 Posamezne teorije nasilja v družini

Številne teorije ponujajo različne razlage nasilja med družinskimi člani (Garner in Fagan, 1997; Pečar, 1984). Tako lahko nasilje v družini razlagamo in razumemo v različnih kontekstih, kot so psihološki, sociološki, feministični, kriminološki ali pa biološki (Kordič, 2007). Poleg tega obstajajo številne predstave o nasilju v družini, ki so nerealne in se prenašajo iz roda v rod (Filipčič, 2002).

1.3.1.1 Individualistične teorije

Individualistične teorije družinsko nasilje opredeljujejo kot zaseben problem (Kordič, 2007). Zasebni problem je potrebno reševati individualno. Poleg tega številna nasilna dejanja povezujejo z različnimi biološki dejavniki, kot so epilepsija, genska predispozicija, telesna zgradba in nepravilno delovanje živčnega sistema. Slabo samopodobo povzročitelja štejejo kot enega izmed vzrokov za nasilno vedenje. Kot vzrok pogosto navajajo še psihopatologijo. Ta vključuje duševne in čustvene motnje, motnje obvladovanja impulzov in sociopatijo. V teh primerih povzročiteljem nasilnega vedenja kot najpogostejšo diagnozo podajo antisocialno osebnostno motnjo (Kashani in Allan, 1998), ki se kaže kot zavračanje družbenih norm, agresivnost in impulzivnost. Biološki teoriji nasilnega vedenja kljub vsem odkritjem še vedno manjka enotnost, saj so posamezna odkritja nepovezana (Kordič, 2007). Hkrati omenjena teorija zanemarja vpliv okolja na delovanje posameznika in na njegov razvoj.

Socialnobiološka teorija, ki vključuje tudi družbeni vpliv, temelji na Darwinovi teoriji o naravni selekciji in preživetju najbolj prilagojenih posameznikov (Kordič, 2007). Moški si preko nasilja zagotovi dominantno vlogo v družini. Alkohol se v veliko primerih uporablja kot izgovor, ki opravičuje nasilno vedenje v družini. Spodbuja nasilno vedenje, ni pa vedno edini razlog za povzročanje nasilja (Filipčič, 2002). Pomembne so tudi posameznikove osebnostne lastnosti. Odvisnik od alkohola je prav tako lahko povzročitelj nasilja v družini, vendar vzročna povezava ni vedno nujna. Povzročitelj nasilja v družini je namreč lahko tudi oseba, ki ni odvisna od alkohola oziroma vse osebe, odvisne od alkohola, niso povzročitelji nasilja. Podobno prepričanje velja tudi za uporabo drugih drog in druge odvisnosti (Filipčič, 2002).

1.3.1.2 Socialnopsihološke teorije

Posameznik se uči nasilja preko izkušenj v nasilnem okolju s pomočjo socialnega učenja (Kordič, 2007). To poudarjajo socialno psihološke teorije nasilja v družini. Ena izmed najpogostejših teorij za razlago nasilnega vedenja je teorija socialnega učenja. Glede na njo se posameznik nauči nasilnega vedenja, ko je v interakciji z ljudmi, ki kršijo družbene norme (Filipčič, 2002). In sicer povzročitelji nasilja v družini prevzamejo stališča, vrednote in motive, ki podpirajo nasilno vedenje. Hkrati pa se tudi naučijo, kako izvrševati nasilna dejanja. Vedenje posameznika je odvisno tudi od njegovih preteklih izkušenj in posledic, ki jih pričakuje za svoja dejanja. Značilno je, da se nasilni vzorci prenašajo iz generacije v generacijo, vendar ni nujno, da je vsak naslednik prav tako nasilen (Pahl, 1995). Kljub odraščanju v nasilni družini so lahko posamezniki kasneje zelo ljubeči in živijo normalno življenje v nenasilnih družinah. Mnogi posamezniki menijo, da teorija socialnega učenja preusmerja pozornost s povzročitelja nasilja v družini in jo posledično tudi zavračajo (Johnson, 1995).

V posameznih družinah obstaja različna sprejemljivost nasilja, ki preprečuje nenasilno in obenem učinkovito reševanje konfliktov (Kordič, 2007). To je predpostavka pristopa družinskih sistemov. Posamezniki pogosto izražajo frustracije in stres na nasilen način, pri čemer to izvira iz njihovega družinskega življenja (Kashani in Allan, 1998). Družinski konflikt je opredeljen kot interakcija med soodvisnimi ljudmi, ki stremijo k nekompatibilnim ciljem ter kot vmešavanje ljudi v doseganje teh ciljev (Theodossopoulou in Theodossopoulou-Papalois, 1998). Z različnimi težavami, s katerimi se soočajo družinski člani, je povezano nasilje v družini in nasilno reševanje problemov. Izguba družinskega člana, bolezen, delo, brezposelnost, ločitev, finančne težave in številni drugi dejavniki v družini povzročajo hud stres pri posameznikih. Po mnenju sistemskih teoretikov so glavni vzroki nasilja v družini povezani z nizko samopodobo in s težavami nadzorovanja impulzov. Prav tako omenjeni pristop zagovarja tudi pravico do zasebnosti

(Pahl, 1995). Kar pomeni da se država ne sme vmešavati v reševanje problemov, ki zaradi nasilja nastanejo v družini. Po načelu delovanja družinskih sistemov in njihovega razumevanja se problemi nasilja v družini prenesejo s posameznika na vse družinske člane (Kordič, 2007).

1.3.1.3 Sociokulturne in kriminološke teorije

Pozornost, ki je usmerjena na vpliv dohodka, družbenega sloja in izobrazbe izhaja iz sociokulturnih teorij (Kordič, 2007). Tveganju za pojav nasilja v družini so bolj izpostavljene populacije, v katerih prevladuje nizek socialno-ekonomski status (Kashani in Allan, 1998). V teh primerih se reakcije na stres in nedoseganje zastavljenih ciljev izražajo preko nasilja. Teorija konflikta, ki se osredotoča na kapitalistično družbo, poudarja, da je družina primarno odgovorna za preživetje vseh družinskih članov (Filipčič, 2002). Neposredno povezano s socialnim stresom, ki ga povzroča skrb za ekonomsko neodvisnost in čustvene potrebe družinskih članov, je družinsko nasilje.

To, da ljudje niso naravno moralna bitja in so različno povezani z družino, v kateri živijo, predpostavljajo teorije nadzora (Kordič, 2007). Po trditvah tradicionalne teorije socialne kontrole so posamezniki z močnimi socialnimi vezmi manj nagnjeni h kršenju pravil (Johnson, 1995). Navezanost na pomembne druge, te teorije navajajo kot najpomembnejše sestavine povezanosti s konvencionalno družino (Smith, 1995). Pri čimer velja, da močnejša kot je ta povezava, večja je tudi kontrola. Kot zelo pomembne sestavine navajajo posameznikovo predanost, vključenost in življenjska načela. Do odklonskega vedenja pa pride v primeru slabše povezave.

Teorija rutinskih dejavnosti primerja nasilje v družini z izvrševanjem kaznivih dejanj, pri čimer morajo biti izpolnjeni trije pogoji: storilec oziroma povzročitelj mora biti motiviran, potrebna je primerna tarča in odsoten mora biti učinkovit varuh (Filipčič, 2002). V družini so moški nasilni, saj na ta način najlažje dosežejo svoj cilj. Pri čimer njihovo dejanje nima negativnih posledic, hkrati imajo lahko dosegljivo tarčo ter nasilje ostane skrito. Družine, v katerih se dogaja nasilje, so običajno izolirane od okolice in varuha, ki bi lahko nasilno vedenje v družini preprečil (Filipčič, 2002).

1.3.1.4 Feministične teorije

S feminizmom se je pojavilo novo področje raziskovanja (Smith, 1995). Feminizem je izpostavljajal, da nasilje v družini spada med skrite oblike kriminala. Družinsko nasilje je s pomočjo feministov definirano kot socialni problem in ne več kot fenomen nasilnih odnosov ter posameznikov. Feministke so problem družinskega nasilja prenesle še v

politični pomen (Johnson, 1995). Dominantnost moških v glavnih institucijah se prenaša tudi na družine, v katerih imajo glavo vlogo moški, zato feminizem družbo kritizira. Ženske ostajajo v podrejenem položaju in brez možnosti za spreminjanje ter vodenje institucij. Feministi nasilje v družini pojmujejo kot družbeni problem, pri čemer poudarjajo odraz neenakosti moči med ženskami in moškimi, doma v družini in tudi v družbi (Johnson, 1995). Posledica pogoste finančne in socialne odvisnosti od moških je izpostavljenost žensk družinskemu nasilju. Nasilje v družini se s strani povzročiteljev izvaja, saj skušajo ohraniti svojo moč, do katere menijo, da so upravičeni. To predvideva strukturiranost patriarhalne družbe, v kateri se pričakuje dominanten položaj moških (Johnson, 1995).

Croghan (Croghan in Miell, 1998) vidi v družbenem razumevanju žensk različne feministične razlage in vzrok za ponavljajočo se viktimizacijo žensk. Slednje vidi predvsem v tradicionalni vlogi žene in matere. Ženske imajo še vedno tradicionalne predstave o tem, kakšna je njihova vloga v družini. To je avtorica Croghan ugotovila s pomočjo raziskave (Croghan in Miell, 1998). Kot eno izmed glavnih vlog v družini ženske dojemajo opravljanje gospodinjskih opravil in reševanje konfliktov. Kljub temu da si želijo pomoči s strani partnerja, ga za to ne prosijo oziroma pomoči sploh ne zahtevajo ali pričakujejo. Ženske so še vedno prepričane, da morajo skrbeti za svojo družino in pri tem vztrajati, tudi če je kaj narobe. Poleg tega pa se v večini primerov krivijo za nastale probleme (Croghan in Miell, 1998).

Feministke vidijo rešitev položaja žensk v družbi z ustvarjanjem enakopravnosti v izobraževanju in delu ter prizadevanjem za spremembe stališč in zakonodaje (Dobash in Dobash, 1998). Področje nasilja nad ženskami je po mnenju avtorjev vedno bolj ozko. Prav tako avtorja menita, da številni strokovnjaki in javnost neupravičeno zaupajo zgolj znanstvenim spoznanjem in teorijam. Odnosi v družini se razlikujejo od drugih odnosov, zato je zaradi specifičnosti potrebna posebna razlaga nasilja v družini (Filipčič, 2002). Družinski člani skupaj preživijo veliko časa, zato je značilna tudi visoka stopnja nasilja v družini. Prav tako so družinski člani med seboj čustveno vpleteni v družinsko dogajanje, zato je ob posameznih razočaranjih velika prav tako stopnja prizadetosti. Partnerja pričakujeta medsebojno prilagajanje, vendar pa do konfliktov prihaja že ob določenih medsebojnih vprašanjih (Filipčič, 2002).

1.3.1.5 Miti – nerealne predstave o nasilju v družini

S pomočjo kriminologije, viktimologije in psihologije se je v zadnjih desetletjih poznavanje nasilja v družini precej razširilo (Filipčič, 2000). Na podlagi novih spoznanj so oblikovali nove teorije nasilja v družini. Te so teoretično in empirično podprli z

raziskavami in argumenti. Nekatere trditve o nasilju v družini, ki se prenašajo iz generacije v generacijo in so razširjene v družbi je kljub temu težko spremeniti. Na družbene spremembe so tako še vedno dovzetna številna stališča oziroma miti, ki niso utemeljeni in preverjeni.

Varnost in zasebnost sta sinonima za družino (Filipčič, 2000). Avtorica K. Filipčič (2000) to navaja kot prvi mit, saj so s pomočjo raziskav ugotovili, da je v resnici družina najnevarnejši kraj. V družini obstaja največja verjetnost za pojav fizičnega, psihičnega in spolnega nasilja. Torej je družina socialna skupina, v kateri je visoka stopnja stresa in konfliktov. Ti se pojavijo zaradi nezmožnosti doseganja zastavljenih dejavnikov, ki si jih družina želi doseči za dobrobit posameznih družinskih članov. Sem spada tudi pravica do varnosti, pri čimer v primeru nasilja v družini v njeno zasebnost poseže država in prepove nasilje v družini. Pomembno je, da ločimo med zasebnostjo družine kot socialne skupine ter med zasebnostjo posameznih družinskih članov. Življenje v družini je pojmovano kot skupnostno življenje, ki temelji na medsebojnem zaupanju (Filipčič, 2000).

K. Filipčič (2000) kot drugi mit navaja alkoholizem, ki je pogost vzrok za nasilje v družini. Velja splošno prepričanje, da je alkohol eden izmed glavnih vzrokov za pojav nasilja v družini, čeprav so ugotovitve različne. Kažejo, da medsebojna povezava alkoholizma in nasilja ne pomeni nujno vzročnega odnosa med njima. Izkazalo se je, da veliko moških oziroma partnerjev pod vplivom alkohola ni nikoli udarilo ženske. Kar je privedlo do ugotovitve, da alkohol ni najpomembnejši dejavnik za nasilje v družini. Tako na alkoholizem in nasilje v družini lahko vplivajo številni drugi dejavniki, ki so lahko kulturno ali individualno pogojeni. O neposredni povezavi med alkoholom in nasiljem v družini govori tudi dezinhibicijska teorija, ki je v družbi splošno sprejeta (Filipčič, 2000). Pri tem obstaja domneva, da je sproženo sproščanje jeze s tem, ko alkohol učinkuje na centralni živčni sistem. Kar pa vpliva na delovanje možganov. Omenjena teorija je bila celo ovržena, poleg tega pa ni bila niti empirično podprta. Kljub temu je v družbi še vedno prisotno prepričanje o povezavi med alkoholizmom in pojavom nasilja v družini.

Eden izmed mitov je tudi, da malo žensk zapusti partnerja zaradi nasilja v družini (Filipčič, 2000). Veliko ljudi predpostavlja, da nasilje v družini ni tako resno oziroma da ženske v njem uživajo. Ugotovitve, do katerih so prišli s pomočjo raziskav o zvezi med alkoholom in družinskim nasiljem so pokazale, da ženske v povprečju vztrajajo v nasilnem partnerskem odnosu sedem let, nato pa zapustijo povzročitelja nasilja. Ugotovitve so izhajale iz policijskih podatkov ter izjav udeležencev raziskave. Velikokrat se ženske umaknejo iz nasilnega odnosa, vendar se nato zopet vrnejo k povzročitelju nasilja. V nekaterih primerih ženske umaknejo že vloženo tožbo ali se odrečejo pričanju na sodišču. S pomočjo raziskav so ugotovili, da se to zgodi v tretjini do polovici primerov nasilja v

družini (Hoyle, 1998). Kljub temu obstajajo številni drugi razlogi, zakaj se ženske ne odločijo zapustiti povzročitelja nasilja. Razlogi so lahko v osebnostnih lastnostih, družini, okolju, strahu, sramu ali psihičnem stanju žrtve (Filipčič, 2000). Še vedno velja prepričanje, da mora družina ostati skupaj, ne glede na to, kaj se v njej dogaja. Poleg tega žrtve v večini primerov mislijo, da so same krive za nastalo situacijo in prisotnost nasilnega vedenja. Torej sebi pripisujejo glavni vzrok za pojav nasilja v družini. Številni povzročitelji nasilja žrtvam pogosto omejijo socialne stike in izvajajo nadzor nad njimi, zato se veliko žensk boji ostati samih. To je še dodaten razlog, da se odločijo ostati v nasilnem razmerju. Vztrajanje žrtve v nasilnem razmerju so poizkušali pojasniti s pomočjo teorije travmatične vezi (Dutton in Painter, 1981). Močno čustveno vez med partnerjema, pri čimer ena oseba pretepa, grozi ali zlorablja so označili s prej omejenim izrazom.

Pojmovanje ženske, ki je v nasilnem odnosu, je napačno (Filipčič, 2000). V javnosti jo pojmujejo z negativnim prizvokom kot nemočno žrtev, vendar pa je ženska, ki se odloči za prekinitev nasilnega odnosa, zelo pogumna. Javnost bi morala poudariti moč žensk in jih še dodatno opogumljati.

1.4 VARNE HIŠE PO REGIJAH V SLOVENIJI

Za varovanje oseb pred kakršnim koli nasiljem in zlorabami je zadolžena naša država. V sam proces varovanja so vključene posamezne državne institucije, ki varujejo žrtve (Gregorič, 2017; Selič, 2010). To so policija, center za socialno delo, zdravstvo, šolstvo, sodno varstvo in civilna družba. Krizni centri za žrtve nasilja ter varne hiše pa so namenjeni ženskam z ali brez otrok, ki se morajo zaradi nasilja v družini umakniti na varno (Gregorič, 2017). Sprva se žrtve umaknejo v krizni center za žrtve nasilja, za nadaljnjo pomoč pa so nastanjene v varne hiše. V slednjih žrtve lahko prebivajo največ leto dni (Društvo za nenasilno komunikacijo, 2021; Grabrijan, 2010; Regijska varna hiša Kras, 2021; Socialna zbornica Slovenije, 2021). V varnih hišah velja starostna omejitev za bivanje dečkov z materjo, ti so lahko z njo nastanjeni le do dopolnjenega petnajstega leta starosti. Za žrtve nasilja v družini je bivanje v varnih hišah prostovoljno, pri čimer se morajo osebe držati dogovorjenih in predpisanih skupnih pravil. Upoštevati morajo tudi hišni red. Našteta pravila in pogoji veljajo za vse uporabnice enako, saj mora biti maksimalno poskrbljeno za varnost žrtev in njihovih otrok pred povzročitelji nasilja v družini. Ravno zaradi tega so lokacije posameznih varnih hiš po regijah tajne. Za strokovno reševanje stisk uporabnic so usposobljeni strokovni delavci v programih. Uporabnicam nudijo psihosocialno oporo, v oporo so jim pri posameznih postopkih, ki sledijo prijavi nasilja v družini nad ženskami, ter jim nudijo informacije, ki jih potrebujejo. Prva varna hiša je bila v Sloveniji ustanovljena leta 1996 (Dobnikar, 1997; Grabrijan, 2010). Nato pa so postopoma začeli odpirati še druge varne hiše po celotni državi.

Potrebno je opozoriti, da kljub že šestindvajsetletni tradiciji ustanavljanja varnih hiš v Sloveniji na izbranem področju še vedno primanjkuje primerjalnih analiz. Varne hiše imamo tako razporejene po posameznih regijah v Sloveniji. Locirane so v gorenjski regiji, goriški regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, koroški oziroma savinjski regiji, osrednjeslovenski regiji, podravske regiji, pomurski regiji ter spodnjeposavski regiji.

1.5 NAMEN IN CILJI MAGISTRSKEGA DELA

Namen magistrskega dela je bil raziskati pojav nasilja v družini nad ženskami, pri čimer nas je zanimalo, katere oblike nasilja v družini se izvajajo nad ženskami. Hkrati smo želeli ugotoviti, s katero obliko nasilja v družini se najpogosteje srečujejo trenutne uporabnice varnih hiš po regijah v Sloveniji. Dotakniti smo se želeli tudi njihovega poročanja o tem, kako nasilje doživljajo ter koliko časa so bile žrtve nasilja v družini, preden so se odločile poiskati strokovno pomoč. Raziskati smo želeli tudi, kateri so bili glavni vzroki, da so se odločile za prijavo nasilja v družini. Obenem nas je pogled na to temo zanimal tudi z vidika strokovnih delavcev, ki so trenutno zaposleni v izbranih varnih hišah v Sloveniji. Zanimale so nas še morebitne spremembe glede izbrane problematike nasilja v družini v času koronavirusa.

V magistrskem delu smo uporabili kvalitativni pristop raziskovanja. Z udeleženci raziskave smo opravili polstrukturirane intervjuje, s katerimi smo se osredotočili zgolj na vprašanja in podrobnosti, ki so se nam zdeli ključni za našo raziskavo.

S pomočjo zbranih podatkov smo želeli narediti primerjavo med izbranimi varnimi hišami po regijah v Sloveniji. Tako z vidika uporabnic, kot tudi strokovnih delavcev, saj je izbrana tema v Sloveniji, kljub vedno večji ozaveščenosti, še vedno izogibajoča in o njej raje ne spregovorimo na glas.

1.6 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA OZIROMA HIPOTEZE

Na podlagi pregleda in prebiranja strokovne literature ter naših zanimanj o izbrani temi nasilja v družini nad ženskami smo oblikovali raziskovalna vprašanja. Osredotočili smo se na trenutne uporabnice devetih varnih hiš in strokovne delavce, ki so trenutno zaposleni v izbranih devetih varnih hišah v Sloveniji. Dotakniti smo se želeli posameznih oblik nasilja v družini, kot tudi samega doživljanja slednjega s strani uporabnic. Zanimalo nas je predvsem, koliko časa so uporabnice bile žrtve nasilja, preden so poiskale strokovno pomoč, zato smo v raziskovalna vprašanja vključili tudi časovni razpon. Hkrati so nas

zanimali tudi glavni vzroki za prijavo nasilja nad ženskami ter pogled na to temo s strani strokovnih delavcev. Obenem nas je zanimalo, ali se je izbrana problematika nasilja v družini kaj spremenila v času koronavirusa. Tako smo na podlagi vseh naših zanimanj oblikovali naslednja raziskovalna vprašanja.

Raziskovalna vprašanja:

- (1) Katere oblike nasilja v družini so tiste, o katerih ženske najpogosteje poročajo?
- (2) Zanima nas, katere oblike nasilja v družini so tiste, s katerimi se srečujejo trenutne uporabnice varnih hiš po regijah v Sloveniji?
- (3) Kako uporabnice poročajo o nasilju in koliko časa so bile žrtve nasilja v družini nad ženskami?
- (4) Koliko časa so bile žrtve nasilja v družini nad ženskami, preden so poiskale pomoč ter kateri so bili glavni vzroki, da so podale prijavo nasilja v družini nad ženskami?
- (5) Kakšen pogled imajo strokovni delavci na izbrano temo?
- (6) Zanima nas, ali se je problematika nasilja v družini v času koronavirusa kaj spremenila? Do kakšne spremembe je prišlo?

Po navedbah strokovne literature poznamo več oblik nasilja v družini, pri čimer gre običajno za preplet različnih oblik nasilnih ravnanj (Dobnikar, 1991; Filipčič, 2002; Filipčič, 2010; Filipčič idr., 2004; Robnik idr., 2003). Zanimalo nas je, o katerih oblikah nasilja najpogosteje poročajo ter katere oblike so tiste, s katerimi se srečujejo izbrane uporabnice varnih hiš v Sloveniji. In sicer ali so žrtve fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja oziroma če gre za preplet različnih oblik nasilja. V raziskavi smo se želeli dotakniti tudi tega, kako uporabnice poročajo o nasilju in koliko časa so bile žrtve nasilja v družini, preden si se odločile poiskati strokovno pomoč. Žrtve nasilja se za iskanje strokovne pomoči, za pogovor o nasilju v družini odločijo običajno po daljšem časovnem obdobju ali ko so zmožne prenehati zanikati nasilje v družini in ga posledično prenehajo minimizirati (Filipčič, 2010; (Lloyd, 1995). Zanimalo nas je tudi, kateri so bili glavni vzroki, ki so uporabnice privedli k odločitvi za prijavo nasilja v družini. Običajno med glavne vzroke za prijavo nasilja v družini uvrščamo stopnjevanje različnih oblik nasilja (Filipčič, 2010; Rus Makovec, 2006). Strokovni delavci se pri svojem delu poslužujejo različnih specifičnih znanj s področij psihologije, prava, medicine in terapevtskih znanj (Društvo za nenasilno komunikacijo, 2021; Grabrijan, 2010; Regijska varna hiša Kras, 2021; Socialna zbornica Slovenije, 2021). Usposobljeni so za strokovno reševanje stisk in nudenje psihosocialne opore uporabnicam varnih hiš. V raziskavi smo se osredotočili tudi na vidik strokovnih delavcev v programih. Zanimalo nas je še, ali se je v času koronavirusa izbrana tematika kaj spremenila.

2 METODA

2.1 VZOREC

Vzorec udeležencev v raziskavi je bil izbran na podlagi dveh vključitvenih kriterijev: glede na trenutno število oseb, ki so bile nastanjene v izbranih varnih hišah v devetih regijah po Sloveniji in glede na trenutno število oseb, zaposlenih v izbranih varnih hišah v devetih regijah po Sloveniji. Sodelujoče varne hiše so bile izbrane v naslednjih regijah po Sloveniji: v gorenjski regiji, goriški regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, koroški oziroma savinjski regiji, osrednjeslovenski regiji, podravske regiji, pomurski regiji ter spodnjeposavski regiji.

Udeležence smo k sodelovanju v raziskavi povabili preko elektronske pošte in telefonskih pogovorov izbranih varnih hiš.

Pred pričetkom izvajanja polstrukturiranih intervjujev so zaradi občutljivosti izbrane tematike udeleženci v predogled dobili izbrana vprašanja. Nato pa so podali soglasje, v katerem so se seznanili z namenom raziskave, zaupnostjo ter anonimnostjo pridobljenih podatkov.

Vzorec je vključeval sedeminštirideset oseb, in sicer petindvajset uporabnic izbranih varnih hiš devetih slovenskih regij ter dvaindvajset strokovnih delavcev v programih izbranih varnih hiš. Število sodelujočih v raziskavi se zaradi same občutljivosti izbrane tematike razlikuje od predvidenega števila. Zaradi zagotavljanja popolne anonimnosti in varstva udeležencev števila udeležencev v posameznih regijah po Sloveniji nismo navedli. Prav tako ne njihovih osebnih in demografskih podatkov, ki bi lahko vplivali na identifikacijo posameznika. Kar pa ni vplivalo na samo kvaliteto pridobljenih podatkov.

2.2 PRIPOMOČKI

V raziskavi smo podatke zbrali s pomočjo dveh ločenih polstrukturiranih intervjujev za uporabnice in za strokovne delavce varnih hiš izbranih regij v Sloveniji. Z vsakim izmed udeležencev smo izvedli polstrukturirani intervju. Za uporabnice varnih hiš je zajemal devet vprašanj, za strokovne delavce varnih hiš deset okvirnih vprašanj z nekaj podvprašanji, glede na posameznega udeleženca raziskave in smer pogovora. Dodatna vprašanja smo postavili glede na relevantnost tematike za našo raziskavo. V intervjuja smo vključili konkretna in splošna vprašanja ter vprašanja odprtega in zaprtega tipa.

Vprašalnika za udeležence raziskave smo v skladu s priporočili prebrane literature sestavili sami (Filipčič, 2002; Filipčič, 2010; Filipčič idr., 2004; Gregorič, 2017; Regijska varna hiša Kras, 2018; Ženska svetovalnica, 2021). Priložena sta v prilogah. Naš namen je bil zvočno posneti izvedbo intervjujev, vendar so udeleženci to odklonili, zato smo oblikovali sprotne zapiske. Nekatere odgovore smo pridobili v pisni obliki, saj so nam razmere s koronavirusom oteževale stik v živo. Pridobljene odgovore smo nato preoblikovali v povzetke pogovorov. Sprotni zapiski in pisni odgovori so bili uporabljeni samo za namene te raziskave ter so bili po končani raziskavi trajno uničeni.

2.3 POSTOPEK

Raziskavo smo izvedli v različnih spomladanskih terminih leta 2022. Zaradi razmer s koronavirusom smo intervjuje izvedli s pomočjo telefonskih pogovorov ali pa odgovore pridobili v pisni obliki. Udeležence smo seznanili z namenom raziskave ter s samim potekom, o tem smo jih podrobno seznanili v obveščnem soglasju, ki smo jim ga posredovali v pisni obliki. Na ta način smo udeležencem v skladu z določili Kodeksa poklicne etike psihologov Slovenije zagotovili popolno anonimnost in varovanje podatkov. Izvedba posameznih intervjujev ni bila časovno omejena, saj smo si prizadevali pridobiti kvalitetne odgovore na zastavljena vprašanja. Najprej smo izvedli intervjuje z vsako izmed sodelujočih uporabnic, nato pa še z vsakim izmed strokovnih delavcev. V raziskavi noben izmed intervjujev ni bil zvočno posnet, zato smo naredili sprotne zapiske. Sprotne zapiske in pisne odgovore smo nato preoblikovali v povzetke pogovorov, ločeno za uporabnice in za strokovne delavce varnih hiš izbranih regij v Sloveniji. Zbrane podatke smo hranili v ločeni mapi na osebni računalniku. Do teh je imel dostop le raziskovalec. Sprotni zapiski in pisni odgovori so bili uporabljeni samo za namene te raziskave. Po preoblikovanju pogovorov v povzetke, so bili zapiski trajno uničeni. Zatem je sledila primerjava zbranih podatkov med varnimi hišami v regijah po Sloveniji, in sicer ločeno za uporabnice in za strokovne delavce v programih.

3 REZULTATI

Sprotne zapiske in pisne odgovore posameznih pogovorov smo preoblikovali v povzetke pogovorov, saj se uporabnice in strokovni delavci niso strinjali z zvočnim snemanjem. V nadaljevanju nismo uporabili imen oseb, temveč smo zaradi zagotavljanja popolne anonimnosti in varstva osebnih podatkov v skladu z določili Kodeksa poklicne etike psihologov Slovenije naredili skupne povzetke vseh sodelujočih uporabnic varnih hiš in skupne povzetke vseh strokovnih delavcev v programih.

3.1 POVZETKI INTERVJUJEV MED VARNIMI HIŠAMI PO REGIJAH V SLOVENIJI – UPORABNICE

S povzetki pogovorov smo predstavili rezultate, ki smo jih dobili s pomočjo izvedenih intervjujev z uporabnicami, ki so sodelovale v posameznih regijah po Sloveniji. Žal pa nismo pridobili rezultatov za vse izbrane regije, saj so v nekaterih izmed njih uporabnice odklonile sodelovanje v naši raziskavi.

3.1.1 Gorenjska regija

V gorenjski regiji so uporabnice na kratko opisale njihovo situacijo nasilja v družini. Za vse izmed njih je bila to težka situacija, v kateri so se znašle. Nekatero izmed njih so stopnjevanje nasilja pripisovale alkoholizmu. Čeprav se je v enem primeru izkazalo, da je bil partner po desetih letih še vedno nasilen, kljub prenehanju pitja alkohola. Nasilje se je celo stopnjevalo. Ena izmed uporabnic je nastalo situacijo pripisovala prisotnosti oziroma uživanju drog partnerja, kar je posledično vodilo v ekonomsko in psihično nasilje. Nekatero uporabnico so izpostavile, da se je partner nasilno vedel ne le do njih, ampak tudi do njihovih mladoletnih otrok.

V večini primerov so uporabnice izpostavile, da so bile žrtve psihičnega in fizičnega nasilja. Pri čimer so povedale, da se je psihično nasilje, kot so grožnje, manipulacije, zmerjanje, stopnjevalo v fizično nasilje, ki je vodilo vse do pretepanja in ureznin. V nekaj primerih so uporabnice povedale, da so doživljale tudi ekonomsko nasilje, predvsem v primerih, kjer sta bila prisotna alkohol in droge. Žrtve nasilja v družini so bile v večini primerov uporabnice same, v nekaj primerih pa tudi njihovi mladoletni otroci. O tem, koliko časa so bile žrtve nasilja, so uporabnice navedle od pet let pa vse do trideset let življenja v nasilnem partnerskem odnosu.

Uporabnice v gorenjski regiji so povedale, da so doživljale situacijo z nasiljem v nenehnem strahu. Počutile so se predvsem nemočne. Nekatere izmed njih so izpostavile, da so začele krivdo za nastalo situacijo pripisovati sebi, čeprav niso znale povedati, zakaj so tako mislile. Nekaj uporabnic je povedalo, da so se zaprle vase, distancirale od družbe in posledično prekinile vse stike z drugimi ljudmi. Ena izmed njih je povedala, da se je njeno doživljanje odražalo tudi na delovnem mestu. Opazila je, da je pri delu nezbrana in raztresena, njene misli so uhajale drugam. Bila je zmedena in tudi pozabljiva. To pa se je pri delu začelo tudi kazati v napakah, ki jih prej ni delala. Druga izmed njih je povedala, da se je njeno doživljanje celotne situacije začelo kazati na njenem zdravju. Kar naenkrat so se pri njej pojavile konstantne bolečine v mišicah in kosteh, čeprav ni bila fizično aktivna nič kaj bolj kot običajno.

Uporabnice so se odločile prijaviti nasilje in poiskati strokovno pomoč po več letih življenja v nasilnem partnerskem odnosu. Nekatere so to storile po nekaj letih, druge šele po nekaj desetletjih oziroma šele čez trideset let. Ena izmed njih je najprej pomoč poiskala pri psihoterapevtu, tako da se je udeležila psihoterapevtskega svetovanja, vendar si je o nasilju upala spregovoriti šele kasneje v varni hiši.

V gorenjski regiji so v večini primerov uporabnice podale prijavo nasilja v družini same, vendar ob spodbudi njihovih bližnjih ali pa psihoterapevtov. Ena izmed njih je povedala, da jo je psihiater zaradi nazadovanja v procesu zdravljenja postavil pred dejstvo, ali naj prijavi nasilje v družini ali pa gre na hospitalizirano zdravljenje. Tako je zbrala pogum in se odločila za prijavo nasilja. Le nekaj izmed njih se je odločilo, da bodo prijavile nasilje v družini nad ženskami brez dodatne spodbude iz okolja.

Uporabnice varne hiše so kot glavne vzroke za prijavo nasilja največkrat navedle hud fizičen dogodek, ki jih je spodbudil k prijavi. Pri tem so izpostavile stopnjevanje fizičnega nasilja vse do ureznin in hujših preteпов. Ena izmed njih je kot glavni vzrok navedla vedno hujše ustrahovanje, grožnje ter konstantno kontrolo nad njo in otroki. Poleg tega je izpostavila tudi vedno večjo ekonomsko odvisnost od partnerja. V večini primerov so bile življenjske razmere nevzdržne.

Večina uporabnic se je ob prijavi nasilja v družini počutila prestrašeno, obupano in ponižano. Ena izmed njih je povedala, da se je počutila zelo osamljeno, brez opore s strani strokovnih delavcev na centru za socialno delo. Navedla je, da so jo pustili samo v stresni situaciji, zgolj z informacijami, kam se lahko umakne na varno. Druga izmed uporabnic je povedala, da še vedno nima poguma in moči, da bi se soočila z vsemi posledicami in postopki, ki sledijo prijavi nasilja v družini nad ženskami. Izpostavila je predvsem strah pred tem, kaj si bodo o tem mislili njeni otroci, ki so ravno v najstniških letih. Ena izmed

uporabnic pa je povedala, da jo je bilo ob prijavi nasilja v družini najprej strah, nato pa je hitro zbrala dovolj poguma in moči, da naredi korak naprej v svojem življenju.

V gorenjski regiji je le ena izmed uporabnic varne hiše obžalovala prijavo nasilja v družini. Povedala je, da je prijavo obžalovala predvsem z vidika odnosa med njo in njenim sinom, saj že prej se nista najbolj razumela. Prijava nasilja v družini pa je njun odnos še dodatno poslabšala in zaostila. Druge uporabnice so povedale, da svoje odločitve nikakor ne obžalujejo.

Uporabnice so večinoma povedale, da se v varni hiši počutijo varne in zaščitene. Izpostavile so odličen in strokoven odnos strokovnih delavcev v programih. Povedale so, da so jim na voljo za kakršno koli pomoč, prav tako so jim na voljo tudi številni programi in svetovanja, katerih se lahko udeležijo. Nekatere so povedale, da so v varni hiši dobile podrobnejši vpogled v različne oblike nasilja. Obenem so izpostavile, da se končno počutijo slišane in razumljene, z veliko mero opore na vseh življenjskih področjih. Ena izmed njih je navedla, da so ji bile v veliko pomoč tudi sestanovke, od katerih se je naučila marsikatero novo stvar. Dve izmed uporabnic sta povedali, da se počutita varni in zaščiteni, vendar ju je vseeno strah, ko gresta iz varne hiše po opravkih. Strah ju je predvsem, da ju bo našel nasilni partner. Ena izmed njih je navedla, da ji je ob prihodu ene izmed sestanovk v varni hiši postalo nelagodno.

3.1.2 Goriška regija

Uporabnice v goriški regiji so povedale, da je bila njihova situacija nasilja v družini zelo neprijetna. Ena izmed njih je povedala, da je vsa leta skupnega življenja trpela, a hkrati upala, da se bo stanje umirilo in spremenilo z rojstvom otrok. Zaupala nam je, da se to žal ni zgodilo. Povedala je, da je bila celotna skrb in vzgoja otrok prepuščena njej. Uporabnice so povedale, da je bil v njihovi družini prisoten alkohol, ki je še dodatno otežil njihovo situacijo. Ena izmed njih je povedala, da je zaradi pijančevanja po gostilnah in barih bil mož doma bolj poredko. Izpostavila je, da se je mož do nje in otrok vedel skrajno neodgovorno. Pri čimer je veliko denarja porabil tako za alkohol kot tudi za cigarete. Potihoma je upala, da bo mož spremenil svoje vedenje in prenehal s pitjem in kajenjem, vendar se je njegovo početje le stopnjevalo. Kar je vodilo k vedno bolj neprimernemu obnašanju.

V goriški regiji so uporabnice izpostavile, da so doživljale psihično nasilje. Najpogosteje so navedle so grožnje s smrtjo, ustrahovanje in poniževanje. Žrtve nasilja v družini so bile le one, nad otroki ni bilo storjenega nasilja s strani partnerja oziroma moža. V večini primerov so uporabnice povedale, da so bile žrtve nasilja v družini od samega začetka

skupne zveze vse do več desetletij. V nasilnem partnerskem odnosu so vztrajale tudi do petindvajset let.

Uporabnice so svoje doživljanje nasilja v družini nad ženskami opisale kot prvotno doživljanje jeze, nakar so občutile razočaranje, nemoč in žalost. Ena izmed njih je povedala, da se je veliko spraševala in razmišljala, kaj sama počne narobe, kako bi lahko spremenila svoje vedenje, da bi se družinsko življenje postopoma izboljšalo. Po večletnem razmišljanju in spremembah načina življenja, se nasilje v družini nad njo ni izboljšalo. Druga izmed uporabnic se je ob partnerjevem izvajanju psihičnega nasilja skušala braniti, vendar je kmalu ugotovila, da postane partner do nje še bolj nasilen. Tako se je v podobnih situacijah v nadaljnje raje umaknila in potlačila svoje misli ter besede. Nobena izmed uporabnic varne hiše ni ugotovila, s čim si je prislužila postati žrtev nasilja v družini.

Uporabnice varne hiše v goriški regiji so se v večini primerov odločile prijaviti nasilje v družini in poiskati strokovno pomoč šele po dolgoletnem vztrajanju v nasilnem partnerskem odnosu. Prva izmed sogovornic se je odločila ukrepati šele po osemnajstih letih, ostale še kasneje. Ena izmed njih je pomoč poiskala dvakrat, vmes se je vrnila k svojemu partnerju.

V goriški regiji se v večini primerov uporabnice niso odločile, da bi same podale prijavo nasilja v družini, temveč so jih k temu spodbudili drugi. Ena izmed uporabnic je povedala, da sama ni uvidela svoje situacije in problema v njihovi družini. Na to so jo opozorili drugi, in sicer je povedala, da jo je najprej na to opozorila sinova pediatrinja. Nato še njegova osnovna šola ter center za socialno delo, ki je bil pristojen za ukrepanje. Druga izmed njih je povedala, da so jo na resnost družinske problematike opozorili njeni bližnji sorodniki, ki so opazili, da si z vztrajanjem v nasilnem partnerskem odnosu zelo škoduje.

Ena izmed uporabnic je kot glavni razlog za prijavo nasilja izpostavila njeno zdravstveno stanje. Povedala je, da je bilo njeno zdravje ogroženo, hkrati pa se je tudi sama počutila ogroženo. Uporabnica pa ni hotela podati podrobnejše razlage o tem, kaj se je dogajalo. Druga izmed njih je povedala, da je bil v njenem primeru glavni razlog zaščititi svojega otroka. Čutila je, da je posredno ogrožen, čeprav njen partner nad njim ni izvajal nobene oblike nasilja. Druge so v večini primerov kot razlog navedle stopnjevanje psihičnega nasilja nad njimi.

Uporabnice so izpostavile podobne občutke, kako so se počutile ob prijavi nasilja v družini. Navedle so predvsem jezo in strah. Ena izmed njih je navedla tudi občutke razočaranja, pri čemer je izpostavila, da je bila razočarana nad bližnjimi osebami, ki ji v njenem življenju veliko pomenile. Povedala je, da je od njih dobila občutek, kot da je sama

kriva za nastalo družinsko situacijo, v kateri je bila žrtev nasilja v družini. Bližnji so ji dali občutek, da je to kazen, ker ob neprimernem času v določeni situaciji preveč govori. Povedala je, da se je počutila izdana in ranjeno, saj je bližnjim zaupala.

Izpostaviti moramo, da je ena izmed uporabnic v goriški regiji sprva obžalovala prijavo nasilja v družini. Kasneje pa je s pomočjo opore strokovnih delavcev v programih došla, da je sprejela pravilno odločitev in ravnala najbolje, kar se da. Izpostavila je, da kljub temu še vedno dvomi v lastno presojo, kaj je prav in kaj ne. Zaveda se, da bo morala še veliko časa delati na sebi ter na zaupanju.

O tem, kako se uporabnice počutijo v varni hiši, so povedale, da sprva niso bile sproščene. Strah jih je bilo, kaj sledi, ali jih bo partner našel. Po nekaj dnevih oziroma tednih pa so spoznale, da so v varni hiši varne in zaščitene. Tako se je njihovo počutje med bivanjem v varni hiši izboljšalo. Ena izmed njih je navedla, da kljub varnosti in zaščiti to ni pravo življenje, vendar le začasna rešitev.

3.1.3 Obalno-kraška in notranjska regija

V obalno-kraški in notranjski regiji so uporabnice opisale njihove situacije kot težke, pri čimer se je stanje le poslabševalo. Ena izmed uporabnic je povedala, da se je odločila poiskati pomoč šele, ko je bila starejša in bolna. Zaželela si je boljšega življenja. Druga izmed uporabnic je povedala, da se je pri njih vse skupaj začelo z alkoholizmom, nato pa stopnjevalo še v različne oblike nasilja. Pri čimer je partner izvajal nasilje tudi nad otroki. Izpostavila je, da je bila njihova situacija zelo težavna. Poleg tega pa je poudarila, da so med postopkom prijave nasilja v družini ugotovili, da ima njen mož psihične motnje, kar je bil verjetno še dodaten povod za nastalo situacijo. V nasilnem partnerskem odnosu je vztrajala več let. Še nekatere druge uporabnice so navedle, da se je pri njih prav tako začelo z alkoholizmom. Nato pa stopnjevalo v nasilje. Ena izmed njih je povedala, da se je nasilje začelo pojavljati že na začetku njune zveze.

Uporabnice varne hiše so navedle, da je bilo v njihovih primerih prisotno psihično nasilje. Povedale so, da je bil nad njimi nasilen njihov partner. Ena izmed uporabnic je povedala, da je bil njen mož nasilen tako do nje kot tudi do njunih otrok, in sicer je bil v treznem stanju fizično nasilnejši kot v vinjenem stanju. Izpostavila je, da se je začelo z alkoholizmom, ki se je z leti stopnjeval. Nato pa se je pojavilo še fizično nasilje, v nadaljevanju tudi psihično in ekonomsko nasilje. Povedala je, da je šele v kriznem centru pred namestitvijo v varno hišo spoznala, da je bilo v njenem primeru prisotno tudi spolno nasilje. Druge izmed uporabnic so povedale, da je bilo prisotno psihično in fizično nasilje, ko je bil njihov partner pod vplivom alkohola. V tem času je prišlo do groženj z nožem,

davljenja in izsiljevanja. Uporabnice so bile žrtve nasilja različno dolgo, in sicer od več desetletij, pa vse do časa upokojitve.

Uporabnice so izkušnjo opisale kot dolgoletno trpljenje, prežeto z občutki tesnobe. Poleg tega so povedale, da so bile brez svobode, pod stalnim nadzorom partnerja, kar je posledično privedlo do obupanosti in zanemarjanja samih sebe. Vse to je privedlo do fizičnih telesnih bolečin. Njihovo življenje je bilo polno strahu in nevednosti, kako se bo odvil posamezni dan.

V obalno-kraški in notranjski regiji so se uporabnice odločile prijaviti nasilje in poiskati pomoč v času nekaj desetletij vztrajanja v nasilnem odnosu pa vse do časa njihove upokojitve in osamosvajanja njihovih otrok. Povedale so, da je k njihovi odločitvi pripomoglo poslabšanje zdravstvenega stanja oziroma nemoč biti še naprej v takšnem odnosu. Večina uporabnic je povedala, da je že pred uradno prijavo nasilja večkrat poskusila razrešiti situacijo z umikom k svojim staršem ali prijateljem. Uporabnice so upale, da se bodo njihovi partnerji zavedli resnosti situacije in se bodo po njihovem ponovnem prihodu domov spremenili.

Uporabnice so se v večini primerov same odločile za prijavo nasilja v družini. Nekatere so pri tem potrebovale nekoliko več spodbude iz okolja. Pri tem so jim pomagali sodelavci, katerim so zaupale svojo stisko.

Ena izmed uporabnic v obalno-kraški in notranjski regiji je kot glavni razlog za prijavo nasilja v družini navedla finančno odvisnost od partnerja, in sicer situacijo, ko ji partner ni več dajal denarja. Tako je morala s svojo pokojnino poskrbeti za vse stroške. Druge uporabnice so v večini primerov kot glavni vzrok navedle fizično nasilje. Na primer situacijo, ko jo je partner prijel za vrat in stisnil ob zid. To ji je dalo moč in pogum, da prijavi nasilje v družini. Drugi najpogostejši primer fizičnega nasilja je bilo davljenje. Kar se je uporabnicam zdelo preveč in jih spodbudilo k prijavi nasilja v družini.

Ob prijavi nasilja v družini so uporabnice povedale, da jim je bilo zelo težko, vendar niso več videle druge možnosti izhoda iz nasilnega partnerskega odnosa. Hkrati jih je bilo strah, da jim bo partner grozil oziroma tudi kaj naredil. Uporabnice, ki so imele otroke, je bilo ob tem strah še, da bo kaj naredil otrokom ali jim jih odvezel. Večina uporabnic je navedla, da so ob prijavi nasilja v družini bile hkrati tudi pomirjene in čutile olajšanje, saj so končno na glas spregovorile, kaj se dogaja v njihovi družini. Zavedale so se možnosti novega, boljšega življenja brez nasilja. Kljub nevednosti, kaj vse jih čaka v nadaljevanju samega postopka prijave nasilja v družini nad ženskami, so bile vesele. Nekatere so povedale, da so se počutile nemočno v zvezi s samim postopkom prijave nasilja v družini. Ena izmed

uporabnic je izpostavila tudi občutke sramu pred znanci, saj ti niso vedeli, kaj se pri njih v družini dogaja. Navzven so delovali kot srečna družina.

Večina uporabnic v obalno-kraški in notranjski regiji je povedala, da ne obžaluje prijave nasilja v družini. Ena izmed uporabnic varne hiše je povedala, da jo je do tega privedlo izrazito poslabšanje zdravstvenega stanja in njena starost. Le to je bil povod, da mora končno nekaj spremeniti v svojem življenju in poskrbeti zase. Svoje odločitve nikakor ne obžaluje.

Uporabnice v obalno-kraški in notranjski regiji so povedale, da se v večini primerov v varni hiši počutijo bolj varno kot doma. Kljub temu pa vseeno varno hišo dojemajo kot začasno zatočišče, kjer lahko varno živijo. Kljub temu so poudarile, da si želijo ustvariti svoj dom, kjer bodo samostojno zaživele same ali s svojimi otroki. Dodale so, da so jim v varni hiši v veliko pomoč tudi strokovni delavci v programih, ki skrbijo za njihovo počutje, jih usmerjajo in jim pomagajo na poti k samostojnosti. Poudarile so, da so se v varni hiši naučile veliko novih stvari, ki jim bodo v pomoč pri nadaljnjem življenju. Nekatere so v času bivanja spoznale nove prijateljice, s katerimi si želijo ohraniti stike tudi v prihodnje. Le ena izmed uporabnic je povedala, da se je ob prihodu v varno hišo sprva počutila osamljeno in brez družbe, kljub temu da so bili strokovni delavci ob njenem prihodu zelo prijazni in razumevajoči. Kmalu pa je spoznala sostanovalke, s katerimi je navezala nove stike in poznanstva.

3.1.4 Jugovzhodna Slovenija

Uporabnice so svojo izkušnjo nasilja v družini opisale kot nevzdržno. Povedale so, da je se nasilje v družini med leti vztrajanja v nasilnem partnerskem odnosu stopnjevalo. Ena izmed uporabnic je izpostavila, da je partner izvajal nasilje tudi nad njunim mladoletnim otrokom. Druga izmed uporabnic je povedala, da v partnerskem odnosu sprva ni bilo prisotnega nasilja, s partnerjem sta se odlično razumela in delala v istem podjetju. V času njene nosečnosti pa se je začelo pojavljati nasilje. V nekaterih primerih v jugovzhodni regiji je bil pri partnerju prisoten tudi alkoholizem, zaradi česar se je psihično nasilje stopnjevalo v fizično nasilje.

V jugovzhodni Sloveniji so vse uporabnice povedale, da se so bile žrtve psihičnega nasilja. Pri eni izmed uporabnic, je to prerastlo v fizično nasilje. Poudarila je, da predvsem takrat, ko je bil partner pod vplivom alkohola. Drugi dve izmed uporabnic sta izpostavili, da sta doživljali še spolno nasilje in ekonomsko nasilje. Uporabnice so bile žrtve nasilja nad ženskami. V nasilnem partnerskem odnosu so vztrajale od štiri do štirinajst let.

Uporabnice so povedale, da so celotno situacijo nasilja v družini doživljale kot nemočne osebe, ki so bile neodločne in hkrati tudi duševno prizadete. Ena izmed uporabnic je povedala, da je bila popolnoma sama, bilo jo je strah. Poleg tega ni vedela, kje lahko poišče pomoč. Druga izmed uporabnic je izpostavila, da se je sprva poskušala postaviti zase, vendar je kmalu začela vase dvomiti. Začela je verjeti, da je nesposobna in ničvredna. Tako je strah postal del njenega vsakdana.

V jugovzhodni Sloveniji so se uporabnice odločile prijaviti nasilje v družini in poiskati pomoč po nekaj letih življenja v nasilnem partnerskem odnosu, in sicer po štirih do štirinajstih letih. Ena izmed njih je bila mnenja, da je predolgo čakala, preden je podala prijavo nasilja v družini.

Za prijavo nasilja v družini so se uporabnice varne hiše v večini primerov ob spodbudi njihovih bližnjih prijateljic odločile same. Ena izmed njih je povedala, da jo je prepričala prijateljica, ki je bila tudi sama v preteklosti žrtev nasilja v družini. Pomagala ji je uvideti celotno situacijo in jo spodbuditi k ukrepanju. Druga izmed uporabnic je povedala, da so jo k prijavi nasilja spodbudili predvsem njeni starši in sestra. Povedala je, da je o prijavi že prej razmišljala sama, vendar ni zbrala dovolj moči in poguma, da to tudi naredi.

V večini primerov so uporabnice kot glavni razlog za prijavo nasilja izpostavile željo in dejstvo, da so hotele svojim otrokom ponuditi življenje brez nasilja. Pri nekaterih otrocih so bile že vidne čustvene posledice ter prisotnost sramu in občutkov zatiranosti s strani staršev. Ena izmed uporabnic je kot glavni razlog navedla dogodek, ko jo je partner pretepel, ker ni hotela z njim na plažo. To je bil glavni povod, da nekaj spremeni in ukrepa.

Le ena izmed uporabnic varne hiše v jugovzhodni Sloveniji je povedala, da je bila sprva suverena in močna, ko je podala prijavo nasilja v družini. Čez nekaj časa pa je začela dvomiti v svojo odločitev, vendar v samem procesu prijave ni obupala in je vztrajala pri svoji odločitvi. Poudarila je, da so ji bili ob tem v veliko pomoč in oporo strokovni delavci v programih. Druge uporabnice so se ob prijavi nasilja v družini počutile olajšane, kljub temu da so nekatere zraven doživljale občutke strahu. Kmalu so spoznale, da se njihovo življenje postopoma izboljšuje.

Večina uporabnic ni nikoli podvomila v svojo odločitev ali obžalovala prijave nasilja v družini. Izpostavile so, da so končno zaživele v normalnih življenjskih pogojih, brez nenehnega občutka strahu. Le ena izmed njih je povedala, da je začela prijavo nasilja v družini obžalovati med samim procesom. In sicer ko je morala sodelovati s centrom za socialno delo. Uporabnica ni hotela obrazložiti, kaj jo je zmotilo pri sodelovanju s centrom za socialno delo.

Uporabnice so povedale, da se v varni hiši počutijo dobro. Na voljo imajo številne oblike pomoči s strani strokovnih delavcev v programih. Prav tako se tekom bivanja v varni hiši počutijo varne in zaščitene. Ena izmed uporabnic je dodala, da se na trenutke počuti premalo cenjeno ter kot da bi bila v kletki pod stalnim nadzorom.

3.1.5 Koroška regija oziroma Savinjska regija

Uporabnice so na kratko opisale svojo izkušnjo nasilja v družini, pri čimer so v večini primerov izpostavile, da je bilo to za njih stresno, izčrpavajoče in težko obdobje. Nasilje nad njimi je trajalo več let oziroma več desetletij. Ena izmed uporabnic je povedala, da se je nasilje začelo s popivanjem partnerja, nato pa je to prešlo v alkoholizem. S tem se je nasilje le še stopnjevalo. Druge uporabnice so izpostavile, da so bile krive za vse stvari, ki so jih naredile doma. Mnogokrat so bile ponižane, zaničevane, partnerji so jih zmerjali in označevali za ničvredne. V večini primerov so bile s strani partnerja deležne tudi groženj, celo groženj s smrtjo.

V koroški regiji oziroma savinjski regiji so bile uporabnice v večini primerov žrtve psihičnega nasilja. V nekaj primerih se je psihično nasilje stopnjevalo v fizično nasilje. V enem primeru je uporabnica, ob že omenjenih oblikah nasilja, doživljala ekonomsko in spolno nasilje. Uporabnice so bile žrtve nasilja v družini od štiriindvajset let vse do petintrideset let, oziroma vse dokler niso poiskale strokovne pomoči. Bile so žrtve nasilja v družini, v enem primeru je nasilje doživljal tudi mladoletni otrok.

Pri opisovanju doživljanja nasilja v družini nad ženskami so bile uporabnice v koroški regiji oziroma savinjski regiji zelo zadržane. V večini primerov so povedale, da je bilo samo doživljanje nasilja v družini zelo težko. Ena izmed uporabnic je dodala, da jo je bilo strah, saj je mislila da jo bo povzročitelj nasilja res ubil. Druga izmed uporabnic je izpostavila, da se je ob doživljanju nasilja počutila predvsem izčrpano, ničvredno in nesposobno. Dodala je, da se je ob tem počutila še ponižano. Uporabnice so nastalo situacijo doživljale kot brezizhodno, počutile so se potisnjene ob zid.

V večini primerov so se uporabnice odločile prijaviti nasilje v družini in poiskati pomoč šele po dolgoletnem življenju v nasilnem partnerskem odnosu. Ena izmed uporabnic se je odločila ukrepati šele po enainštiridesetih letih skupnega življenja, pri čimer je bila od tega kar petintrideset let žrtev nasilja v družini. Druga izmed uporabnic je povedala, da je za odločitev prijave družinskega nasilja, zanjo bila ključna opazka s strani socialne delavke in vzgojiteljice, glede spremembe sinovega vedenja. Takrat je uvidela, kako nasilje v družini vpliva tudi na otroka in njegovo obnašanje.

Uporabnice v koroški regiji oziroma savinjski regiji se v večini primerov niso same odločile za prijavo nasilja v družini, temveč so jih k temu spodbudili drugi. Ena izmed uporabnic se je odločila za prijavo po pogovoru v svetovalnici za žrtve nasilja. Druga izmed njih je zbrala pogum za ukrepanje po pogovoru s strokovnimi delavci v varni hiši. Nekatere uporabnice pa so k prijavi nasilja v družini nad ženskami spodbudili drugi družinski člani in prijatelji, ki so opazili, kaj se dogaja.

Kot glavne razloge za prijavo nasilja so uporabnice varne hiše navedle alkoholizem partnerja, strah pred tem, da bo partner škodoval njim ali njihovim otrokom. Ena izmed njih pa je kot glavni razlog navedla otrokov vrtec ali šolo. Pojasnila je, da je bila njihova opazka o spremembi otrokovega vedenja ključni razlog, da je podala prijavo nasilja. Takrat se je šele zares začela zavedati, da partner ne vpliva in škoduje le njej, temveč nasilje vpliva tudi na njunega mladoletnega otroka, kar se je pričelo kazati v njegovem vedenju.

O tem, kako so se počutile ob prijavi nasilja v družini so nekatere uporabnice povedale, da jim je bilo predvsem neprijetno. Bile so zmedene, hkrati pa jih je bilo strah. Na začetku se niso počutile varne. Druge izmed uporabnic varne hiše so pa povedale, da so se ob prijavi nasilja v družini počutile olajšano in sproščeno. Dve izmed njih sta izpostavili, da ju je bilo kljub občutkom olajšanja hkrati tudi strah, saj nista vedeli, kaj vse sledi po samem postopku prijave nasilja v družini.

Nobena izmed uporabnic v koroški regiji oziroma savinjski regiji ni nikoli obžalovala prijave nasilja v družini.

Večina uporabnic nam je zaupala, da se v varni hiši počutijo varne in zaščitene. Ena izmed njih je dodala, da je njeno počutje v varni hiši odlično. Druga uporabnica pa je povedala, da se v varni hiši počuti predvsem zelo prijetno. Le ena izmed vseh uporabnic pa je poudarila, da se nikoli in nikjer ne počuti varno in zaščiteno, saj bežanje pred nasiljem zanjo ni izhod iz nastale situacije, temveč le začasna rešitev.

3.1.6 Osrednjeslovenska regija

V osrednjeslovenski regiji se uporabnice niso odzvale naši prošnji za pomoč pri pisanju magistrskega dela. Tako nismo izvedli intervjujev z uporabnicami varne hiše v tej regiji.

3.1.7 Podravska regija

V podravske regiji so uporabnice svojo izkušnjo nasilja v družini opisale kot mučno. Ena izmed njih je povedala, da je bilo grozno. Nasilje se je stopnjevalo in se kasneje izvajalo

tudi vpričo njenih otrok. Izpostavila je, da je partner otroke nagovarjal, naj bodo tudi sami nasilni do nje, in sicer naj jo ščipajo, brcajo in tepejo. Povedala je, da je bil partner do nje zelo nesramen in žaljiv. Poleg tega se je iz leta v leto stopnjevalo tudi ljubosumje s strani partnerja. Druga izmed uporabnic je povedala, da je bila pod stalnim nadzorom svojega partnerja. Nenehno je morala dokazovati, kje je, kam gre in kaj dela. Tudi nekatere druge uporabnice so povedale, da je z leti nasilje začel partner izvajati tudi nad otroki. Uporabnice so pogostokrat izpostavile partnerjevo ljubosumje in stopnjevanje slednjega.

Vse uporabnice varne hiše v podravski regiji so povedale, da je šlo v njihovih primerih za psihično nasilje. Ena izmed njih je povedala, da je psihično nasilje po več letih vztrajanja v nasilnem partnerskem odnosu preraslo v ekonomsko nasilje, pri čemer je bila uporabnica finančno odvisna od partnerja. Uporabnice so bile žrtve nasilja v družini, v nekaterih primerih pa tudi njihovi mladoletni otroci. Žrtve nasilja so bile v večini primerov od nekaj let pa vse do petindvajset let vztrajale v razmerju.

Uporabnice so povedale, da so celotno situacijo nasilja v družini doživljale stresno. Počutile so se prizadete, užaljene in osramočene. Ena izmed njih je povedala, da ji je partner povzročal občutke manjvrednosti. Druga izmed uporabnic je izpostavila, da se sprva sploh ni zavedala, da je žrtev nasilja v družini. Šele čez nekaj časa je spoznala, da partnerjevo ljubosumje in nadzor nad njo nista del zdravega partnerskega odnosa. Strah jo je bilo oditi, saj se je bala partnerjevih groženj.

V podravski regiji so se uporabnice odločile prijaviti nasilje v družini in poiskati pomoč v obdobju od petih let vztrajanja v nasilnem partnerskem odnosu pa vse do petindvajset let življenja v izbranih okoliščinah.

Za prijavo nasilja v družini so se vse uporabnice varne hiše odločile, da same podajo prijavo nasilja v družini. Ena izmed njih je povedala, da sta ji pri izpeljavi postopka prijave pomagala tako center za socialno delo kot tudi policija. Na odločitev za prijavo nasilja v družini jih je privedla nastala situacija, iz katere niso več videle izhoda.

Kot glavne razloge za prijavo nasilja v družini so uporabnice v večini primerov navedle strah, da bi se psihično nasilje še dodatno stopnjevalo ali pa se celo stopnjevalo do fizičnega nasilja. Uporabnice z otroki so kot razlog navedle tudi strah za svoje otroke. Predvsem jih je skrbelo duševno zdravje njihovih otrok in nezdravo okolje, v katerem so živeli. Ena izmed uporabnic je kot glavni razlog navedla ekonomsko odvisnost od partnerja, saj si je ponovno želela sama razpolagati s svojimi sredstvi.

Uporabnice so povedale, da jih je bilo ob prijavi nasilja v družini zelo strah. Predvsem jih je bilo strah, da jih bo bivši partner našel in jim škodoval. Tiste, ki so imele otroke, so zaradi njih bile še pod dodatnim stresom. Doživljale so hude stiske ob misli, da jim bo partner odvil otroke. Ena izmed uporabnic je povedala, da je občutila olajšanje, ko je zbrala pogum, povedala ter zaupala strokovni osebi, kaj se dogaja v njihovi družini.

Nobena izmed sodelujočih uporabnic v podravski regiji ni nikoli obžalovala prijave nasilja v družini. Menile so, da so ravnale pravilno. Ena izmed njih je poudarila, da bi to morala storiti že veliko prej.

Uporabnice so povedale, da se v varni hiši počutijo varne in zaščitene. Izpostavile so, da so končno dobile občutek, da so tudi one slišane. Ena izmed njih je povedala, da se počuti močnejšo in pripravljeno na nadaljnje življenje izven varne hiše. Dodala je še, da se tako varna in zaščitena ni počutila vse od svoje mladosti. Druga izmed uporabnic je navedla, da se v varni hiši počuti tudi zelo pomirjeno, saj ve da so ji vedno na voljo strokovni delavci, katerim lahko zaupa in izpove svoja čustva. Poleg tega, ji strokovni delavci pomagajo z različnimi nasveti, kako nadalje postopati v samem procesu bivanja v varni hiši ter v sodnih postopkih, ki jo čakajo.

3.1.8 Pomurska regija

Uporabnice varne hiše v pomurski regiji se niso odzvale povabilu za sodelovanje pri pisanju našega magistrskega dela. Tako nismo izvedli intervjujev z uporabnicami v tej regiji.

3.1.9 Spodnjeposavska regija

Uporabnice v spodnjeposavski regiji so na kratko opisale svojo situacijo nasilja v družini. Dve izmed uporabnic sta povedali, da je bil v njuni družini prisoten alkohol, pri čimer se je z leti nasilje zaradi alkoholizma pričelo stopnjevati. Vsakodnevno so bili prisotni številni prepiri, ki so privedli do nerazrešenih sporov, razbijanja, kričanja in zmerjanja. Ena izmed uporabnic v pomurski regiji je navedla, da je nasilje trajalo že od začetka zveze, torej praktično celo življenje, saj je uporabnica sedaj že upokojenka. Tudi sama je poudarila, da se je z leti skupnega zakona nasilje samo stopnjevalo, bilo je vpričo njunih otrok. Sprva je bilo prisotno le kričanje, zmerjanje, nato pa tudi grožnje in udarci. Grozil je njej in otrokom. Še ena uporabnica je povedala, da se je nasilje v njihovi družini pričelo v času, ko sta bila njuna otroka še majhna. Sprva so bile prisotne le žaljivke, nato je partner v odnos vpletel še tretjo osebo, s katero je varal uporabnico. Ko je to izvedela, se je nasilje nad njo začelo stopnjevati v fizično nasilje.

V spodnjeposavski regiji je bilo pri uporabnicah prisotno psihično in fizično nasilje. Sprva je bilo pri vseh prisotno le psihično nasilje, ki se je po nekaj mesecih oziroma letih sprevrglo v fizično nasilje. V večini primerov so uporabnice navedle, da se je nasilje dogajalo le nad njimi. Povedale so, da je trajalo od nekaj mesecev do več desetletij.

Uporabnice so svojo izkušnjo doživljanja opisale kot ponižujočo in stresno. Nekatere so dodale, da jih nihče ni razumel. Tudi bližnji sorodniki so bili mnenja, naj potrpijo v zakonu, saj so dobro finančno preskrbljene. Nihče izmed ožjih sorodnikov pa ni opazil, kako uporabnice pri tem trpijo, kako si ne upajo ukrepati. Še posebej strah jih je bilo za njihove otroke. Ena izmed uporabnic je povedala, da je svojo stisko, preusmerila v prekomerno opravljanje gospodinjskih in hišnih opravil. Postala je hiperaktivna. Nato pa je svoje vedenje še stopnjevala, tako da je začela urejati in voditi dokumentacijo v moževem podjetju.

V spodnjeposavski regiji so se uporabnice v večini primerov odločile prijaviti nasilje v družini in si poiskati pomoč od nekaj let po pričetku izvajanja nasilja nad njimi do več desetletij, torej šele ko so njihovi otroci odrasli in se osamosvojili, same pa so se upokojile. Uporabnice, ki so bile v nasilnem partnerskem odnosu več desetletij, so povedale, da je k njihovi odločitvi pripomoglo njihovo poslabšanje zdravstvenega stanja. Takrat so bile primorane poiskati zdravstveno pomoč.

O tem, ali so se same odločile za prijavo nasilja v družini oziroma jih je k temu spodbudil kdo drug, so uporabnice imele različne zgodbe. Nekatere so se za prijavo nasilja v družini odločile same, druge je k temu spodbudila prijateljica, kateri so zaupale svojo zgodbo, spet druge so k prijavi spodbudili v službi njihovi nadrejeni.

Kot glavne razloge za prijavo nasilja v družini so uporabnice v večini navedle stopnjevanje fizičnega nasilja pred očmi njihovih otrok ter nevzdržne razmere zaradi alkoholizma.

Uporabnice so povedale, da so se ob prijavi nasilja v družini počutile zelo neprijetno in ponižano. Obenem so se same počutile krive za izbruh jeze in besa s strani partnerja. Ena izmed uporabnic je izpostavila, da je po večtedenskem bivanju v varni hiši začela na to situacijo gledati z drugega zornega kota. Izpostavila je, da opaža, da je se je s podano prijavo odločila prav. Želi si le najboljše za svoje otroke. Predvsem jim želi nuditi normalno, umirjeno življenje v mirnem okolju, brez nenehnega občutka strahu in stisk.

Večina izmed uporabnic je navedla, da ne obžalujejo prijave nasilja v družini. Menijo, da so ravnale pravilno, v dobrobit sebi in svojim otrokom. Ena izmed uporabnic je povedala, da je prijavo nasilja v družini obžalovala, saj se je ob prvi prijavi nasilja v družini počutila

ponižana in glavni krivec za nasilje v družini. Izpostavila je neprijetno izkušnjo, ki jo je doživela s strani centra za socialno delo in policije. Ti ji niso verjeli in niso primerno ukrepali, saj je nanje velik vpliv imel njihov partner, s katerim so imeli prijateljski odnos, namesto da bi uporabili strokovni pristop. Ob drugi prijavi nasilja v družini pa se je odločila, da se najprej po pomoč obrne na varno hišo, kjer je takoj začutila, da so tako ona kot njeni otroci slišani in zaščiteni.

Uporabnice v spodnjeposavski regiji so povedale, da se v varni hiši počutijo varne in zaščitene. Ni jih strah, da bi jih našel povzročitelj nasilja. Povedale so, da imajo strokovno oporo s strani strokovnih delavcev v programih. Ti jim pomagajo pri iskanju nadaljnjih rešitev za življenje brez nasilja v družini nad ženskam ter jim nudijo možnost pogovora. Izpostavile so tudi zadovoljstvo z izpeljavo postopkov s strani policije. Uporabnice so povedale, da so po dolgem času ponovno občutile mir, srčnost in bile slišane s strani druge osebe. Prav tako se počutijo sprejete s strani drugih sostanovalk v varni hiši. Ena izmed njih je še povedala, da sprva ni vedela, kam gre, ali bo zmogla. Bilo jo je strah, vendar se je kmalu pomirila in v varni hiši začutila strokovnost, oporo in zaščito.

3.2 POVZETKI INTERVJUJEV MED VARNIMI HIŠAMI PO REGIJAH V SLOVENIJI – STROKOVNI DELAVCI V PROGRAMIH

Prek povzetkov pogovorov smo predstavili rezultate, pridobljene s pomočjo izvedenih intervjujev s strokovnimi delavci, ki so sodelovali v posameznih regijah po Sloveniji.

3.2.1 Gorenjska regija

Strokovni delavci v programih so povedali, da je delo z uporabnicami čustveno naporno ter da morajo v delo vlagati veliko energije in truda. Pri čimer le v redkih primerih vložen trud privede do pozitivnega izida za osebe, ki so žrtve nasilja v družini. Uporabnice v veliko primerih zaradi osebnih stvari, travm in nepredelanih odnosov ne zmorejo prekiniti kroga nasilja in si slej ali prej ponovno najdejo nove nasilne partnerje, ali pa se vrnejo k prejšnjim partnerjem, v upanju da se je ta spremenil. Poleg strokovnega pristopa morajo biti strokovni delavci pri svojem delu empatični, kar je zelo čustveno naporno. Njihovo delo zahteva popolno koncentracijo, predvidevanja, dobro organizacijo in izvedbo. Povedali so, da morajo vedno delati v dobrobit uporabnic, da so te slišane, hkrati jim morajo podati tudi čim več informacij in podatkov za reševanje njihovih stisk, težav in problemov. Izpostavili so, da so uporabnicam hkrati v oporo in v pomoč za opolnomočenje, tako v varni hiši kot tudi prej na terenu. Strokovni delavci v programih so povedali, da se s svojim delom soočajo na različne načine, odvisno od posamezne uporabnice in situacije, v kateri se je znašla. Velikokrat se tudi pri strokovnih delavcih

pojavi manjše stiske, dvomi oziroma spraševanje, kakšen pomen ima delo, ki ga opravljajo. Ugotovili so, da se je pomembno osredotočiti že na majhne korake in spremembe, ki jih naredijo ali sprejmemo uporabnice. Poudarili so, da se je potrebno zavedati, da je za uporabnice velik korak že to, da so poiskale pomoč in prišle v varno hišo. Ljudem je jasno, kaj bi morale uporabnice kot žrtve nasilja v družini storiti, a same tega niso zmožne, zato običajno čas bivanja v varni hiši doživljajo kot slabo. Le to bo za vedno ostala njihova osebna izkušnja. Posebno so poudarili, da je pri njihovem delu ključnega pomena ohranjanje svojih meja in skrb za psihično zdravje, hkrati pa zavedanje, da je delo brez popolnega sodelovanja med strokovnimi delavci in uporabnicami brezpredmetno.

Strokovni delavci so obrazložili, da uporabnice dojemajo kot enakovredne posameznike, ki so se znašle v krogu nasilja. Velikokrat gre za uporabnice, ki so se z izkušnjo nasilja v družini soočile že v svojem otroštvu, nato se jim je nasilje v družini ponovilo še v odrasli dobi. Tako imajo težave s postavljanjem meja, težave v komunikaciji, izražanju čustev, vrednotenju samih sebe ter imajo posledično nizko samopodobo in samozavest. Poleg tega so v večini primerov v slabi ekonomski poziciji, odvisne so od osebe, ki izvaja nasilje. Strokovni delavci jih dojemajo kot odrasle, polnopravne osebe, ki znajo in zmorejo poskrbeti zase, pri čimer pa so jim strokovni delavci v programih le v oporo in v pomoč pri zavedanju, česa si v življenju želijo in česa ne. Poudarili so tudi, da vsako uporabnico doživljajo kot svoj individuum, ki ima lastne potrebe, želje in pričakovanja. Poleg tega jim vsaka izmed njih predstavlja drugačen izziv, saj imajo številne uporabnice zaradi dolgoletnega nasilja v družini hude travme, potlačena čustva in posledično nižje kapacitete razumevanja.

Strokovni delavci v gorenjski regiji so izpostavili, da je med njihovimi uporabnicami najpogosteje prisotno psihično nasilje, ki se v večini primerov pojavlja v kombinaciji s fizičnim nasiljem. V nekaj manj primerih pa v kombinaciji z ekonomskih nasiljem. Izpostavili so, da mnoge izmed uporabnic, ki pridejo v varno hišo, sploh ne poznajo različnih oblik nasilja oziroma posameznih dejanj ne opredeljujejo kot nasilje. Tako se med spremljanjem posameznic izkaže, da je bilo prisotnih več oblik nasilja, med katerimi je pogosto tudi spolno nasilje.

O tem, koliko časa so bile v povprečju uporabnice žrtve nasilja v družini so nam strokovni delavci v programih povedali, da je zelo pomemben dejavnik starost uporabnic. I Povedali so, da mlajše uporabnice hitro prepoznavajo nasilje, predvsem po rojstvu otroka, ko se nasilje stopnjuje in nato poiščejo ustrezno pomoč. Načeloma to naredijo v nekaj letih, običajno do treh let po vztrajanju v nasilnem odnosu. K hitrejšemu prepoznavanju nasilja v družini nad ženskami vedno bolj pripomore tudi družba, razbijanje tabu tem o nasilju ter seznanjenost z informacijami, kje in kako lahko poiščejo strokovno pomoč. Tako je pri

mlajših uporabnicah vedno manj prisotna miselnost, da morajo vztrajati v nasilnem odnosu zaradi zakona in otrok. Kar pa še v večini primerov ne velja za starejše uporabnice varne hiše. Te za prepoznavo nasilja v družini in za sprejetje naslednjega koraka, iskanje pomoči potrebujejo veliko več časa. Kar pomeni, da so v nasilnem odnosu živele tudi do trideset let. Ključni faktor za odločitev za iskanje pomoči pri starejših uporabnicah je običajno slabo zdravstveno stanje zaradi posledic nasilnega odnosa ali pa nevdržnost v nasilnem odnosu. Poudarili so, da se uporabnice večkrat vračajo nazaj k nasilnim partnerjem, tudi dvakrat k istemu partnerju. Veliko izmed njih je nasilje doživljalo že v primarni družini, kar pomeni, da so nasilje doživljale praktično celo življenje.

V gorenjski regiji so povedali, da uporabnice običajno podajo prijavo nasilja same, vendar sta za to potrebni spodbuda in pomoč s strani strokovnih delavcev v programih. Po predhodnem dogovoru z žrtvami nasilja v družini v veliko primerih podajo prijavo kar strokovni delavci na centru za socialno delo ali policija. Včasih prijavo poda tudi osebni zdravnik, h kateremu so zaradi fizičnih poškodb ženske prišle na pregled.

Strokovni delavci so povedali, da je težko časovno opredeliti, koliko časa povprečno potrebujejo uporabnice, preden poiščejo strokovno pomoč in so nastanjene v varno hišo. Izpostavili so, da to lahko traja od prvega udarca pa vse do trideset let trajajočega nasilja nad njimi. Uporabnice veliko časa zbirajo pogum za klic po pomoči. Najpogosteje se za iskanje pomoči odločijo, ko se zgodi hud nasilen dogodek ali pa se zaporedje nasilnih dogodkov iz dneva v dan stopnjuje in ne zdržijo več. Običajno gre v teh primerih za fizično in psihično nasilje. Poudarili so, da je korak iskanja pomoči za uporabnice zelo težaven, saj le redke izmed njih zmorejo proces odhoda od nasilnega partnerja in vpogled vase. S tem pa tudi pripravljenost na spremembe, ki jih lahko prinese le intenzivno delo na sebi, vključitev v terapevtske procese, učenje novih veščin in usvajanje novega načina življenja. Povedali so, da se večkrat zgodi, da se uporabnice vrnejo nazaj v nasilen odnos, saj niso zmožne zaživeti na drugačen način.

Strokovni delavci so bili mnenja, da žrtve nasilja v družini predolgo vztrajajo v nasilnem odnosu in poskušajo same reševati probleme. Povzročitelj nasilja jim običajno sčasoma spremeni pogled na realno situacijo, tako da nasilju pomanjšuje pomen, ga ne prizna ali pa za nasilno vedenje krivi vedenje žrtve. Po drugi strani so strokovni delavci menili, da uporabnice ukrepajo v skladu s svojimi prepričanji, osebnostnimi zmožnostmi ter s toleranco do nasilja, ki pa se razlikuje med posameznicami. Tako uporabnice ukrepajo, ko so na to pripravljene. V večini primerov toliko časa vztrajajo v nasilnem odnosu, ker so že v primarni družini bile del tega ali pa postanejo odvisne od odnosov, v katerih živijo. To jih še dodatno ovira pri odločitvi o spremembi in iskanju strokovne pomoči.

Strokovni delavci v programih so povedali, da se ženske ob prijavi nasilja v družini soočajo tako z občutki krivde, sramu, kot tudi s strahovi, kaj bo sledilo prijavi, na primer ustrahovanje, maščevanje s strani partnerja, izguba otrok, ali pa da jim na policijski postaji ali centru za socialno delo ne bodo verjeli. Bojijo se predvsem, da bodo strokovni organi opravičevali dejanja storilca, pomanjševali nasilje ali ga celo ne bodo prepoznali. Poleg tega se uporabnice soočajo s težavami na centru za socialno delo, saj tamkajšnji posamezni strokovni delavci včasih ne upoštevajo, da je bilo v družini prisotno nasilje in tako obravnavajo partnerja kot enakovredna v odnosu, kar vpliva na področje določitve vzgoje in varstva ter stikov otrok. Povzročitelj nasilja v večini primerov, kljub razvezi, še vedno nadaljuje nasilen odnos, čeprav v drugačni obliki, kot je bil prej. In sicer preko stikov otrok, pri čimer gre za nadzorovanje, manipuliranje, nagajanje ter grožnje.

V gorenjski regiji strokovni delavci menijo, da se večina uporabnic pri njih počuti varne in zaščitene. Nudijo jim ogromno opore, kar jim po njihovem mnenju predstavlja varnost. Torej občutek, da jim lahko kljub situaciji, v kateri so se znašle, lahko pomagajo. Poudarili so, da prve dni bivanja v varni hiši uporabnice menijo drugače, saj se kar naenkrat znajdejo v novem, nepoznanem okolju, pri čimer jih skrbi, ali so res varne. Povedali so tudi, da uporabnice, ki se počutijo varne in zaščitene, bolj zaupajo sistemu ter so običajno uspešnejše na nadaljnji poti iz nasilnega odnosa kot uporabnice, ki so manj uspešne pri premagovanju težav in vzorcev. Te se običajno zopet vrnejo v nasilen odnos.

V gorenjski regiji so povedali, da niso opazili in še vedno ne opažajo sprememb glede problematike nasilja v družini v času koronavirusa. Niso zaznali, da bi drastično naraslo ali se zmanjšalo število primerov, statistika ostaja še vedno primerljiva s prejšnjimi leti. Navedli so le vpliv koronavirusa na izpeljavo samih postopkov, pri čimer so nastali še večji zaostanki pri sodnih postopkih in zdravstvenih pregledih. Izpostavili so še, da se v času plačljivih hitrih testov nekatere uporabnice zaradi finančne stiske niso mogle vključiti v plačljiv jezikovni tečaj slovenskega jezika in so ga zato zavrnilo.

3.2.2 Goriška regija

Strokovni delavci v goriški regiji so povedali, da do uporabnic najprej pristopijo kot človek, ki je sposoben poslušanja, sprejemanja, razumevanja in empatije. Šele nato do njih pristopijo kot strokovni delavci, ki lahko pomagajo s svojimi specifičnimi znanji in strokovnimi prijemi. Poudarili so, da naredijo vse, kar je v njihovi moči, da bi čim bolj zaščitili uporabnice pred nasiljem v družini. Tako jih namestijo v varno hišo, kjer izdelajo varnostni načrt, jim nudijo oporo pri prijavi nasilja policiji, sodelujejo z drugimi institucijami, kot so center za socialno delo, policija, sodišče. Strokovni delavci so povedali, da ko vse to naredijo za dobrobit posamezne uporabnice, jih obhajajo občutki

pomirjenosti, hkrati pa tudi občutki adrenalina, saj se lahko zgodi, da jih povzročitelj nasilja izsledí. Izpostavili so, da njihova načela vedno temeljijo na skrbi za varnost in interese uporabnic. Ko je pri uporabnicah viden dosežek, sprememba, in sicer ko sprejmejo pomujeno pomoč, delajo na osebni rasti, najdejo zaposlitev ali svoje stanovanje, strokovni delavci doživljajo občutke sreče, zadovoljstva in veselja. V primerih, ko so uporabnice nemočne in se vrnejo nazaj k povzročitelju nasilja strokovne delavce obdajajo občutki nemoči, žalosti in razočaranja, vendar se hkrati zavedajo, da so uporabnicam omogočili vsaj delno izkušnjo življenja brez nasilja v družini. Obenem so strokovni delavci poudarili, da se zavedajo, da so tudi v teh primerih uporabnice opolnomočili z znanji, kako ravnati v prihodnje, ob ponovnem doživljanju nasilja v družini ter kam se lahko obrnejo po strokovno pomoč. V goriški regiji so strokovni delavci omenili tudi, da jim je v veliko pomoč intervizija s sodelavkami v varni hiši ter skupinske supervizije, saj se nekateri negativni občutki, ki jih doživljajo uporabnice nezavedno prenašajo na zaposlene in na njihovo doživljanje. Pri tem so izpostavili naslednje občutke uporabnic: manjvrednost, nemoč, nezmožnost obvladovanja svojega življenja, strah pred prihodnostjo, soočanje z mislimi na samomor, nespečnost in depresija.

Strokovni delavci v programih so povedali, da uporabnice dojemajo kot pogumne ženske, ki so se odločile narediti nov korak v življenju. To je prekiniti začaran krog nasilja v družini nad ženskami in izstopiti iz vloge žrtve. Poudarili so, da se je večina uporabnic z nasiljem v družini srečala že v primarni družini, nato bile tudi same v partnerskem odnosu, kjer je bilo prisotno nasilje. V takem odnosu so vztrajale več let, saj so ga smatrale kot nekaj normalnega. Strokovni delavci so izpostavili, da je izredno pomembno pri delu z uporabnicami uporabljati tako verbalno kot tudi neverbalno komunikacijo, saj na ta način omogočijo uporabnicam, da lažje, brez sramu in občutkov krivde delijo svojo zgodbo, bolečino, strah, žalost in krivdo. S pomočjo različnih vrst komunikacije na ta način omogočijo uporabnicam, da dobijo občutek zaupanja v ljudi in sistem pomoči. Poudarili so še, da je ključen njihov prvi odziv na reakcije uporabnic, saj je od tega odvisno, ali se bodo uporabnice odločile ostati v varni hiši in nadaljevale pot iz nasilja ali pa se bodo vrnile nazaj k povzročitelju nasilja.

Za goriško regijo so strokovni delavci povedali, da pri njih prevladuje psihično nasilje, ki je prisotno pri vsaki uporabnici. V večini primerov gre za preplet različnih oblik nasilja. Običajno se psihično nasilje prepleta s fizičnim, ekonomskim ali spolnim nasiljem. Včasih se prepleta tudi z zanemarjanjem.

Strokovni delavci so povedali, da zelo težko ocenijo, koliko časa so povprečno bile uporabnice žrtve nasilja v družini, saj v varni hiši sprejemajo ženske od osemnajstega leta starosti vse do upokoženk, starih petinsedemdeset let. Poudarili so, da na ta čas vplivata

tako zgodovina družine (ali so nasilje doživljale že v primarni družini ali šele kasneje v partnerskem odnosu), kot tudi struktura družine (ali živijo same s partnerjem ali imajo otroke). Po premisleku so izpostavili, da je večina uporabnic več let žrtev nasilja v družini preden poiščejo pomoč, saj upajo, da se bo partner spremenil, ali pa se bodo same prilagodile takemu načinu življenja. V goriški regiji so opazili, da mlajše generacije uporabnic prej poiščejo pomoč kot starejše generacije.

Strokovni delavci v programih so povedali, da v večini primerov prijavo nasilja v družini podajo uporabnice same. Nekatere potrebujejo nekoliko spodbude s strani strokovnih delavcev ali drugih institucij, v katerih poiščejo pomoč. Včasih uporabnice za podajo prijave nasilja zaprosijo kar center za socialno delo ali strokovne delavce v varni hiši.

Strokovni delavci so povedali, da je zelo težko določiti povprečen čas, ki ga potrebujejo uporabnice, preden poiščejo strokovno pomoč in so nastanjene v varno hišo. Starejše uporabnice za to potrebujejo več desetletij, saj se trudijo ohraniti zakonsko zvezo, ali jim je življenje v nasilnem odnosu znano že iz primarne družine. Nekatere uporabnice, kljub večkratnemu posredovanju centra za socialno delo ali pa obiska zdravnika, zaradi fizičnega nasilja še vedno potrebujejo več let. Tudi v tem primeru ima velik vpliv na iskanje strokovne pomoči to, ali so bile tudi same žrtve nasilja v primarni družini oziroma ali so živele v družini, kjer je bilo prisotno nasilje. Te so običajno bolj strpne do nasilja in ravno zaradi tega potrebujejo več let preden ukrepajo. Upabnice, pri katerih pride do hujšega fizičnega nasilja, strokovno pomoč poiščejo takoj.

Strokovni delavci so menili, da žrtve nasilja v družini prepozno ukrepajo in poiščejo strokovno pomoč. Izpostavili so različne vzroke; prevelika tolerance do nasilja, nekritičnost do nasilja in sram, da so same žrtve nasilja v družini. Navedli so tudi ekonomsko odvisnost uporabnic od povzročitelja nasilja, dolgove in kredite, ki jih vežejo na partnerski odnos. Razlike se pojavljajo tudi zaradi različnih prepričanj uporabnic, na primer vztrajanje in ohranjanje zakonske zveze v dobrem in slabem. Poleg tega so izpostavili, da se večina uporabnic boji odzivov svoje okolice, strah jih je groženj ter s tem povezanih občutkov krivde. Strokovni delavci so omenili tudi, da je razlika pri uporabnicah, ki se z nasiljem v družini nad ženskami prvič srečajo v partnerskem odnosu. Te načeloma veliko prej uvidijo situacijo in poiščejo strokovno pomoč kot a uporabnice, ki so doživljale nasilje že v primarni družini.

Strokovni delavci so navedli, da se uporabnice ob prijavi nasilja soočajo predvsem z občutki sramu, krivde, strahu, neuspeha in nemoči, saj jih imajo ponotranjene iz nasilnega partnerskega odnosa. Poleg tega so povedali, da se uporabnice soočajo s strahom, da bo povzročitelj nasilja škodoval njim samim ali njihovi družini, da jim bo grozil ali celo ubil.

Na drugi strani se uporabnice, ko končno podajo prijavo nasilja v družini, počutijo bolje, saj se zavedajo da so naredile korak k spremembi v življenju, čeprav nekatere kasneje zaradi strahu, kaj in kako bo, podvomijo v to odločitev.

V goriški regiji so strokovni delavci menili, da se uporabnice v varni hiši počutijo zelo varne in zaščitene, saj imajo oporo in pomoč. Poleg tega so jim v varni hiši na voljo različne dejavnosti, delavnice in programi, v katere se lahko vključijo in se tako naučijo novih spretnosti, veščin ter usvojijo različna gospodinjska znanja. S pomočjo prostovoljcev se lahko vključijo v lokalno skupnost, udeležijo skupinskih srečanj za samopomoč, jezikovnih tečajev ipd. V primeru, da povzročitelj nasilja izsledi uporabnico, ji strokovni delavci nudijo nadaljnjo hitro zaščito in oporo ter jo čim hitreje preselijo v krizni center ali v drugo varno hišo v drugi regiji.

Strokovni delavci v programih so povedali, da v času koronavirusa niso zaznali sprememb glede problematike nasilja v družini nad ženskami. Število uporabnic se ni povečalo ali zmanjšalo.

3.2.3 Obalno-kraška in notranjska regija

Strokovni delavci v obalno-kraški in notranjski regiji so povedali, da so v nenehnem kontaktu in odnosu z uporabnicami varne hiše, pri čimer je vsaka izmed njih svojevrsten primer, zato z vsako posebej pripravijo okviren program dela. Pri delu sledijo načrtanim temeljem strokovnega načrta. Vztrajajo pri tem, da vsi strokovni delavci spoštujejo osnovno pravilo bontona, in sicer vikanje. Izpostavili so, da je pri delu potrebno veliko individualnega dela in prilagajanja posamezni uporabnici, tako pri načinu dela, kot tudi pri časovni izvedbi programa. Povedali so, da morajo biti pri delu zelo aktivni. Tako prirejajo številne aktivnosti in delavnice za uporabnice. Poslužujejo se različnih tem, kot so različna svetovanja za ženske, delavnice na temo priprave hrane, spoznavanja kulture, organizirajo tudi jutranjo telovadbo ter skrbijo za zeliščni vrt. Poleg tega organizirajo različne tečaje opismenjevanja, nudijo učno pomoč otrokom ter izvajajo gospodinjske aktivnosti. Poudarili so, da je ključnega pomena pri njihovem delu opazovanje verbalne in neverbalne komunikacije pri uporabnicah, saj na ta način velikokrat odkrijejo prikrita namene uporabnic. Zato je zelo pomembno dobro opazovanje.

Strokovni delavci v programih so povedali, da vsako izmed uporabnic dojemajo kot osebo, ki ima lastne življenjske izkušnje, osebnost ter se s tem razlikuje od preostalih. Torej je vsaka uporabnica individualen primer, pri čimer so poudarili, da delo prilagajajo glede na njihove potrebe. Izpostavili so, da nekatere uporabnice potrebujejo več telesnega stika, druge manj. Dodali so še, da uporabnic ne dojemajo kot žrtve nasilja, ampak kot osebe, ki

so se odločile, da bodo spremenile svoj način življenja. Hkrati jih dojemajo tudi kot zelo občutljive osebe, pri čimer so bolj ranljive uporabnice z otroki. Te uporabnice je strah, komu bodo dodelili skrbništvo, kako bo s stiki ter ali jim bodo odvzeli otroka.

V obalno-kraški in notranjski regiji so strokovni delavci povedali, da se v varni hiši najpogosteje srečujejo z ženskami, ki so bile žrtve psihičnega nasilja v družini. V približno dveh tretjinah primerov je bilo med uporabnicami prisotno fizično nasilje, v eni polovici primerov pa ekonomsko nasilje. Povedali so, da je spolno nasilje prisotno v eni tretjini primerov, vendar o tem uporabnice večinoma ne govorijo, saj ga mlajše uporabnice minimizirajo, starejšim pa je o tem nerodno govoriti.

O tem, koliko časa so bile uporabnice žrtve nasilja v družini nad ženskami, so strokovni delavci povedali, da so bile v povprečju žrtve nasilja pol leta. Nekatere tudi nekoliko več časa, pri čimer je časovni razpon lahko od dveh let pa vse do petdesetih let. Veliko uporabnic se odloči ukrepati, ko vzgoji svoje otroke in ti postanejo odrasli ter samostojni. Izpostavili so, da traja različno dolgo, preden uporabnice poiščejo strokovno pomoč, odvisno je od uporabnice in od situacije, v kateri se nahaja. So pa bili mnenja, da nikoli ni prepozno, da se oseba odloči ukrepati glede nasilja v družini.

Strokovni delavci so povedali, da v večini primerov prijavo nasilja v družini nad ženskami podajo uporabnice same. V nekaterih primerih je potrebna spodbuda s strani strokovnih delavcev v programih in centra za socialno delo, saj uporabnice s prijavo nasilja v družini odlašajo, ker jih je strah povzročitelja nasilja. Bojijo se njegovih groženj in zasledovanja. V primerih, ko center za socialno delo opazi znake nasilja pri otrocih, poda prijavo kar center za socialno delo. Povedali so, da prijavo lahko poda tudi policija, ko intervenira na terenu ali pa zdravstvene ustanove, kar je tudi zakonsko opredeljeno.

O tem koliko, časa povprečno potrebujejo uporabnice, preden poiščejo strokovno pomoč in so nastanjene v varno hišo, so strokovni delavci izpostavili, da se ta čas razlikuje od uporabnice do uporabnice in predvsem od situacije, v kateri se nahaja.

Strokovni delavci so menili, da nikoli ni prepozno za ukrepanje in iskanje strokovne pomoči. Izpostavili so, da je pomembno, da do uvida situacije pridejo uporabnice same. Le takrat se uporabnice zavestno odločijo za spremembo v svojem življenju in so pripravljene na različne postopke, tako na sodišču, kot tudi na centru za socialno delo. V teh primerih so uporabnice po navadi uspešne in zaživijo novo življenje. Poiščejo si novo stanovanje, novo službo ter spoznajo nov krog prijateljev. V primeru, da jih do iskanja strokovne pomoči nagovori nekdo drug, se v večini primerov uporabnice vdajo in slej ali prej vrnejo k povzročitelju nasilja, ali si poiščejo novega partnerja, ki je prav tako, ali še bolj, nasilen.

Povedali so, da se večina uporabnic za spremembo v življenju odloči šele, ko njihovi otroci odrastejo, saj jih v njih velja prepričanje, da njihov otrok potrebuje oba starša. Omenjeno prepričanje izhaja iz otroštva uporabnic.

Strokovni delavci so izpostavili, da se uporabnice ob prijavi nasilja v družini soočajo z različnimi občutki. Nekatere uporabnice doživljajo občutke olajšanja, saj priznajo, da niso več zmožne živeti v nasilnem odnosu, druge je strah različnih postopkov, ki sledijo prijavi nasilja v družini nad ženskami. Pri tem so izpostavili strah pred poročanjem na sodišču in ponovnem soočanju s povzročiteljem nasilja, saj gre za podoživljanje dogodkov. Strokovni delavci so omenili še, da nekatere uporabnice zaradi ugodja prehitro dobijo občutek varnosti v varni hiši in tako izdajo tajno lokacijo, kjer so nameščene, čeprav je osnovno pravilo, da morajo tajnost lokacije varne hiše strogo varovati.

Strokovni delavci so bili složni in so povedali, da se uporabnice v varni hiši počutijo varne in zaščitene. Na to ne vplivajo niti občasni manjši konflikti. Izjema so primeri, ko uporabnice izdajo tajno lokacijo varne hiše in so potrebne hitre intervencije, saj jih tam poišče povzročitelj nasilja.

V obalno-kraški in notranjski regiji so strokovni delavci povedali, da niso zaznali nobenih sprememb glede povečanja ali zmanjšanja števila uporabnic v varni hiši v času koronavirusa.

3.2.4 Jugovzhodna Slovenija

Strokovni delavci v programih v jugovzhodni Sloveniji so povedali, da njihovo delo z osebami, ki so žrtve nasilja v družini, zahteva veliko mero sočutja, potrpežljivosti in razumevanja, hkrati tudi iskanje ravnovesja, da se vloga žrtve ne pogloblja. Njihov cilj je, da vsaka uporabnica, ki je žrtev nasilja v družini, s pomočjo strokovnih delavcev izstopi iz vloge žrtve. Poleg tega si prizadevajo, da se uporabnice opolnomočijo še na drugih področjih ter se učijo biti v svojem življenju samostojne. Z različnimi oblikami pomoči jim pomagajo izoblikovati individualne temelje, na katerih gradijo novo življenje. Strokovni delavci so povedali, da z vsako uporabnico najprej sestavijo in oblikujejo varnostni in individualni načrt, ki se razlikuje glede na samo situacijo oziroma ogroženost posamezne uporabnice. Nato uporabnice skušajo čim bolj slediti zastavljenim ciljem, pri čimer so jim strokovni delavci v pomoč.

Strokovni delavci so povedali, da uporabnice dojemajo kot osebe, ki potrebujejo oporo in razumevanje, hkrati je pomembno, da jih usmerjajo v kvalitetno samostojno življenje, saj uporabnice potrebujejo drugačne izkušnje, kot so jih doživljale v nasilnem partnerskem

odnosu. Izpostavili so, da potrebujejo varno in zaupanja vredno okolje, predvsem z mirnimi izkušnjami. Ravno s tem namenom že pred vselitvijo v varno hišo strokovni delavci od pristojnih institucij in od žrtev nasilja v družini pridobijo informacije, v kakšnem nasilnem odnosu so živele ter ali se soočajo z morebitnimi posledicami, ki so nastale zaradi nasilja v družini. Strokovni delavci so tudi povedali, da uporabnicam nudijo dodatno pomoč in oporo pri orientaciji, iskanju drugih strokovnih pomoči, iskanju službe, trgovin in drugih storitev, saj v večini primerov k njim pridejo uporabnice iz drugih krajev. Predvsem si prizadevajo, da uporabnice čim bolj samostojno iščejo nove možnosti za izboljšanje materialne in socialne situacije, v kateri so se znašle. S tem si strokovni delavci želijo, da bi uporabnice izstopile iz pasivne vloge žrtve, pri čimer so zelo prestrašene, zmedene in nezaupljive. V varni hiši si prizadevajo, da z aktivnostmi, programi in pogovori dvigujejo kvaliteto življenja uporabnic ter s tem pozitivno vplivajo na njihovo samopodobo.

V jugovzhodni Sloveniji so povedali, da se njihove uporabnice najpogosteje srečujejo s psihičnim in fizičnim nasiljem. V večini primerov gre za kombinacijo obeh oblik nasilja. Kot naslednjo obliko nasilja, s katero se srečujejo, so izpostavili ekonomsko nasilje. Strokovni delavci v programih so povedali, da so bile uporabnice žrtve nasilja v družini več let, tudi več kot deset let. Nekatere so v tem času poiskale strokovno pomoč, vendar se potem niso odločile za umik na varno. V primerih, ko pridejo do točke, da ne zmorejo več, so opazili, da se uporabnice odločijo ukrepati. Strokovni delavci so opazili, da je razlog večinoma stopnjevanje nasilja po rojstvu otrok. Poudarili so, da se v zadnjih letih kaže nov trend, pri čimer mlajše uporabnice prej poiščejo strokovno pomoč in prekinejo krog nasilja ter izstopijo iz njega. Izpostavili so, da se kaže rezultat večletnega ozaveščanja glede nasilja v družini nad ženskami.

O tem kdo poda prijavo nasilja v družini nad ženskami, so strokovni delavci v programih povedali, da v večini primerov podajo prijavo uporabnice same. Pri tem pa so poudarili, da uporabnice pred prijavo dobivajo veliko spodbud s strani prijateljev in sorodnikov. Le ti pa le redko kdaj podajo prijavo nasilja v družini nad ženskami, čeprav so strokovni delavci menili, da bi nasilje v družini moral prijaviti vsak državljan, saj je nasilje kaznivo dejanje.

Strokovni delavci so povedali, da uporabnice v povprečju potrebujejo različno časa, preden poiščejo pomoč in so nastanjene v varno hišo, to je odvisno predvsem od situacije, v kateri so se znašle ter od njihove osebnosti in motivacije. Pri tem imajo vlogo tudi različna prepričanja in pričakovanja, ki jih imajo uporabnice. Nekatere pričakujejo, da bodo drugi spremenili partnerja in njun odnos, ali si ne želijo zapustiti skupnega doma. Tako v povprečju traja nekaj let, preden uporabnice poiščejo strokovno pomoč in se želijo umakniti na varno v varno hišo.

V jugovzhodni Sloveniji so strokovni delavci menili, da nikoli ni prepozno, da žrtve nasilja v družini poiščejo strokovno pomoč in se odločijo za spremembo. Poudarili so, da je težko govoriti, da uporabnice prepozno poiščejo pomoč, saj se vsaka izmed njih odloči, kdaj ne zmore več tako živeti. Nekatere prej poiščejo pomoč pri prijateljih, znancih, druge se prej obrnejo k strokovnim institucijam, saj lažje zaupajo strokovni in nepoznani osebi kot znancem. Izpostavili so, da žrtve v večini primerov dajejo povzročiteljem nasilja vedno nove možnosti za spravo in spremembo, saj si želijo ohraniti odnos. Ravno zaradi tega iskanje strokovne pomoči traja dlje časa.

Strokovni delavci so navedli, da se uporabnice soočajo s popolnoma novo in neznano situacijo, pri kateri doživljajo občutke stresa in strahu pred neznanim. Strah jih je odzivov okolice, sorodnikov, skrbi jih za svoje otroke in za preživetje. Strokovni delavci so navedli, da pri uporabnicah opažajo tudi telesno utrujenost in zelo veliko mero negotovosti, pri čimer je bistvenega pomena počitek v varnem okolju. Poleg tega se uporabnice soočajo z občutki sramu, saj jim je nerodno pripovedovati osebne zgodbe o nasilju v družini. Pri tem občutijo tudi poraze ter podoživljajo občutke neuspešnosti na osebnem področju. Na drugi strani so strokovni delavci izpostavili, da se uporabnice po prijavi nasilja v družini začnejo umirjati, saj čutijo olajšanje in sočutje s strani strokovnih delavcev. V teh trenutkih jim je v veliko pomoč strokovna opora za nadaljnje postopke.

Strokovni delavci so povedali, da izvedejo mesečne ankete in individualne razgovore, iz katerih razberejo, da se uporabnice počutijo varne in zaščitene. Pri tem uporabnice predvsem prepoznavajo in pridobivajo izkušnjo miru in spoštovanja.

V jugovzhodni Sloveniji strokovni delavci niso opazili nobenih sprememb, ki bi se lahko pojavile v času koronavirusa. Niso zabeležili porasta ali upada števila uporabnic v varni hiši.

3.2.5 Koroška regija oziroma Savinjska regija

Strokovni delavci v programih so poudarili, da je za delo z uporabnicami najbolj pomemben strokovni pristop. Nato ima pomembno vlogo širše znanje, ki izhaja iz različnih področij znanosti, pri čimer so izpostavili psihologijo, pravo, medicino ter različna terapevtska znanja. Povezovanje teh jim pomaga pri uspešnem delu z osebami, ki so bile žrtve nasilja v družini. V nadaljevanju so izpostavili, da so za delo z uporabnicami potrebna tudi specifična znanja, s katerimi hkrati pomagajo žrtvam nasilja v družini kot tudi sebi. Obrazložili so, da pomoč sebi zajema predvsem ta vidik, da ne prelagajo nase osebnih stisk uporabnic.

V koroški regiji oziroma savinjski regiji so strokovni delavci povedali, da uporabnice dojemajo kot ranjenega človeka, ki v točno določenem trenutku potrebuje pomoč, veliko mero razumevanja in zaščito. Poudarili so, da bivanje uporabnic v varni hiši vidijo kot proces okrevanja, pri čimer so jim strokovni delavci v pomoč in oporo na področjih, kjer jih potrebujejo. Povedali so, da si prizadevajo doseči zastavljene cilje, ki so jih postavili z uporabnicami. Med njimi je v ospredju čimprejšnja samostojnost uporabnic tako v funkcioniranju v zunanjem življenju, kot tudi v čustvenem smislu.

Strokovni delavci v programih so izpostavili, da se v vsakem nasilnem odnosu prepleta več oblik nasilja v družini nad ženskami. Najpogosteje se v njihovi varni hiši srečujejo s fizičnim nasiljem. Takrat se uporabnice v večini primerov odločijo za prihod v varno hišo. Povedali so, da uporabnice običajno doživljajo nasilje v naslednjem zaporedju: najprej so žrtve verbalnega nasilja, nato psihičnega, fizičnega in spolnega nasilja. V večini primerov vzporedno doživljajo tudi ekonomsko nasilje.

Časa, koliko so v povprečju bile uporabnice žrtve nasilja v družini, niso znali točno opredeliti. Izpostavili so, da na to vpliva veliko število dejavnikov, ki izhajajo iz osebnih občutkov, prepričanj ali stereotipov ter iz prepričanja okolice, v kateri uporabnice živijo. To so lahko družina, sorodniki ali celo geografsko okolje, podeželje ali mesto.

V koroški regiji oziroma savinjski regiji so strokovni delavci povedali, da se običajno uporabnice same obrnejo po pomoč, najprej na center za socialno delo. Pogosto nasilje v družini nad ženskami zaznajo tudi druge institucije, kot so zdravstvo, šola in policija. Dodali so, da občasno pomoč za žrtve nasilja v družini poiščejo in podajo prijavo tudi sosedje, sorodniki ali prijatelji, ki so opazili, kaj se dogaja.

Strokovni delavci so povedali, da uporabnice potrebujejo različno dolgo časa, preden poiščejo strokovno pomoč in so nastanjene v varni hiši, pri čimer so poudarili, da je vse odvisno od situacije, v kateri so uporabnice. Na to ima velik vpliv tudi njihova osebnost in osebna prepričanja. Povedali so še, da je pot do sprejema v varno hišo običajno časovno zelo kratka in traja le nekaj dni, v primeru da imajo v varni hiši proste kapacitete.

Strokovni delavci so menili, da nikoli ni prepozno za ukrepanje in iskanje strokovne pomoči. Izpostavili so, da žrtve nasilja v družini poiščejo strokovno pomoč takrat, ko to zmorejo. Seveda tudi, ko to zmorejo v čustvenem smislu. Strokovni delavci so težko opredelili, kdaj je pravi čas za sprejemanje sprememb. Poudarili so, da je vsekakor potrebno to storiti čim prej, vendar na silo ne gre. Dodali so še, da uporabnice zaradi različnih vzrokov ostajajo več časa v nasilnem odnosu, preden poiščejo strokovno pomoč. Med njimi so najpogostejši strah, sram, občutki krivde, nevednost in toleranca do nasilja.

Strokovni delavci so povedali, da je postopek, ki sledi prijavi nasilja v družini za uporabnice neprijeten in naporen. Te se srečujejo s strahom in podoživljajo čustvene bolečine. Predvsem so naporna večkratna zasliševanja s strani sodnikov in odvetnikov. Izpostavili so, da je izredno pomembno, da v teh trenutkih strokovni delavci nudijo uporabnicam oporo, tako v čustvenem kot pravnem smislu. Strokovni delavci so povedali, da v tem času uporabnice doživljajo grožnje in nadlegovanje s strani povzročiteljev nasilja, saj ti želijo, da bi umaknile prijavo nasilja v družini in se vrnile nazaj k njim. Ravno zato imajo povzročitelji nasilja v družini pogosto prepoved približevanja žrtvam. Tako je onemogočeno izvajanje pritiska nad uporabnicami. Uporabnice se pogosto soočajo tudi s tem, ali so uspešne pri dokazovanju nasilja v družini ali ne. Pri čemer je fizično nasilje lažje dokazljivo in temu primerno tudi pogosteje izrečena kazen za povzročitelja nasilja. To pa je v nasprotju z dokazovanjem psihičnega nasilja. Psihično nasilje je zelo težko dokazljivo. Tako v sodni praksi le malokrat pride do pozitivnih epilogov za žrtve nasilja v družini nad ženskami.

O tem, ali se uporabnice varne hiše v njej počutijo varne in zaščitene so strokovni delavci odgovorili pritrdilno.

V koroški regiji oziroma savinjski regiji ne opažajo sprememb glede problematike nasilja v družini nad ženskami v času koronavirusa. Število uporabnic ostaja v povprečju nespremenjeno.

3.2.6 Osrednjeslovenska regija

Strokovni delavci so povedali, da delo z osebami, ki so bile žrtve nasilja v družini, dojemajo kot izziv. Pri vsaki izmed posameznih situacij vidijo možnosti rešitve in dolgoročne spremembe na bolje. Poudarili so, da vsaka situacija prinese dodatne izzive za delo, kar prispeva k dinamičnemu delu strokovnih delavcev v programih. Povedali so, da jim je pri delu, ki je zahtevno, v veliko pomoč sodelovanje s sodelavci znotraj varne hiše. S pomočjo pogovorov razrešujejo dileme, zagate in vprašanja, s katerimi se srečujejo v posameznih situacijah in pri delu z uporabnicami. Strokovni delavci so povedali, da jim je v veliko pomoč skupinska supervizija, ki jo imajo na voljo vsaka dva tedna znotraj društva ter možnost individualne supervizije, če sami pri sebi ocenijo, da jo potrebujejo.

Strokovni delavci v programih so povedali, da uporabnice dojemajo kot ljudi, in sicer različne ljudi, saj je vsaka oseba drugačna. Izpostavili so, da pri večini uporabnic opažajo skupne lastnosti, vsem je skupna neverjetna moč in volja, da se odločijo za prekinitev nasilnega odnosa, čeprav ne vedo, v kaj se podajajo, kaj jih čaka, kako bodo živele in kako se bodo zaščitile pred povzročiteljem nasilja v družini. Strokovni delavci se poskušajo tudi

sami postaviti v vlogo uporabnic, si predstavljati, kako bi bilo njim, kako bi reagirali, če bi nekdo rekel, naj vzamejo le osnovne in najnujnejše stvari ter grejo na neznano lokacijo k neznanim ljudem živeti v skupno hišo, brez zagotovitve, da se bodo stvari uredile.

V osrednjeslovenski regiji je med uporabnicami varne hiše najpogosteje prisotno fizično nasilje. V določenem času se izkaže, da so uporabnice doživljale tudi psihično, ekonomsko in spolno nasilje, vendar ga niso zaznavale oziroma so ga tolerirale in se jim ni zdelo, da bi opravičevalo iskanje strokovne pomoči.

Strokovni delavci v programih so povedali, da so v zadnjih letih opazili, da k njim prihajata dve skupini žrtev nasilja v družini nad ženskami – mlajše ženske, ki so v časovnem obdobju od dveh do petih let ugotovile, da se morajo umakniti iz nasilnega odnosa in starejše ženske, ki so bile žrtve nasilja od dvajset do petdeset let in so šele v svoji starosti, na podlagi zbranih informacij o možnih oblikah strokovne pomoči, zbrale pogum in se odločile zapustiti svoj dom.

Strokovni delavci so navedli, da običajno prijavo nasilja v družini nad ženskami podajo uporabnice same. Zaradi nasilnega dogodka običajno pokličejo policijo. Nato jih strokovni delavci spodbudijo še k dodatni dopolnitvi prijave, ko se izkaže, da ob prvotni prijavi nasilja v družini niso zmogle povedati vsega ali vseh oblik nasilja, ki so jih doživljale in prepoznale. V nekaterih primerih prijavo poda tudi center za socialno delo, redkeje šole in vrtci ali druge osebe iz socialnega kroga žrtve.

Strokovni delavci so menili, da uporabnice v povprečju potrebujejo različno dolgo časa, preden poiščejo strokovno pomoč in so nastanjene v varno hišo. Povedali so, da lahko to traja od nekaj let pa vse do več desetletij.

V osrednjeslovenski regiji so strokovni delavci izpostavili, da žrtve nasilja v družini ukrepajo in poiščejo strokovno pomoč takrat, ko so za to pripravljene, saj je nasilje v družini kompleksen proces, ki se običajno začne veliko časa pred prvim fizičnim nasiljem. Strokovni delavci so menili, da je zaradi groženj, da jih bo partner ubil, jih poškodoval ali jim škodoval uporabnice strah ukrepati. Velikokrat uporabnice menijo, da so za nasilje krive same, da niso dovolj dobre, obremenjujejo se, kaj bodo rekli drugi. Hkrati doživljajo občutke sramu in krivde, da bodo razdrle družino ter otroku odvzele očeta. Na drugi strani so uporabnice ekonomsko odvisne od povzročitelja nasilja, ta jim odvzame finančna sredstva za preživljanje, običajno so uporabnice tudi brezposelne, saj jim partner preprečuje, da bi bile zaposlene, ali pa so zaradi njegovih pritiskov izgubile službo. To so strokovni delavci navedli kot delček razlogov, zakaj se uporabnice za iskanje strokovne pomoči in ukrepanje ne odločajo prej. Izpostavili so, da so v večini primerov povzročitelji

nasilja socialno zelo večji in vsečnej, priljubljeni v družbi. Žrtve nasilja v družini nad ženskami se upravičeno bojijo, da jim nihče ne bo verjel, kaj se dogaja v partnerskem odnosu. Strokovni delavci v programih so menili, da bi se uporabnice pogosto odločile za ukrepanje prej, če bi imele večjo oporo socialne mreže in okolja, v katerem živijo. K temu bi lahko pripomogli sodelavci, sosedje, prijatelji, šole in vrtci, če bi prepoznali, kaj se dogaja v izbrani družini in bi na pristojne institucije podali prijavo nasilja v družini. Strokovni delavci so še dodali, da se nasilje v družini prevečkrat ne obravnava dovolj resno in se ga enači s konfliktom oziroma se ga sploh ne prepoznava. Ravno zato uporabnice ne prejmejo dovolj informacij o strokovni pomoči ter spodbud, da se lahko umaknejo na varno. Poleg tega uporabnice niso dovolj informirane, kakšne pravice jim kot žrtvam nasilja v družini pripadajo. Obenem se sploh ne zavedajo, kaj se dogaja in da je nasilje, ki ga doživljajo, nedopustno in nesprejemljivo. Nekatere uporabnice zaradi napačnih informacij, lahko ne prepoznajo nasilja ali pa ga sploh ne zmorejo prepoznati. Napačne informacije prejmejo iz družbe ali pa primarne družine ter iz dinamike odnosa s povzročiteljem nasilja. Večina uporabnic več let uporablja različne strategije preživetja, in sicer minimaliziranje, umikanje in racionaliziranje, ker le na ta način lahko varno preživijo v nasilnem partnerskem odnosu ali to zmorejo. Tako traja različno dolgo preden uporabnice ukrepajo in poiščejo strokovno pomoč.

Strokovni delavci so izpostavili, da se ženske, ko podajo prijavo nasilja v družini, soočajo predvsem s strahom pred maščevanjem povzročitelja nasilja, s stisko zaradi uravnavanja službenega in zasebnega življenja, s stisko zaradi številnih odsotnosti, ki bodo nastale zaradi različnih postopkov, s sekundarno viktimizacijo in šikaniranjem v postopkih, predvsem s strani sodnikov, odvetnikov ter policistov. Hkrati se uporabnice soočajo tudi z obsojanjem zaradi njihovega ravnanja in vedenja, saj se pogosto srečujejo z vprašanji, kot sozokaj so toliko časa vztrajale v nasilnem partnerskem odnosu, zakaj so šele zdaj podale prijavo nasilja v družini nad ženskami in s številnimi drugimi. V primerih, ko pristojne institucije prepoznajo nasilje v družini nad ženskami, imajo uporabnice pozitivne izkušnje, ker so jim institucije v pomoč in oporo ter jim nudijo zaščito.

Strokovni delavci v programih so menili, da se njihove uporabnice počutijo varnejše in bolj zaščitene, čeprav morajo k temu prispevati tudi same – tako da upoštevajo dogovorjena pravila znotraj varne hiše, se držijo varnostnega načrta ter sprožijo nadaljnje postopke, ki jim pomagajo povečati njihovo varnost. V primerih, ko ne upoštevajo določenih pravil, na primer izdajo tajnost lokacije varne hiše ali ne sprožijo nadaljnjih postopkov, so uporabnice nezaščitene. Strokovni delavci so izpostavili tudi, da je potrebnega nekaj časa, preden uporabnice ponovno vzpostavijo občutek varnosti, ki je zaradi doživljanja nasilja zmanjšan. Dodali so še, da je za uspešno doseganje varnosti in zaščite potrebno

sodelovanje, tako med strokovnimi delavci, centrom za socialno delo, policijo, šolo, vrtcem, zdravstvenimi ustanovami, kot tudi med uporabnicami.

O tem, ali se je problematika nasilja družini v tem času koronavirusa kaj spremenila so strokovni delavci povedali, da zaenkrat ne opažajo nobenih večjih sprememb kot v preteklih letih.

3.2.7 Podravska regija

Strokovni delavci so povedali, da k delu z uporabnicami delu pristopajo celostno, saj je problem nasilja v družini nad ženskami zelo kompleksen in večplasten. Izhajajo iz predpostavke, da uporabnice vstopajo v proces pomoči, zato skušajo delovati čim bolj povezovalno, kar privede do pozitivnih izidov posameznih situacij. Povedali so, da je pri doseganju pozitivnih rezultatov izrednega pomena medsebojno sodelovanje in povezovanje, tako uporabnic kot tudi strokovnih delavcev. Strokovni delavci so izpostavili, da morajo uporabnice sprejeti, takšne, kot so, torej z vsemi njihovimi lastnostmi in problemi, s katerimi se soočajo. Pomembno je, da se uporabnice v strokovnem odnosu počutijo sprejete in razumljene. Obenem je zelo pomemben odnos odkritosti in zaupanja, ki je temelj uspešnega dela. Izpostavili so, da je pri njihovem delu ključnega pomena, da se usmerijo in osredotočijo na uporabnice kot žrtve nasilja, na njihovo doživljanje in jim hkrati dajo vedeti, da niso same krive za nastalo situacijo. Strokovni delavci so dodali še, da svoje delo dojemajo kot poslanstvo, saj je vsaka zgodba, s katero se srečujejo uporabnice, drugačna in težka. Pri delu stremijo k skupnemu iskanju virov moči, nudijo oporo, pomoč, napotke in strokovne usmeritve v nadaljnjih postopkih.

Strokovni delavci v programih so povedali, da uporabnice varne hiše dojemajo skrajno resno, pri čimer so jim v procesu pomoči stalno na razpolago s svojim strokovnim znanjem in profesionalnostjo. Povedali so, da so uporabnice pri njih vedno dobrodošle in prijazno sprejete. Pomembno je, da že na začetku začnejo vzpostavljati in graditi medsebojno zaupanje, saj so uporabnice ob prihodu v varno hišo do strokovnih institucij običajno nezaupljive. Poudarili so, da je ravno zato izrednega pomena, da prepoznavajo in krepijo njihove potenciale, jih spodbujajo, krepijo njihovo voljo in samozavest ter opremljajo z različnimi viri pomoči, ki so jim na razpolago. Strokovni delavci si pri delu prizadevajo tudi, da uporabnicam ponovno vlijejo občutke samospoštovanja in svobodne izbire, saj so ob prihodu v varno hišo številne uporabnice ranljive, vznemirjene, sesute, prestrašene in negotove, saj ne vedo, kaj jih čaka v prihodnosti. Poudarili so, da je ravno zaradi tega izrednega pomena, da z uporabnicami že ob vstopu v varno hišo iščejo njihove vire moči na poti iz nasilnega odnosa ter postavijo dosegljive cilje, h katerim stremijo.

V podravski regiji so strokovni delavci povedali, da je med njihovimi uporabnicami najpogosteje zaznano psihično in fizično nasilje, pri čimer so izpostavili, da v večini primerov gre za preplet različnih oblik nasilja, le da uporabnice najbolj prepoznajo prej naštetih oblik. Veliko uporabnic doživlja tudi ekonomsko nasilje, vendar ga same ne prepoznajo. Prav tako tudi spolno nasilje, poleg tega jim je o tej obliki še neprijetno govoriti. Nekatere uporabnice v prvotni fazi nasilje v družini minimizirajo ali imajo o tem pomanjkljivo znanje.

Strokovni delavci so menili, da težko določijo, koliko časa so bile uporabnice žrtve nasilja v družini. Poudarili so, da je to odvisno od posameznice, od njene informiranosti glede možnih oblik strokovne pomoči ter od tega, kakšno obliko nasilja v družini doživljajo oziroma ali sploh prepoznajo nasilje v družini. Poleg tega je čas odvisen tudi od tega, ali so uporabnice odraščale v družini, kjer je bilo prav tako prisotno nasilje. V tem primeru uporabnice običajno kasneje poiščejo pomoč, saj nasilje minimizirajo. Strokovni delavci so opazili, da so njihove uporabnice, predvsem mlajše, vedno bolj informirane in posledično tudi prej izstopijo iz nasilnega odnosa.

Strokovni delavci so povedali, da prijavo nasilja v družini nad ženskami običajno podajo uporabnice same, ampak ob spodbudi prijateljev, sorodnikov, znancev in sodelavcev. V nekaterih primerih jih k temu usmerijo druge strokovne institucije ali podajo tudi prijavo.

V podravski regiji so opazili, da uporabnice v povprečju potrebujejo različno dolgo časa, preden poiščejo strokovno pomoč in so nastanjene v varno hišo. V nasilnem odnosu običajno vztrajajo več let, preden se ga odločijo prekiniti. Opazili so, da uporabnice z mladoletnimi otroki običajno potrebujejo še več časa, preden poiščejo strokovno pomoč.

Strokovni delavci v programih so menili, da žrtve nasilja v družini ukrepajo in poiščejo strokovno pomoč takrat, ko so same pripravljene na to. Predvsem ko pridejo do točke, ko ne morejo več ostati v nasilnem partnerskem odnosu. Večina izmed njih odlaša več časa, saj jih je strah neznanega, strah je jih, da bodo nezmožne samostojno živeti, spopadajo se z občutki, da ne bodo mogle poskrbeti za svoje otroke ali so v ospredju ekonomski razlogi in posledično finančna odvisnost od partnerja. Strokovni delavci so izpostavili, da redkokatera ženska povzročitelja nasilja zapusti že ob prvih znakih nasilja, saj težko uvidijo, da gre na nasilje v družini nad ženskami in ne za ljubezen. Pogosto se tak odnos začne z omejevanjem žrtve, s prekinitvijo stikov z drugimi osebami in s finančno odvisnostjo.

Strokovni delavci so povedali, da se ženske ob prijavi nasilja v družini soočajo predvsem z občutki strahu. Strah ji je, kaj se bo zgodilo, kako bo reagiral povzročitelj nasilja v družini,

bojijo se, ali jim bodo na sodišču verjeli ter kakšni postopki jih vse čakajo. Pri tem so izpostavili predvsem strah v zvezi z dodelitvijo otrok, urejanjem stikov, dodelitvijo preživnine in delitvijo skupnega premoženja. Strokovni delavci so povedali, da pri žrtvah nasilja v družini opažajo tudi soočanje z občutki krivde, jeze, sramu in izgube. Ženske doživljajo občutke manjvrednosti, nemoči in žalosti. Dodali so, da se nekatere ženske soočajo z občutki stigmatizacije, ki prihaja iz njihove okolice.

V podravski regiji so strokovni delavci glede na individualne pogovore menili, da se njihove uporabnice pri njih počutijo varne in zaščitene. Pri čimer so poudarili, da se uporabnice tako počutijo šele čez nekaj časa po prihodu v varno hišo, ko se med seboj spoznajo, začnejo zaupati strokovnim delavcem in samemu sistemu pomoči. Zato je pomembno, da že na začetku skušajo vzpostaviti zaupen in odkrit odnos ter uporabnicam nudijo celostno oporo in jih popeljejo skozi program opolnomočenja.

Strokovni delavci v podravski regiji niso opazili nikakršnih sprememb glede števila njihovih uporabnic v času, odkar je v Sloveniji prisoten koronavirus.

3.2.8 Pomurska regija

V pomurski regiji so strokovni delavci povedali, da je delo z osebami, ki so žrtve nasilja v družini, kompleksno, saj je pri njem potrebno znanje z različnih področij – s področja nasilja, odnosov in družinske dinamike. Hkrati je potrebno razumeti, zakaj žrtve toliko časa vztrajajo v nasilnem odnosu. Dodali so, da večina uporabnic odide iz nasilnega partnerskega odnosa šele po več poskusih. Za vsako uporabnico uporabljajo individualen pristop in oblikujejo njej prilagojen način pomoči. Povedali so, da je pri njihovem delu potrebna tudi empatija in sodelovanje z drugimi institucijami, ki so lahko v pomoč uporabnicam. Izpostavili so, da je delo predvsem psihično naporno, pri čimer se večkrat srečujejo tudi z osebnimi dilemami in stiskami, vendar se je potrebno zavedati, da ni vse v rokah strokovnih delavcev, temveč je veliko stvari odvisnih od uporabnic samih. Strokovni delavci so izpostavili, da je pri njihovem delu pomembno gledati s perspektive žrtev nasilja v družini, saj je od žrtev odvisno, ali so zmožne narediti določene korake in ali si jih sploh želijo. Izpostavili so, da je pri uporabnicah potrebno prepoznavati že majhne korake napredka, saj v nasprotnem primeru delo hitro pripelje do občutkov nemoči, obupa in kasneje do izgorelosti. V veliko pomoč pri razbremenitvi je delo v timu, kjer se medsebojno podpirajo in skupno razrešujejo posamezne dileme. Poleg tega so povedali, da so jim v pomoč mesečna supervizijska srečanja.

Strokovni delavci so povedali, da uporabnice doživljajo kot individuume s specifičnimi stiskami in težavami. Kljub temu da je vsem skupno dejstvo, da so žrtve nasilja v družini

nad ženskami, jih skušajo razumeti in uvideti njihove življenjske zgodbe ter njihove vire moči, s katerimi bodo skušale oditi iz kroga nasilja. Strokovni delavci so povedali, da pri uporabnicah opažajo, da si želijo prekiniti nasilen odnos, ne pa tudi partnerski odnos. Obenem si žrtve nasilja v družini ne želijo, da bi njihovi otroci ostali brez očeta, kar jih še dodatno ovira pri odhodu iz nasilnega odnosa. Poudarili so, da se veliko žrtev nasilja v družini nad ženskami sploh ne zaveda, da so žrtve nasilja, zato je pomembno, da strokovni delavci pri svojem delu vedo, kako je sprejemanje teh dejavnikov pomembno za njihovo nadaljnje delo z uporabnicami. Strokovni delavci so povedali, da lahko nudijo primerno pomoč in oporo le s sprejemanjem njihovih želja in potreb. Morajo se zavedati, da uporabnice potrebujejo veliko več časa, da sploh ozavestijo, da so žrtve nasilja v družini in se lahko šele nato s tem soočajo.

Strokovni delavci v programih so povedali, da so njihove uporabnice najbolj pogosto žrtve psihičnega nasilja, ki se kaže v bolj prikriti oblika in se ga uporabnice velikokrat same sploh ne zavedajo. Pri tem se psihično nasilje v večini primerov prepleta še s fizičnim nasiljem, kar je v glavnem povod za umik na varno. Pogosto se njihove uporabnice srečujejo tudi z ekonomskim nasiljem, v manj primerih s spolnim nasiljem.

O tem, koliko časa so bile uporabnice v povprečju žrtve nasilja v družini so strokovni delavci povedali, da težko natančno opredelijo. Kljub temu so izpostavili, da so se nekatere uporabnice z nasiljem v družini srečale že v svojem otroštvu, druge šele v partnerskem odnosu. Povedali so, da je večina njihovih uporabnic bila žrtev nasilja v družini več let ali celo desetletij. Nekatere celo vse življenje, torej že od otroštva dalje.

Strokovni delavci v pomurski regiji so povedali, da v večini primerov prijavo nasilja v družini podajo uporabnice same, vendar pogosto krat šele na pobudo drugih strokovnih institucij. Včasih poda prijavo tudi center za socialno delo, v zelo hudih redkih primerih pa njihovi sorodniki ali prijatelji. Ti so v večini primerov pripravljene žrtvam nasilja pomagati na različne načine, vendar se prijavi nasilja v družini nad ženskami izogibajo. Strokovni delavci so opazili, da je prijava nasilja najbolj učinkovita, če jo podajo žrtve nasilja same.

Strokovni delavci so povedali, da uporabnice v povprečju potrebujejo več let, preden same poiščejo strokovno pomoč. Pogosto jih do tega privede določen dogodek, običajno hud fizičen napad s strani povzročitelja nasilja. V nekaterih primerih nasilje najprej zaznajo strokovne institucije, kot so center za socialno delo, policija in šola, ki nato spodbujajo žrtev, da sprejme njihovo pomoč. Strokovni delavci so poudarili, da je za uporabnice zelo odločilen korak v njihovem življenju, ko se kadarkoli odločijo poiskati strokovno pomoč.

Strokovni delavci so povedali, da žrtve nasilja v družini ukrepajo in poiščejo strokovno pomoč takrat, ko to zmorejo. Tako niso bili mnenja, da jo poiščejo prepozno. Kljub temu so izpostavili, da po njihovem mnenju večinoma vztrajajo predolgo. Strokovni delavci so povedali, da se zavedajo, da so nekatere uporabnice doživljale nasilje že v primarni družini. Pri čimer so nasilje ponotranjile in ga kasneje doživljale kot sprejemljivo. Šele ko so bile s strani strokovnih institucij soočene, da je nasilje v partnerskem odnosu nesprejemljivo, so se postopoma začele zavedati, kaj se v resnici dogaja. Strokovni delavci so izpostavili tudi, da se mora nasilje večkrat zgoditi, preden uporabnice sploh ukrepajo. Nekatere si ne upajo ukrepati, saj se bojijo partnerjevega maščevanja, manipulacij, bojijo se odvzema otrok, nimajo dobre socialne mreže, so brezposelne in finančno odvisne od povzročitelja nasilja ali enostavno nočejo zapustiti svojega partnerja in stanovanja. Poudarili so, da se pri starejših uporabnicah soočajo z drugimi težavami, saj so bile vzgojene v duhu, da se o nasilju v družini sploh ne govori ter je potrebno potrpeti, samo da družina ostane skupaj. Na koncu so dodali še, da se je potrebno zavedati, da izstopiti iz nasilnega odnosa ni lahko, temveč zelo težko in od žrtev nasilja v družini nad ženskami zahteva neizmerno veliko poguma in tudi žrtvovanja.

Strokovni delavci so povedali, da se ženske, ko podajo prijavo nasilja v družini, soočajo predvsem z dvomom, ali so pravilno ravnale. Strah jih je, kaj so oziroma bodo s tem povzročile svojim otrokom, poleg tega jih je strah odzivov sorodnikov ali znancev ter negativnih odzivov okolice. Spopadajo se s tem, kako bo na prijavo nasilja v družini reagiral povzročitelj nasilja, saj se predvsem bojijo njegovega maščevanja ter dvomijo vase, ali bodo sposobne pričanja na sodišču. Nekatere uporabnice se soočajo tudi z obtoževanji, ki so jih deležne s strani še mladoletnih otrok, predvsem najstnikov, saj ti svojim materam velikokrat sporočajo, da so prav one krive, ker so morali oditi od doma in so ostali brez očeta. V teh primerih so strokovni delavci povedali, da je izrednega pomena uporabnice opolnomočiti, skušajo jim dopovedati, da niso one krive za nastalo situacijo nasilja v družini in da otroci včasih ne razumejo oziroma sploh ne vedo, kaj se je doma v resnici dogajalo. Povedali so še, da se uporabnice soočajo s težavami v duševnem zdravju, kar je posledica preteklih večletnih nasilnih dogodkov v družini, zato je opolnomočenje s strani strokovnih delavcev in razbijanje tabu tem o nasilju v družini izrednega pomena. Strokovni delavci so še dodali, da obstajajo redke izjeme, ki dobijo potrditev in dodatno spodbudo iz svoje okolice glede prijave nasilja v družini nad ženskami.

Glede na izkušnje in prejete odzive uporabnic so strokovni delavci v programih menili, da se uporabnice pri njih počutijo varne in zaščitene. Povedali so, da časih traja nekaj dni, preden se uporabnice umirijo, nato postaja občutek varnosti vedno večji. K dodatni meri varnosti in zaščite pripomore tajnost lokacije varne hiše. Strokovni delavci so povedali, da obstajajo tudi redki primeri uporabnic, ki se kljub varnosti pri njih ne počutijo dobro,

predvsem zaradi skupnih pravil, ki jih morajo upoštevati med bivanjem v varni hiši. Nekatere ne zmorejo sobivati z drugimi uporabnicami, se prilagajati in dogovarjati z njimi.

V pomurski regiji strokovni delavci glede nihanja števila uporabnic niso opazili morebitnih sprememb v času koronavirusa. Menili so, da je število uporabnic približno enako kot v letih pred koronavirusom.

3.2.9 Spodnjeposavska regija

Strokovni delavci so povedali, da je pri delu z osebami, ki so bile žrtve nasilja v družini zelo pomembna strokovnost, ki izhaja iz preteklih izkušenj dela z uporabnicami, ter upoštevanje smernic za delo. Poleg tega so poudarili, da je zelo pomembno pridobivanje novih in dodatnih znanj, ki so prav tako v pomoč pri njihovem delu. Povedali so, da je pri delu potrebno ozavestiti dejstvo, da so kot strokovni delavci v programih dolžni obravnavati vse uporabnice enako, ne glede na njihove zgodbe. Izpostavili so, da je pri delu potrebnega veliko prilagajanja glede na potrebe posamezne uporabnice, saj mora biti pomoč čim hitrejša in čim bolj učinkovita. Pomembno je, da podpirajo uporabnice pri njihovih odločitvah o umiku na varno, hkrati je potrebno pridobiti njihovo zaupanje. Dodali so, da je tako delo veliko lažje in učinkovitejše. Pomembno je, da skušajo uporabnice razumeti, jih slišati in verjeti vanje, da so sposobne premagati vse ovire na poti iz nasilja ter so zmožne ponovno zaživeti dostojno življenje brez nasilja v družini. Kljub temu da včasih niso dosegljivi vsi zastavljeni cilji uporabnic, jih skušajo s skupnimi močmi preoblikovati in najti cilj, ki je uresničljiv.

Strokovni delavci v programih so povedali, da uporabnice varne hiše dojemajo kot osebe, ki potrebujejo strokovno pomoč in oporo z namenom, da bi lahko uspešno reševale nastalo situacijo, v kateri so se znašle, seveda ne po svoji krivdi. Obenem jih dojemajo kot ranljive osebe, ki so prežete s strahom, brez občutka varnosti ter z velikim številom vprašanj in pričakovanj, čez kaj vse bodo še morale. Strokovni delavci so izpostavili, da je ravno zato ključnega pomena, da imajo uporabnice na voljo psihosocialno pomoč in svetovanje. Na tak način se njihove stiske zmanjšujejo, hkrati se začne v njihovem življenju ponovno vzpostavljati ravnovesje.

V spodnjeposavski regiji je najpogostejša oblika nasilja, s katero se srečujejo, psihično nasilje. Med katerim je v ospredju predvsem verbalno. Po pogostosti sledi fizično nasilje, v večini primerov gre za preplet fizičnega, psihičnega in ekonomskega nasilja.

Strokovni delavci so povedali, da je zelo težko določiti, koliko časa so bile uporabnice žrtve nasilja v družini. Povedali so, da so njihove uporabnice bile žrtve nasilja v družini zelo različno dolgo, od nekaj mesecev vse do štirideset let.

O tem, kdo običajno poda prijavo nasilja v družini nad ženskami so povedali, da jo v večini primerov podajo uporabnice same. V nekaterih primerih center za socialno delo, šola, vrtec ali osebni zdravnik.

Strokovni delavci v programih so povedali, da uporabnice v povprečju potrebujejo različno časa, preden poiščejo strokovno pomoč in so nastanjene v varno hišo. To je odvisno predvsem od oblike nasilja, ki ga doživljajo in načina življenja v domačem okolju. Povedali so, da so okoliščine uporabnic velikokrat pogojene s finančnimi sredstvi in s socialno mrežo, ki jo imajo v domačem okolju. Nekatero uporabnico se po razgovoru na centru za socialno delo želijo takoj umakniti na varno, druge potrebujejo nekoliko več spodbude in pogovorov, preden se odločijo za umik v varno hišo. V redkih primerih se žrtve nasilja sploh ne odločijo za umik na varno, zaradi pravil, ki jih je potrebno upoštevati v varni hiši, s katerimi so seznanjene na uvodnem razgovoru.

V spodnjeoposavski regiji so strokovni delavci menili, da se večina žrtev nasilja v družini nad ženskami prepozno odloči ukrepati. Pri tem so kot pglavitni razlog navedli strah pred tem, kakšen bo odziv njihove okolice. Velikokrat uporabnice upajo in pričakujejo, da se bo povzročitelj nasilja spremenil ali krivdo za nastalo situacijo pripisujejo sebi. Nekateri partnerji jim spremembo obljublajo, vendar je ne držijo in nadaljujejo z nasilnim odnosom. Strokovni delavci so navedli še nekatere druge vzroke za pozno ukrepanje: strah, ali bodo uporabnice zmogle same ponovno zaživeti; strah pred tem, kaj jim bo partner naredil, ko bo izvedel za prijavo nasilja v družini; strah, ali jim bo odvzel otroke ter strah pred tem, kaj bodo rekli njihovi delodajalci. Izpostavili so, da nekatere žrtve nasilja v družini sploh nimajo informacij o tem, kam se lahko obrnejo po strokovno pomoč in kam se lahko umaknejo na varno. Pri nekaterih žrtvah nasilja v družini nad ženskami so zaradi preteklih slabih izkušenj glede primerov nasilja opazili nezaupanje v strokovne institucije,.

Strokovni delavci so povedali, da se po prijavi nasilja v družini ženske soočajo predvsem z občutki strahu, krivde in nemoči. Glede na navedbe v prijavi jih je strah predvsem dejanj in reakcij povzročiteljev nasilja,. Obenem se soočajo s podoživljanjem nasilnih dejanj in s strahovi, ali so se prav odločile, da so podale prijavo. Skrbi jih, kaj vse bo prijava potegnila za sabo. Pri tem ženske doživljajo hude čustvene stiske. Uporabnice so v skrbeh, ali bo izdan ukrep prepovedi približevanja ter kakšne bodo partnerjeve reakcije. Poleg tega jih je strah, ali jih bo partner našel. Veliko skrb imajo glede stikov partnerja z otroki, saj se

predvsem bojijo, da bo partner z njimi manipuliral, da jih bo odpeljal v neznano in zahteval skrbništvo.

Glede na pridobljene informacije iz pogovorov in vprašalnikov, ki jih z uporabnicami po odhodu iz varne hiše izpolnijo, so strokovni delavci povedali, da se pri njih počutijo varne in zaščitene. Izpostavili so, da na začetku nimajo tega občutka, saj jih je strah, da jih bo povzročitelj nasilja našel na tajni lokaciji, vendar se čez čas ta občutek spremeni. Povedali so, da je to, kako hitro dobijo občutek varnosti in zaščite, odvisno tudi od posamezne uporabnice. V primeru, da se uporabnice ne počutijo dovolj varne, jim ponudijo možnost premestitve, v kolikor je na drugi lokaciji prosto mesto.

V spodnjeposavski regiji strokovni delavci v času prisotnosti koronavirusa v Sloveniji niso zaznali večjega ali manjšega števila uporabnic v varni hiši. Menili so, da glede na pretekla, leta pred koronavirusom, ostaja število uporabnic v povprečju nespremenjeno.

3.3 PRIMERJAVA MED VARNIMI HIŠAMI PO REGIJAH V SLOVENIJI – UPORABNICE

V primerjavo med varnimi hišami po regijah v Sloveniji nista bili vključeni osrednjeslovenska regija in pomurska regija, saj se uporabnice niso odzvale povabilu za sodelovanje pri pisanju naše magistrske naloge.

Uporabnice so v vseh regijah njihovo situacijo nasilja v družini opisale kot težko. V goriški regiji, jugovzhodni Sloveniji, koroški regiji oziroma savinjski regiji in podravski regiji so uporabnice njihovo izkušnjo nasilja v družini nad ženskami opisale še kot mučno, grozno in neprijetno. Pri tem so nekatere dodale, da je bilo to obdobje zanje stresno in izčrpavajoče. Povedale so, da bile pogostokrat ponižane in zaničevane. Poleg tega so navedle zmerjanje in grožnje oziroma grožnje s smrtjo s strani partnerja. Nekatere uporabnice so povedale, da je bilo s strani partnerja prisotno tudi stalno nadzorovanje in ljubosumje. V večini regij, in sicer v gorenjski regiji, goriški regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, koroški regiji oziroma savinjski regiji in spodnjeposavski regiji, so uporabnice navedle prisotnost alkohola oziroma alkoholizem pri njihovem partnerju. V večini primerov so povedale, da se je nasilje pojavilo, ko je njihov partner začel sprva le popivati, nato pa je to postopoma prešlo v alkoholizem. Postopoma se je nasilje le še stopnjevalo in prešlo v hujše oblike nasilja. Prav tako se je nasilje v družini nad ženskami stopnjevalo tudi v regiji, kjer alkoholizem ni bil povod, torej tudi v podravski regiji. V gorenjski regiji je smo pri povzročitelju nasilja zasledili tudi prisotnost drog, kar je prav tako vodilo v različne oblike nasilja. V obalno-kraški oziroma notranjski regiji so bile v enem primeru ob alkoholizmu prisotne tudi psihične motnje enega izmed

partnerjev, kar je bil še dodaten povod za nastalo situacijo z nasiljem v družini nad ženskami. Uporabnice v gorenjski regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, podravski regiji in spodnjeposavski regiji so izpostavile, da se je nasilje dogajalo tudi vpričo njihovih mladoletnih otrok oziroma prav tako nad njimi. Izpostavile so, da je bila skrb in vzgoja otrok popolnoma prepuščena njim, partnerji se za svoje otroke niso zmenili.

V vseh sodelujočih regijah so uporabnice navedle, da so bile žrtve psihičnega nasilja. V nekaterih primerih se je to z leti stopnjevalo v fizično nasilje oziroma se je poleg psihičnega pojavilo tudi fizično nasilje. To so uporabnice navedle v gorenjski regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, koroški regiji oziroma savinjski regiji in spodnjeposavski regiji. V podravski regiji je psihično nasilje preraslo v ekonomsko nasilje. Ekonomsko nasilje so doživljale tudi nekatere uporabnice v gorenjski regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji in koroški regiji oziroma savinjski regiji. Prisotnost in doživljanje spolnega nasilja so uporabnice navedle v obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji in koroški regiji oziroma savinjski regiji. O tem, nad kom se je nasilje v družini pojavljalo so uporabnice v goriški regiji, jugovzhodni Sloveniji in spodnjeposavski regiji povedale, da so bile žrtve nasilja le one. V ostalih sodelujočih regijah pa so bili poleg uporabnic žrtve nasilja tudi njihovi mladoletni otroci. Uporabnice so bile žrtve nasilja v družini zelo različno dolgo časa. Navedle so časovni razpon od samega začetka partnerske zveze vse do petintrideset let življenja v nasilnem partnerskem odnosu, nekatere do časa upokojitve.

Uporabnice varnih hiš po slovenskih regijah so doživljanje njihove družinske situacije opisale zelo različno. V vseh omenjenih regijah so uporabnice povedale, da so bile v nenehnem strahu. Strah jih je bilo, kako se bo odvil dan ter kaj bo prinesel drugi dan. Poleg tega so se počutile predvsem nemočne, hkrati pa doživljale občutke razočaranja, jeze in žalosti. Uporabnice v podravski regiji in spodnjeposavski regiji so navedle, da so celotno situacijo nasilja v družini doživljale kot stresno. Povedale so, da so bile prizadete, ponižane, užaljene in celo osramočene. V gorenjski regiji ter v obalno-kraški in notranjski regiji so uporabnice povedale, da se je njihovo doživljanje same situacije z nasiljem v družini s časom začelo odražati tudi na njihovem zdravju, in sicer sta jih trpljenje in nenehni občutki tesnobe privedla do fizičnih telesnih bolečin. To se je začelo kazati kot konstantne bolečine v mišicah in kosteh, čeprav niso bile nič kaj bolj fizično aktivne kot običajno. Posamezne uporabnice po izbranih slovenskih regijah so izpostavile tudi, da so začele krivdo za nastalo situacijo pripisovati sebi, druge so svoje misli in besede potlačile ter se distancirale, tako od bližnjih kot tudi partnerja. Ena izmed uporabnic je opazila, da se je njena stiska začela odražati na delovnem mestu, saj je postala nezbrana, nezanesljiva in pozabljiva, kar se ji prej ni nikoli dogajalo. Druga izmed uporabnic je svojo stisko

preusmerila v hiperaktivno opravljanje gospodinjskih opravil. Uporabnice so še izpostavile, da se je njihovo doživljanje nasilja v družini začelo kazati tudi kot obupanost nad življenjem ter zanemarjanje samih sebe, saj so bile pod stalnim nadzorom povzročitelja nasilja.

Uporabnice v posameznih regijah po Sloveniji so se odločile prijaviti nasilje v družini in si poiskati pomoč v zelo različnem časovnem obdobju vztrajanja v nasilnem partnerskem odnosu. V večini primerov so žrtve nasilja v družini poiskale pomoč v nekaj letih od začetka nasilja pa vse do nekaj desetletij življenja v takem odnosu. V jugovzhodni Sloveniji so se uporabnice odločile za prijavo nasilja v družini in si poiskati strokovno pomoč nekoliko prej, in sicer v obdobju od štirih do štirinajst let življenja v nasilnem partnerskem odnosu. Prav tako so v podravski regiji uporabnice prijavile nasilje v družini v obdobju pet let pa vse do petindvajset let vztrajanja v nasilnem partnerskem odnosu. V gorenjski regiji so se za ta korak nekatere uporabnice odločile že po nekaj letih, druge pa šele čez trideset let. Ena izmed njih je sprva pomoč poiskala pri psihoterapevtu, vendar takrat še ni bila pripravljena spregovoriti o nasilju, tako je še naprej vztrajala v nasilnem partnerskem odnosu. Uporabnice v goriški regiji so pomoč poiskale šele po osemnajstih letih ali več. Prav tako so zelo pozno poiskale pomoč uporabnice v obalno-kraški in notranjski regiji ter v spodnjeposavski regiji, in sicer so pomoč poiskale od nekaj let pa šele do nekaj desetletij oziroma šele ob njihovi upokojitvi in osamosvojitvi njihovih otrok. Najdlje časa so uporabnice v nasilnem partnerskem odnosu vztrajale v koroški regiji oziroma savinjski regiji, in sicer po več desetletij. Ena izmed njih je bila žrtev nasilja kar petintrideset let, pri čimer je ukrepala šele po enainštiridesetih letih skupnega življenja.

Le v podravski regiji so se vse uporabnice same odločile za prijavo nasilja v družini, k temu jih je privedla nastala brezizhodna situacija, v kateri so se znašle. V drugih regijah so se le nekatere izmed uporabnic varnih hiš za prijavo nasilja v družini odločile same, druge so potrebovale spodbudo iz okolja. Tako so prijavo nasilja v družini v večini primerov podale ob spodbudi njihovih sorodnikov, prijateljev ali znancev. Nekatere so k temu spodbudili sodelavci, druge so k temu nagovorili pediatri, osnovna šola in kasneje center za socialno delo ali psihoterapevti, ki so uvideli, kaj se v posamezni družini dogaja.

V večini regij, in sicer v gorenjski regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, podravski regiji in spodnjeposavski regiji, so uporabnice kot enega izmed glavnih razlogov za prijavo nasilja v družini navedle stopnjevanje fizičnega nasilja nad njimi ali pa tudi nad njihovimi otroki oziroma vpričo otrok. Prelomni dogodek je bil v večini primerov hujši fizični napad, na primer davljenje, hujši pretep in ureznine. Uporabnice so kot razlog za prijavo nasilja v družini pogosto navedle tudi strah in občutek ogroženosti njihovih otrok, katerim so želele ponuditi mirno življenje, brez doživljanja

nasilja. Povedale so, da jih je bilo strah predvsem za duševno zdravje njihovih otrok in jih skrbelo nezdravo okolje, v katerem so živeli. To so navedle uporabnice v goriški regiji, jugovzhodni Sloveniji, koroški regiji oziroma savinjski regiji ter podravski regiji. Kot glavni razlog so navedle tudi stopnjevanje psihičnega nasilja, in sicer so to izpostavile uporabnice v goriški regiji in podravski regiji. V koroški oziroma savinjski regiji, podravski regiji in spodnjeposavski regiji so uporabnice med glavnimi vzroki navedle tudi nevzdržne družinske razmere zaradi prisotnosti alkoholizma. V treh regijah je bila kot glavni razlog za prijavo nasilja v družini izpostavljena ekonomska odvisnost od partnerja, ki je imel ves nadzor nad finančnimi sredstvi. To je bilo prisotno v gorenjski regiji, obalno-kraški in notranjski regiji ter podravski regiji.

V vseh sodelujočih regijah so uporabnice povedale, da so se ob prijavi nasilja v družini počutile prestrašeno, obupano in celo ponižano. Povedale so, da jim je bilo zelo težko, vendar niso več videle druge možnosti, kot da podajo prijavo nasilja v družini nad ženskami. Spopadale so se z občutki jeze in strahu zaradi groženj s strani povzročitelja nasilja. Večini izmed njih je bilo tudi zelo neprijetno. Uporabnice v obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, koroški regiji oziroma savinjski regiji, podravski regiji ter spodnjeposavski regiji so izpostavile, da so se kljub strahu počutile olajšano, saj so na nastalo situacijo po nekaj dneh oziroma tednih začele gledati z drugega zornega kota. Menile so, da so postopale pravilno, ko so zbrale dovolj poguma in moči, da so podale prijavo nasilja v družini ter poiskale strokovno pomoč. Nekatere je bilo še vedno strah, vendar so povedale, da so bile po tem koraku veliko bolj sproščene, čeprav nekaj izmed njih ni vedelo, kaj vse sledi v postopku prijave. Kmalu so ugotovile, da se je začelo njihovo življenje postopoma izboljševati, s tem pa tudi njihovo počutje. Nekatere uporabnice v gorenjski regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, podravski regiji ter spodnjeposavski regiji so se soočale z mešanimi občutki. Nekatere še vedno niso zbrale dovolj poguma in moči, da bi se soočile s celotnim procesom prijave nasilja v družini nad ženskami, saj jih je bilo strah, kako se bodo na to odzvali njihovi otroci, ki so v najstniških letih. Poleg tega jih je bilo strah, da bo partner poskušal odvzeti njihove otroke ali jim bo kaj naredil. Spet druge uporabnice so bile mnenja, da so s prijavo nasilja omogočile svojim otrokom boljše in bolj umirjeno življenje. V goriški regiji ter obalno-kraški in notranjski regiji so se uporabnice počutile tudi razočarano in izdano s strani bližnjih oseb, saj so jim ti dali občutek, da so same krive za nastalo situacijo. Druge so občutile sram pred bližnjimi, saj niso vedeli, kaj se dogaja v njihovi družini.

Uporabnice varnih hiš v gorenjski regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, koroški regiji oziroma savinjski regiji, podravski regiji in spodnjeposavski regiji so vse ali pa v večini primerov navedle, da nikoli niso obžalovale prijave nasilja v družini. Menile so, da so ravnale pravilno, predvsem tiste z otroki so menile, da so ravnale v

dobrobit otrok. Nekatere so menile, da so bi morale nasilje prijaviti že veliko časa prej. Uporabnice so bile vesele novega življenjskega načina v normalnih življenjskih pogojih, brez nenehnega občutka strahu in stresa. Posamezne uporabnice v gorenjski regiji, jugovzhodni Sloveniji in spodnjeposavski regiji so povedale, da še vedno obžalujejo prijavo nasilja v družini nad ženskami. Nekatere niso želele podrobneje razložiti, zakaj, druge so povedale, da so se počutile krive za nastalo situacijo v njihovi družini. Nekaj izmed njih je povedalo, da so imele slabo izkušnjo pri prijavi nasilja v družini s strani centra za socialno delo in policije, saj jim sprva niso verjeli in niso primerno ukrepali. Ena izmed uporabnic je prijavo nasilja v družini zaradi poslabšanja in še bolj zaostrenega odnosa s sinom obžalovala. Uporabnica varne hiše v goriški regiji je sprva prav tako obžalovala prijavo nasilja v družini, vendar je s pomočjo strokovnih delavcev v programih kmalu uvidela in dojela, da je ravnala popolnoma pravilno.

3.4 PRIMERJAVA MED VARNIMI HIŠAMI PO REGIJAH V SLOVENIJI – STROKOVNI DELAVCI V PROGRAMIH

Strokovni delavci v posameznih regijah, kot so gorenjska regija, goriška regija, obalno-kraška in notranjska regija, koroška regija oziroma savinjska regija, podravska regija in spodnjeposavska regija, so menili, da je pri njihovem delu zelo pomembno, kako pristopijo do oseb, ki so žrtve nasilja v družini. Tako so v večini izpostavili, da je pri njihovem delu pomembna strokovnost. Zelo pomembno je, da do uporabnic pristopijo na strokovni način in pri tem uporabljajo različne strokovne prijeme. Pomagajo si s specifičnimi znanji, ki jih pridobivajo med delovnimi izkušnjami, strokovni izobraževanji ter pri delu izhajajo iz različnih področij znanosti, kot so psihologija, pravo, medicina ter razna terapevtska znanja. Pri delu tako sledijo vnaprej načrtanim temeljem strokovnega načrta, kar jim omogoča lažje povezovanje ter delo z uporabnicami varne hiše. V gorenjski in pomurski regiji so strokovni delavci izpostavili, da je njihovo delo predvsem čustveno in psihično naporno, pri čimer se posledično srečujejo z osebnimi stiskami in dilemami. Pri reševanju nastalih stisk, dilem in problemov so jim v veliko pomoč supervizijska srečanja, ki so na voljo v njihovem timu. Supervizijska srečanja, intervizijska srečanja, delo v timu in medsebojno sodelovanje so kot ključnega pomena izpostavili tudi v nekaterih drugih regijah po Sloveniji, in sicer še v goriški regiji, osrednjeslovenski regiji ter v podravske regiji. Naštete oblike pomoči, povezovanja in medsebojnega sodelovanja ter sodelovanja z drugimi institucijami so jim v pomoč pri razbremenitvi, pri premagovanju občutkov nemoči in obupa, kar preprečuje, da bi njihovi občutki vodili v kasnejšo morebitno izgorelost. Strokovni delavci v gorenjski regiji, goriški regiji, jugovzhodni Sloveniji, podravske regiji, pomurski regiji in spodnjeposavski regiji so pri svojem delu z uporabnicami izpostavili, da njihovo delo temelji tudi na razumevanju žrtev nasilja v družini ter njihovih nastalih situacij, v katerih so se znašle. Trudijo se, da so uporabnice

čim bolj slišane in se počutijo sprejete ob prihodu v varno hišo. To je temelj za nadaljnjo delo, za vzpostavljanje odkritega in zaupnega odnosa med strokovnimi delavci in uporabnicami, kar vodi v uspešno delo ter doseganje zastavljenih ciljev. Zato sta pri delu izredno pomembni tudi zmožnost empatije in velika mera potrpežljivosti. V gorenjski regiji, goriški regiji, jugovzhodni Sloveniji in podravski regiji strokovni delavci pri delu z žrtvami nasilja v družini nad ženskami stremijo predvsem k nudenju opore in opolnomočenju uporabnic za nadaljnje življenje in samostojnost po končanem bivanju v varni hiši. Obenem jih opolnomočijo z znanji, kako se soočiti in ravnati ob morebitnem ponovnem pojavu nasilja v družini nad ženskami. Pri strokovnih delavcih v varnih hišah se pojavljajo razlike med posameznimi regijami, predvsem v začetnem, uvodnem pristopu do žrtev nasilja v družini. Na primer v osrednjeslovenski regiji vsaka izmed uporabnic predstavlja svojevrsten izziv strokovnim delavcem. V podravski regiji se dela z uporabnicami lotijo s pomočjo celostnega pristopa, saj so bili mnenja, da je problem nasilja v družini nad ženskami zelo kompleksen in večplasten. Da je delo z osebami, ki so žrtve nasilja v družini kompleksno so menili tudi v pomurski regiji. Izpostavili so, da pri svojem delu gledajo na uporabnice s perspektive žrtve nasilja v družini. V spodnjeposavski regiji so izpostavili, da je potrebno ozavestiti dejstvo, da so kot strokovni delavci v programih dolžni obravnavati vse uporabnice enako, ne glede na njihove zgodbe.

Po celotni Sloveniji strokovni delavci dojemajo uporabnice kot osebe, ki potrebujejo njihovo oporo, pomoč pri iskanju in doživljanju novih življenjskih izkušenj, pri razvijanju samostojnosti, izboljšanju socialne in materialne situacije ter pri vzpostavljanju ravnovesja. V gorenjski regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, osrednjeslovenski regiji ter pomurski regiji strokovni delavci v programih dojemajo vsako izmed njihovih uporabnic kot individualen primer oziroma kot ločen individuum. Menili so, da so si uporabnice med seboj zelo različne, vsaka ima lastne potrebe, želje in pričakovanja, pri čimer strokovno delo prilagajajo vsaki posameznici. Hkrati se vsaka izmed uporabnic sooča s specifičnimi stiskami in težavami. V goriški regiji ter obalno-kraški in notranjski regiji so izpostavili, da uporabnic ne dojemajo kot žrtve nasilja, ampak kot pogumne osebe, ki so se odločile, da bodo spremenile svoj način življenja in naredile nov korak naprej. V koroški regiji oziroma savinjski regiji ter v spodnjeposavski regiji strokovni delavci uporabnice dojemajo kot ranljive osebe. Dojemajo jih tudi kot osebe, ki v točno določenem trenutku potrebujejo strokovno pomoč, razumevanje in zaščito, saj so brez občutka varnosti, imajo številna vprašanja in pričakovanja, kaj bodo morale še prestat v samem postopku. Obenem doživljajo občutke strahu. Strokovni delavci v gorenjski in goriški regiji uporabnice dojemajo tudi kot osebe, ki so se z izkušnjo nasilja v družini že srečale v svoji primarni družini, nato so ga ponovno doživele v partnerskem odnosu, kjer je bil povzročitelj nasilja njihov partner. V obalno-kraški in notranjski regiji ter v pomurski regiji so izpostavili, da uporabnice dojemajo kot zelo občutljive osebe, predvsem tiste, ki imajo mladoletne otroke.

Te doživljajo še dodatno skrb in strah, glede dodelitve skrbništva otrok, stikov ali pa jih skrbi, da bodo njihovi otroci ostali brez očeta.

V večini regij po Sloveniji strokovni delavci navajajo, da je najpogostejša oblika nasilja v družini nad ženskami psihično nasilje. Te podatke so navedli v goriški regiji, goriški regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, pomurski regiji in spodnjeposavski regiji. V teh regijah nato po pogostosti sledi fizično nasilje, v nekaj manj primerih ekonomsko nasilje ter spolno nasilje. Običajno gre za preplet različnih kombinacij oblik nasilja. Poleg tega so strokovni delavci povedali, da mlajše uporabnice v veliko primerih spolno nasilje minimizirajo in tolerirajo, starejše uporabnice o tej obliki v večini primerov ne želijo govoriti, saj jim je nerodno ali pa imajo pomanjkljivo znanje, kaj spada pod to obliko nasilja. Isto velja za ekonomsko nasilje, uporabnice ga v določenih primerih niso zmožne prepoznati, ga tolerirajo ali se jim zdi, da ne opravičuje iskanje strokovne pomoči. Strokovni delavci v jugovzhodni Sloveniji in podravski regiji so povedali, da se pri njih v večini primerov srečujejo s prepletom kombinacije psihičnega in fizičnega nasilja, pogosto se srečujejo tudi z ekonomskim nasiljem, katerega uporabnice v večini primerov ne prepoznajo same. Enako velja za spolno nasilje, pri čimer ga uporabnice minimizirajo, imajo pomanjkljivo znanje ali jim je o tem nerodno govoriti. V koroški regiji oziroma savinjski regiji in v osrednjeslovenski regiji so izpostavili, da je pri njih najpogostejša oblika fizičnega nasilja, ki je tudi glavni razlog za prihod uporabnic v varno hišo. Srečujejo se tudi s psihičnim in spolnim nasiljem, pri čimer v večini primerov uporabnice vzporedno doživljajo tudi ekonomsko nasilje. Te oblike nasilja uporabnice tolerirajo oziroma menijo, da ne opravičujejo iskanja strokovne pomoči.

V goriški regiji, koroški regiji oziroma savinjski regiji, podravski regiji, pomurski regiji in spodnjeposavski regiji so strokovni delavci v programih zelo težko opredelili oziroma celo niso znali opredeliti, koliko časa so bile v povprečju uporabnice žrtve nasilja v družini. Povedali so, da na to vplivajo številni dejavniki, in sicer je največ odvisno od vsake posameznice, od njenih prepričanj, občutkov, prepričanj okolice, v kateri živijo, od oblike nasilja, ki jo doživljajo, od zmožnosti prepoznavanja nasilja v družini nad ženskami ter predvsem od informiranosti uporabnic, glede oblik strokovne pomoči, ki so jim na voljo. V posameznih regijah so strokovni delavci izpostavili, da v varno hišo sprejemajo ženske zelo različnih starosti. Na primer v goriški regiji so povedali, da k njim prihajajo ženske od osemnajstega leta pa vse do petinsedemdesetega leta starosti. V obalno-kraški in notranjski regiji so bile uporabnice v povprečju žrtve nasilja pol leta, vendar nekatere veliko več časa. In sicer od dveh pa vse do petdeset let. V jugovzhodni Sloveniji in pomurski regiji so bile uporabnice po navedbah strokovnih delavcev žrtve nasilja v družini več let, tudi več kot deset let. V spodnjeposavski regiji so povedali, da sprejemajo uporabnice, ki so bile žrtve nasilja nekaj mesecev, ali pa tudi take, ki si bile v nasilnem partnerskem odnosu do

štirideset let. Na povprečen čas življenja uporabnic v nasilnem partnerskem odnosu vpliva po mnenju strokovnih delavcev v gorenjski regiji, goriški regiji, podravski regiji in pomurski regiji, tudi ali so uporabnice odraščale v družini, kjer je bilo že v času njihovega otroštva prisotno nasilje. Torej, da so doživljale nasilje že v primarni družini ter kasneje tudi v partnerskem odnosu. Poudarili so, da v teh primerih uporabnice običajno poiščejo strokovno pomoč kasneje, saj minimizirajo nasilje. V goriški regiji in pomurski regiji so izpostavili še, da opazajo razlike v časovnem iskanju strokovne pomoči med uporabnicami, ki so doživljale nasilje že v primarni družini in med uporabnicami, ki so začele nasilje doživljati šele v partnerskem odnosu. V gorenjski regiji so strokovni delavci povedali, da se njihove uporabnice večkrat vrnejo nazaj k nasilnim partnerjem, tudi dvakrat k istemu. V večini regij v Sloveniji so strokovni delavci izpostavili, da je zelo pomemben dejavnik, ki vpliva na to, koliko časa so bile v povprečju uporabnice žrtve nasilja v družini, tudi njihova starost. V gorenjski regiji, goriški regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, osrednjeslovenski regiji in podravski regiji so strokovni delavci v programih izpostavili dva trenda, ki se pojavljata v zadnjih letih. Opazili so, da mlajše uporabnice, ki so bolj informirane, hitreje prepoznavajo nasilje, predvsem po rojstvu njihovih otrok, ko se nasilje stopnjuje. Tako hitreje poiščejo ustrezno strokovno pomoč. Običajno v obdobju treh do petih let življenja v nasilnem partnerskem odnosu. Mlajše uporabnice so ozavestile, da ni potrebno vztrajati v nasilnem odnosu zaradi otrok in zakona. Kar pa je v nasprotju s starejšimi uporabnicami, te so v nasilnem odnosu živele tudi do trideset let oziroma do petdeset let. Strokovni delavci so povedali, da starejše uporabnice običajno poiščejo strokovno pomoč zaradi slabšega zdravstvenega stanja, ki je posledica dolgotrajnega nasilnega odnosa. Poleg tega pa so uporabnice šele v svoji starosti zbrale dovolj poguma in informacij o možnih oblikah strokovne pomoči, ki so jim na voljo.

V vseh regijah po Sloveniji prijavo nasilja v družini običajno podajo kar uporabnice same. V večini primerov sta potrebni spodbuda in pomoč s strani strokovnih delavcev v programih ali drugih institucij, kjer uporabnice poiščejo strokovno pomoč, na primer center za socialno delo, policija, osebni zdravnik, šola in vrtec. V nekaterih primerih uporabnice dobijo spodbudo tudi s strani prijateljev, sodelavcev, znancev ali sorodnikov. V posameznih primerih, večinoma po predhodnem dogovoru z uporabnicami, prijavo nasilja v družini podajo kar strokovni delavci, center za socialno delo, policija ali šola. Predvsem v primerih, ko opazijo znake nasilja pri njihovih otrocih. V koroški regiji oziroma savinjski regiji in pomurski regiji so strokovni delavci navedli, da v zelo redkih primerih, ko je nasilje zelo hudo, prijavo podajo tudi sorodniki, sosedje ali prijatelji uporabnic. Večinoma se temu izogibajo in jim poskušajo pomagati na drugačen način.

Strokovni delavci v gorenjski regiji, goriški regiji, osrednjeslovenski regiji, podravski regiji in spodnjeposavski regiji so povedali, da je zelo težko časovno opredeliti, koliko časa

potrebujejo uporabnice, preden poiščejo strokovno pomoč in so nastanjene v varno hišo. Izpostavili so, da to traja različno dolgo časa. V splošnem so strokovni delavci izpostavili, da v povprečju traja od nekaj let pa tudi do trideset let, preden uporabnice poiščejo strokovno pomoč. V gorenjski regiji, goriški regiji, pomurski regiji in spodnjeposavski regiji so navedli, da je čas iskanja strokovne pomoči in nastanitve v varni hiši odvisen predvsem od oblike nasilja, ki ga uporabnice doživljajo. V primeru, ko se zgodi hud fizičen napad ali pa niz nasilnih dogodkov s strani partnerja, ki se stopnjujejo iz dneva v dan, so strokovni delavci opazili, da uporabnice hitreje oziroma takoj poiščejo strokovno pomoč. Poleg tega so strokovni delavci v programih v obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, koroški regiji oziroma savinjski regiji in pomurski regiji opazili tudi, da je iskanje strokovne pomoči odvisno od načina življenja v domačem okolju, od situacije, v kateri so se uporabnice znašle ter od motivacije in osebnosti posameznih uporabnic. Pri tem so navedli, da so okoliščine njihovih uporabnic velikokrat pogojene s finančnimi sredstvi in s socialno mrežo, kar vpliva na odločitev kdaj bodo poiskale strokovno pomoč. Na to vplivajo tudi prepričanja in pričakovanja, ki jih imajo uporabnice. Nekatere upajo, da se bo njihov partner spremenil. V goriški regiji so opazili, da več desetletij potrebujejo predvsem starejše uporabnice, ki se trudijo ohraniti zakonsko zvezo. Prav tako več desetletij v nasilnem partnerskem odnosu vztrajajo uporabnice, ki so nasilje doživljale že v primarni družini.

V gorenjski regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, koroški regiji oziroma savinjski regiji, osrednjeslovenski regiji, podravske regiji in pomurski regiji so strokovni delavci v programih menili, da žrtve nasilja v družini ukrepajo in poiščejo strokovno pomoč takrat, ko so za to same pripravljene oziroma ko to zmorejo. Nasilje v družini je kompleksen in čustveno zahteven proces, zato običajno uporabnice potrebujejo več časa, preden se odločijo za spremembo. Večinoma ukrepajo v skladu s svojimi prepričanji in osebnostnimi zmožnostmi, kar pa se razlikuje od posameznice do posameznice. Strokovni delavci so poudarili, da je izrednega pomena, da pridejo žrtve nasilja v družini same do uvida nastale situacije, saj je takrat možnost za uspeh večja. Običajno si poiščejo novo stanovanje, novo službo ter zgradijo nov krog socialne mreže. V nasprotnem primeru se uporabnice večkrat vrnejo nazaj k nasilnemu partnerju. O tem, da žrtve nasilja v družini prepozno ukrepajo in poiščejo strokovno pomoč so bili mnjenja v goriški regiji, pomurski regiji in spodnjeposavski regiji. Med glavne razloge za pozno iskanje strokovne pomoči so navedli predvsem občutke strahu, saj se uporabnice soočajo s tem, kako se bo odzvala njihova okolica. Navedli so tudi, da se pri žrtvah nasilja povečuje toleranca do nasilja, nekritičnost do nasilja in sram. Poleg tega je veliko uporabnic ekonomsko odvisnih od povzročitelja nasilja v družini. Nekatere so prepričane, da bodo z drugo priložnostjo dale partnerju možnost, da se bo spremenil in ne bo več nasilen. Spet druge uporabnice skušajo vztrajati v nasilnem odnosu, saj si želijo ohraniti zakonsko zvezo

ali pa vzgojiti otroke ob očetu. Strokovni delavci so izpostavili, da se uporabnice običajno soočajo tudi z grožnjami s strani povzročitelja nasilja v družini ter s tem povezanimi občutki krivde. Na pozno ukrepanje včasih vpliva še občasno nezaupanje v strokovne institucije in nepoznane ljudi ali slabe pretekle izkušnje. V osrednjeslovenski regiji so strokovni delavci izpostavili, da so žrtve nasilja včasih premalo informirane s strani strokovnih služb ter prejmejo premalo spodbud tako s strani strokovnih institucij kot tudi iz strani znancev, prijateljev, sorodnikov. Hkrati imajo uporabnice premalo informacij glede pravic, ki jim kot žrtvam nasilja v družini nad ženskami pripadajo. V teh primerih žrtve nasilja običajno nasilje minimizirajo, racionalizirajo ter se umikajo, saj lahko le na tak način varno preživijo v nasilnem partnerskem odnosu. Strokovni delavci v gorenjski regiji, goriški regiji ter v pomurski regiji so opazili, da so žrtve nasilja v družini nad ženskami, ki so bile z nasiljem soočene že v primarni družini, to ponotranjile in nasilje v kasnejšem partnerskem odnosu doživljale kot nekaj sprejemljivega in vsakdanjega. Poleg tega so bile že v otroštvu naučene, da se o nasilju v družini ne govori, temveč je potrebno potrpeti, saj mora družina ostati skupaj. Postopoma so se pričele zavedati, kaj se v resnici dogaja šele, ko so bile o tem soočene s strani strokovnih institucij. V goriški regiji so strokovni delavci opazili, da je vidna razlika pri uporabnicah, ki se z nasiljem v družini prvič srečajo v partnerskem odnosu. Te običajno prej uvidijo samo situacijo in veliko prej poiščejo strokovno pomoč. V obalno-kraški in notranjski regiji so izpostavili, da se uporabnice pogostokrat odločijo poiskati strokovno pomoč šele, ko njihovi otroci odrastejo v samostojne osebe, saj so večinoma mnenja, da njihov otrok potrebuje za pravilno vzgojo oba starša.

Strokovni delavci iz vseh slovenskih regij do povedali, da se ženske ob prijavi nasilja v družini soočajo predvsem z občutki sramu, krivde, neuspeha, žalosti, nemoči in manjvrednosti. Te imajo ponotranjene iz nasilnega partnerskega odnosa, v katerem so živele dlje časa. Vse uporabnice doživljajo občutke strahu, predvsem jih je strah, kaj bo sledilo prijavi nasilja v družini, kako bo odreagirala partner, otroci, kako bo na to odreagirala njihova okolica, prijatelji, sodelavci in znanci. Predvsem se bojijo morebitnega maščevanja s strani partnerja, njegovih groženj in ustrahovanja, da jih bo ubil, škodoval njihovi družini ali jim odvezel otroke. Nekatere se soočajo tudi z občutki stigmatizacije in neodobravanja, ki prihajajo iz njihove okolice. Uporabnice je prav tako strah, ali jim bodo strokovne institucije sploh verjele ter ali bodo lahko dokazale različne oblike nasilja, ki so jih doživljale v partnerskem odnosu. Strokovni delavci so omenili, da je uporabnice večinoma strah različnih postopkov, ki sledijo po prijavi nasilja v družini nad ženskami. Pri čimer so izpostavili strah pred poročanjem na sodišču in pred ponovnim srečanjem s povzročiteljem nasilja, saj to povzroča podoživljanje dogodkov v partnerskem odnosu. Pojavljajo se primeri, v katerih se uporabnice soočajo z obtoževanji s strani svojih mladoletnih otrok, predvsem najstnikov, saj ti obtožujejo mater, da je kriva za nastalo

situacijo, odhod od doma in izgubo očeta. Strokovni delavci so povedali, da so pri nekaterih uporabnicah opazili telesno utrujenost, veliko mero negotovosti in stres, saj je celoten postopek prijave nasilja v družini zelo neprijeten in naporen. Strah jih je, komu bodo dodelili skrbništvo otrok, kako bo s stiki ter z delitvijo skupnega premoženja. Pri uporabnicah strokovni delavci opažajo težave v duševnem zdravju, kar je posledica večletnih nasilnih dogodkov v družini. Strokovni delavci so menili, da je ravno zato zelo pomembno opolnomočenje njihovih uporabnic in ozaveščanje o problematiki nasilja v družini. V goriški regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, osrednjeslovenski regiji ter v pomurski regiji pa so strokovni delavci izpostavili, da obstajajo redke izjeme, pri katerih imajo uporabnice pozitivne izkušnje ob prijavi nasilja v družini nad ženskami. V teh primerih se uporabnice soočajo z občutki olajšanja, saj začnejo postopoma dojemati, da so naredile nov korak v svojem življenju ter uvidijo, da niso več bile zmožne živeti v nasilnem partnerskem odnosu. Počasi se začnejo umirjati in sprejemati pomoč in oporo s strani strokovnih delavcev, ki jo potrebujejo pri soočanju z nadaljnjimi postopki. Kljub temu nekatere uporabnice še vedno podvomijo v pravilnost svoje odločitve glede prijave nasilja v družini.

V vseh regijah po Sloveniji so strokovni delavci menili, da se pri njih večina uporabnic počuti varne in zaščitene. Pri tem jim nudijo oporo in jim omogočajo, da ponovno pridobijo občutek varnosti, ki jim je bil v nasilnem partnerskem odnosu odvzet. V varni hiši jim nudijo številne dejavnosti, delavnice in programe, s pomočjo katerih se učijo novih spretnosti, veščin ter jih pripravljajo na novo samostojno življenje. Poleg tega jim s pomočjo prostovoljcev nudijo različne tečaje ter skupinska srečanja za samopomoč. Pomembno je medsebojno sodelovanje, tako s strani različnih strokovnih institucij, kot tudi s strani uporabnic varne hiše. Le tako se njihov občutek varnosti in zaščite krepi. V osrednjeslovenski regiji, podravske regiji, pomurski regiji in spodnjeposavski regiji so opazili, da se uporabnice prve dni v varni hiši še ne počutijo varne in zaščitene, temveč ta občutek pridobivajo med bivanjem pri njih. Kot razlog so navedli občutek strahu, da jih bo povzročitelj nasilja v družini našel. K občutku varnosti in zaščite tako pripomore tajnost lokacije, na kateri se nahajajo posamezne varne hiše. V primeru, da uporabnice same izdajo lokacijo varne hiše ali pa jih povzročitelji nasilja sami izsledijo, so strokovni delavci v goriški regiji, obalno-kraški in notranjski regiji ter v spodnjeposavski regiji povedali, da so potrebne hitre intervencije s pomočjo, ko uporabnice preselijo na drugo tajno lokacijo, ki se nahaja v drugi regiji v Sloveniji. V pomurski regiji so izpostavili, da se v redkih primerih uporabnice kljub varnosti pri njih ne počutijo dobro. Ugotovili so, da uporabnice niso zmožne sobivanja, dogovarjanja in prilagajanja z drugimi uporabnicami v varni hiši ali pa se ne morejo držati dogovorjenih pravil znotraj varne hiše.

V vseh omenjenih regijah po Sloveniji strokovni delavci v programih niso zaznali sprememb, povezanih s problematiko nasilja v družini v času koronavirusa. Menili so, da v vsem času soočanja s prisotnostjo koronavirusa v Sloveniji niso zabeležili nenadnega povečanja ali zmanjšanja števila uporabnic v njihovih varnih hišah. Menili so, da je število uporabnic še vedno v povprečju v primerjavi s prejšnjimi leti, ko virus pri nas ni bil prisoten. V gorenjski regiji so navedli, da so edino razliko opazili pri izpeljavi samih postopkov v zvezi z nasiljem v družini nad ženskami, pri čimer so navedli še večje zaostanke pri sodnih postopkih ter zdravstvenih pregledih. Prav tako so nekatere izmed njihovih uporabnic odklonile posamezne jezikovne tečaje, ki so plačljivi, saj si zaradi finančne stiske niso mogle privoščiti še plačljivih hitrih testov, ki so bili potrebni v določenem obdobju koronavirusa.

4 RAZPRAVA

V magistrskem delu smo želeli raziskati pojav nasilja v družini nad ženskami ter katere oblike nasilja v družini se nad njimi izvajajo. Nekatera vedenja, ki jih danes označujemo kot nasilje v družini, so bila v preteklosti običajen in kulturno sprejemljiv del zakonske zveze ter reševanja problemov (Antić Gaber idr., 2009; Erez, 2002).

Iz primerjave med varnimi hišami po regijah v Sloveniji, ki smo jo naredili s pomočjo intervjujev uporabnic za uporabnice smo izvedeli, da so bile uporabnice v vseh sodelujočih regijah žrtve psihičnega nasilja. Pri čimer gre za stalen vzorec vedenja med povzročiteljem in žrtvijo (Filipčič, 2010; Leskošek idr., 2010; Ženska svetovalnica, 2021). Povzročitelj ima stalne zahteve, kot so nadzorovanje, poniževanje, ustrahovanje, ignoriranje, zmerjanje ipd. Običajno se psihično nasilje v družini postopoma stopnjuje v fizično nasilje (Kashani in Allan, 1998; Ženska svetovalnica, 2021). Pri tem so posledice vidne na telesu žrtve, zato je takšna oblika nasilja običajno zabeležena v zdravniških kartotekah. S primerjavo smo ugotovili, da se je psihično nasilje stopnjevalo v fizično nasilje tudi pri uporabnicah v gorenjski regiji, obalno-kraški regiji in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, koroški regiji oziroma savinjski regiji in spodnjeposavski regiji. Psihično nasilje se je v ekonomsko nasilje stopnjevalo pri uporabnicah v podravski regiji. Uporabnice v gorenjski regiji, obalno-kraški regiji in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji in koroški regiji oziroma savinjski regiji so bile tudi žrtve ekonomskega nasilja. Pri čimer povzročitelji nasilja v družini v večini primerov žrtvam odvzemajo sredstva za preživetje ter jim onemogočajo razpolaganje z njihovim zaslužkom (Lloyd, 1995; Ženska svetovalnica, 2021). To obliko nasilja najpogosteje doživljajo le ženske. Ugotovili smo, da je bilo doživljanje spolnega nasilja prisotno le pri uporabnicah v obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji ter koroški oziroma savinjski regiji. Gre za dejanja, ki so izvedena pod prisilo in povezana s spolnostjo (Ženska svetovalnica, 2021). Po navadi se našteje oblike nasilja v družini nad ženskami med seboj prepletajo (Filipčič, 2002; Filipčič idr., 2004). To smo ugotovili pri večini uporabnic, sodelujočih v naši raziskavi. V primerjavi varnih hiš po regijah v Sloveniji smo ugotovili, da so uporabnice v večini primerov izpostavile, da se je nasilje v družini pojavilo v času, ko je začel njihov partner sprva le popivati, nato pa se je to stopnjevalo v alkoholizem. To dejstvo so navedle uporabnice v gorenjski regiji, goriški regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, koroški oziroma savinjski regiji in spodnjeposavski regiji. Nasilje se je tekom časa stopnjevalo in prešlo v hujše oblike nasilja v družini. Alkohol se v večini primerov uporablja kot izgovor, ki opravičuje nasilno vedenje v družini (Kordič, 2007). Res je, da alkohol spodbuja nasilno vedenje, ni pa vedno edini razlog za povzročanje nasilja (Filipčič, 2002). Poudariti moramo, da se je nasilje v družini stopnjevalo tudi v podravski regiji, kjer uporabnice niso izpostavile uživanja alkohola pri povzročitelju nasilja. Povzročitelj nasilja v družini je lahko odvisnik

od alkohola, vendar vzročna povezava ne velja vedno. Tako je lahko povzročitelj nasilja v družini tudi oseba, ki ni odvisna od alkohola oziroma osebe, odvisne od alkohola, niso nujno povzročitelji nasilja (Filipčič, 2002). Na alkoholizem in nasilje v družini lahko vplivajo številni drugi dejavniki, ki so pogojeni individualno in kulturno (Filipčič, 2000). Podobno kot za alkohol, velja tudi za uporabo drog in druge odvisnosti. Ugotovili smo, da je bila v gorenjski regiji navedena prisotnost drog pri povzročitelju nasilja, kar je prav tako vodilo v pojav nasilja v družini nad ženskami ter v različne oblike nasilja.

Najnevarnejši kraj za ženske se je po ugotovitvah številnih avtorjev izkazala družina, najnevarnejša oseba pa njihov partner (Božac Deležan, 1999; Dobnikar, 1991; Dobnikar in Kozmik, 1999; Leskošek idr., 2010; Robnik idr., 2003; Selič, 2010). Pri nasilju v družini imajo vpliv številni dejavniki. Ti so lahko osebni, situacijski, socialni, kulturni ali družbeni. Med seboj se lahko prepletajo. V magistrskem delu nas je zanimalo, kako so uporabnice varnih hiš po regijah v Sloveniji doživljale različne oblike nasilja. Iz primerjave varnih hiš po regijah v Sloveniji smo ugotovili, da so uporabnice zelo različno opisale njihovo doživljanje. Kot skupno stvar so navedle le življenje v nenehnem strahu, saj niso vedle kako se bo odvijal posamezni dan. Poleg tega a so se počutile nemočne. Doživljale so občutke razočaranja, žalosti in jeze. Omenjeni občutki pri uporabnicah so posledica psihičnih težav (Bašič, 2001; Kordič, 2007). Posledice doživljanja nasilja v družini se kažejo tudi kot težave, povezane s stresom. Ugotovili smo, da so situacijo nasilja v družini uporabnice v podravski in spodnjeposavski regiji doživljane kot stresno. Družina je socialna skupina, za katero je značilna visoka stopnja stresa in konfliktov (Filipčič, 2000). Doživljanje psihičnega nasilja lahko s časom privede tudi do fizičnega propadanja (Giles – Sims, 1998). To je bilo prisotno pri uporabnicah v gorenjski ter obalno-kraški in notranjski regiji. Njihovo doživljanje nasilja se je začelo odražati na njihovem zdravju, in sicer so jih stalni občutki tesnobe in trpljenje privedli do telesnih bolečin. Bolečine so se pojavljale v mišicah in kosteh. Pri posameznih uporabnicah po izbranih slovenskih regijah smo ugotovili, da so krivdo za nastalo družinsko situacijo začele pripisovati sebi. Ženske v večini primerov iščejo opravičila za nasilno vedenje povzročiteljev nasilja, saj menijo da so same odgovorne za propadanje zakona (Hoff, 1990). Poleg tega še vedno velja prepričanje, da mora družina ostati skupaj, ne glede na to, kaj se v njej dogaja (Filipčič, 2000). Ugotovili smo, da so se nekatere uporabnice distancirale od bližnjih in od partnerja. Izolacija je prav tako ena izmed mnogih posledic doživljanja nasilja (Kordič, 2007).

Žrtve nasilja v družini se za prijavo ali pogovor o nasilju odločijo le v redkih primerih ter šele po daljšem časovnem obdobju (Filipčič, 2010). Iz primerjave varnih hiš po regijah v Sloveniji smo ugotovili, da so bile uporabnice žrtve nasilja v družini različno dolgo časa. Tako so v večini primerov poiskale pomoč v obdobju nekaj let od pojava nasilja v družini pa vse do nekaj desetletij življenja. V nasilnem partnerskem odnosu so uporabnice v

jugovzhodni Sloveniji, podravski in gorenjski regiji vztrajale od štiri pa vse do trideset let, preden so se odločile poiskati strokovno pomoč. Nekatere so to storile prej, druge nekoliko kasneje. V gorenjski regiji je ena izmed uporabnic najprej poiskala pomoč pri psihoterapevtu, vendar takrat še ni bila pripravljena spregovoriti o nasilju in je tako še naprej vztrajala v nasilnem odnosu. Mnogo žrtev ne spregovori o nasilju v družini, saj jih je strah javno izpostaviti svojo stisko in problem, s katerim se srečujejo (Filipčič, 2010). Strah jih je, da bo povzročitelj vso krivdo prevalil nanje. Poleg tega imajo v sebi upanje, da bo povzročitelj spremenil svoje vedenje in ne bo več nasilen. Ugotovili smo, da so bile uporabnice v goriški regiji, obalno-kraški in notranjski regiji ter v spodnjeposavski regiji žrtve nasilja nekoliko več let kotv drugih regijah. In sicer so strokovno pomoč poiskale po od nekaj let pa do nekaj desetletij oziroma šele ob upokojitvi in osamosvojitvi njihovih otrok. Kljub različnim dejstvom in razlogom številne žrtve ne zapustijo nasilnega partnerskega odnosa, ampak v njem vztrajajo vse do polnoletnosti otrok (Selič, 2006). Žrtve nasilja v družini so bile najdlje časa v koroški oziroma savinjski regiji, ena izmed uporabnic je bila žrtev kar petintrideset let. Odhod iz nasilnega odnosa je dolg proces (Filipčič, 2010; Rus Makovec, 2006).

Žrtve nasilja v družini je strah priznati, kaj se v resnici dogaja pri njih doma, zato v večini primerov vzroke nasilja v družini in boleznii prikrivajo (Filipčič, 2010). Kot glavni vzrok za prijavo nasilja v družini uvrščamo stopnjevanje različnih oblik nasilja (Filipčič, 2010; Rus Makovec, 2006). V raziskavi smo ugotovili, da so uporabnice kot enega izmed glavnih razlogov za prijavo nasilja v družini izpostavile stopnjevanje fizičnega nasilja nad njimi ali tudi nad njihovimi otroki oziroma vpričo njihovih otrok. Kot prelomni dogodek so navedle hujši fizični napad, kot je davljenje, ureznine ali hujši pretep. V veliko primerih so kot razlog za prijavo navedle tudi strah in občutek ogroženosti njihovih otrok. Večino žrtev je strah, da jih bo partner ubil, ali pa se odločijo oditi iz nasilnega odnosa, zaradi svojih otrok (Hoff, 1990). Kot enega izmed glavnih vzrokov za prijavo nasilja v družini so uporabnice v goriški in podravski regiji navedle stopnjevanje psihičnega nasilja. Žrtve so v večini primerov finančno odvisne od povzročitelja nasilja (Filipčič, 2010; Rus Makovec, 2006). V raziskavi so ekonomsko odvisnost od partnerja uporabnice izpostavile kot glavni vzrok za prijavo nasilja v družini v gorenjski regiji, obalno-kraški regiji in notranjski regiji ter v podravski regiji. Nasilje v družini postane vidno bližnji okolici s stopnjevanjem (Filipčič, 2010; Rus Makovec, 2006). V primerih, ko so žrtve zmožne prenehati zanikati nasilje ter le to prenehajo minimizirati, se običajno odločijo zapustiti povzročitelja (Lloyd, 1995).

O tem, kakšen pogled imajo strokovni delavci v programih smo v primerjavi varnih hiš po regijah v Sloveniji ugotovili, da je pri njihovem delu zelo pomembno, kako pristopijo do oseb, ki so žrtve nasilja v družini. V naši raziskavi smo ugotovili, da se pojavljajo razlike med posameznimi regijami predvsem v začetnem, uvodnem pristopu do žrtev nasilja v

družini. V osrednjeslovenski regiji so strokovni delavci dojemali uporabnice kot svojevrsten izziv. V podravski regiji so začeli postopek s pomočjo celostnega pristopa, saj so bili mnenja, da je nasilje v družini zelo kompleksen in večplasten problem. Prav tako so menili tudi strokovni delavci v pomurski regiji, pri čimer so izpostavili, da na uporabnice gledajo s perspektive žrtve nasilja v družini. Ugotovili smo, da nasprotno razmišljajo strokovni delavci v spodnjeposavski regiji, saj so menili, da morajo obravnavati vse uporabnice enako, ne glede na njihove individualne zgodbe. V gorenjski regiji, goriški regiji, obalno-kraški regiji in notranjski regiji, koroški oziroma savinjski regiji, podravski regiji ter spodnjeposavski regiji so izpostavili, da je pri njihovem delu pomembna tudi strokovnost, pri čimer se poslužujejo različnih strokovnih prijemov. V pomoč so jim specifična znanja, ki jih usvajajo z različnimi strokovnimi izobraževanji, jih pridobivajo z delovnimi izkušnjami ter pri delu izhajajo iz različnih področij znanosti, kot so razna terapevtska znanja, medicina, pravo ter psihologija. Strokovni delavci v programih so usposobljeni za strokovno reševanje stisk uporabnic, obenem jim nudijo psihosocialno oporo (Društvo za nenasilno komunikacijo, 2021; Grabrijan, 2010; Regijska varna hiša Kras, 2021; Socialna zbornica Slovenije, 2021). V gorenjski regiji, goriški regiji, jugovzhodni Sloveniji strokovni delavci pri delu stremijo predvsem k nudenju opore uporabnicam in opolnomočenju za nadaljnje življenje in samostojnost. Strokovni delavci so uporabnicam v oporo pri posameznih postopkih ter jim nudijo potrebne informacije (Društvo za nenasilno komunikacijo, 2021; Grabrijan, 2010; Regijska varna hiša Kras, 2021; Socialna zbornica Slovenije, 2021). Ugotovili smo, da so strokovnim delavcem v gorenjski regiji, goriški regiji, pomurski regiji, osrednjeslovenski regiji in podravski regiji zelo pomembna supervizijska in intervizijska srečanja, delo v timu ter medsebojno sodelovanje. Naštete oblike medsebojnega sodelovanja, povezovanja in pomoči so jim v pomoč pri razbremenitvi, pri premagovanju občutkov nemoči in obupa. To jim preprečuje, da bi njihovi občutki vodili v izgorelost. Velik pomen so strokovni delavci v gorenjski regiji, goriški regiji, jugovzhodni Sloveniji, podravski regiji in spodnjeposavski regiji pripisali razumevanju žrtev ter njihovih situacij z nasiljem v družini, kar vpliva na kasnejše delo z njimi. To je temelj kasnejšega vzpostavljanja odkritega in zaupnega odnosa med strokovnimi delavci in uporabnicami varnih hiš, kar vodi v doseganje zastavljenih ciljev.

V primerjavi varnih hiš po regijah v Sloveniji smo ugotovili, da so strokovni delavci v gorenjski regiji, goriški regiji, obalno-kraški regiji, pomurski regiji ter spodnjeposavski regiji kot najpogostejšo obliko nasilja v družini nad ženskami navedli psihično nasilje. Nato po pogostosti sledi fizično nasilje. Običajno se nasilje v družini začne s psihičnim nasiljem, nato se stopnjuje v fizično nasilje (Kashani in Allan, 1998; Ženska svetovalnica, 2021). Ekonomsko in spolno nasilje sta prisotna v manj primerih. V večini primerov so navedli, da gre za preplet različnih oblik nasilja. Naštete oblike nasilnih ravnanj se med seboj prepletajo tudi po navajanju strokovne literature (Filipčič, 2002; Filipčič idr., 2004).

Strokovni delavci v jugovzhodni Sloveniji in podravski regiji so izpostavili, da je v njihovih varnih hišah največkrat prisotna kombinacija psihičnega in fizičnega nasilja. Nato po pogostosti sledi ekonomsko nasilje ter zatem spolno nasilje. Poudarili so, da uporabnice včasih ne prepoznajo zadnjih dveh oblik nasilja, ga minimizirajo ali jim je o tem nerodno govoriti. Ekonomsko nasilje ženske običajno hitro opazijo, vendar so nemočne, ranljive in brez energije, da bi ukrepale (Filipčič, 2010; Ženska svetovalnica, 2021). Tako se v večini primerov podredijo povzročitelju nasilja v družini in ostanejo naprej v partnerskem odnosu. V koroški regiji so strokovni delavci izpostavili, da je v večini primerov prisotno fizično nasilje, v manjši meri tudi druge oblike nasilja v družini.

Žrtvam nasilja v družini nad ženskami običajno primanjkuje socialne opore, predvsem s strani bližnjih in prijateljev (Filipčič, 2010; Rus Makovec, 2006). V večini primerov jim tudi primanjkuje finančnih sredstev, saj so odvisne od povzročitelja nasilja. V primerjavi varnih hiš po regijah v Sloveniji smo ugotovili, da strokovni delavci v goriški regiji, koroški regiji oziroma savinjski regiji, podravski regiji, pomurski regiji in spodnjeposavski regiji niso znali ali pa so zelo težko opredelili, koliko časa so bile uporabnice varnih hiš v povprečju žrtve nasilja v družini. Poudarili so, da na to vplivajo številni dejavniki, ki izvirajo iz posamezne osebe, njenih občutkov in prepričanj, prepričanj okolice, v kateri živijo. Prav tako na to vplivajo oblika nasilja, ki jo doživljajo žrtve nasilja, zmožnost prepoznavanja nasilja v družini in informiranost o možnih oblikah pomoči, ki so žrtvam nasilja na razpolago. Ugotovili smo, da so bile uporabnice v večini izbranih regij žrtve nasilja v povprečju od nekaj let pa vse do nekaj desetletij. Strokovni delavci v gorenjski regiji, goriški regiji, podravski in pomurski regiji so menili, da na povprečen čas vztrajanja v nasilnem partnerskem odnosu vpliva tudi to, ali so uporabnice doživljale ali bile le priča nasilju že v njihovi primarni družini. Izkazalo se je, da so uporabnice v teh primerih kasneje poiskale strokovno pomoč, saj so minimizirale nasilje. V času, ko so žrtve zmožne prenehati zanikati nasilje v družini ter so ga zmožne tudi prenehati minimizirati, se običajno odločijo zapustiti povzročitelja nasilja (Lloyd, 1995). Prekinitev nasilnega družinskega odnosa je dolgotrajen proces, ki zajema večkratno zapuščanje in vračanje k partnerju (Filipčič, 2000; Selič, 2006). Strokovni delavci v gorenjski regiji so povedali, da so se njihove uporabnice večkrat vrnile k nasilnemu partnerju. Po navedbah strokovnih delavcev v programih, v gorenjski regiji, goriški regiji, obalno-kraški in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, osrednjeslovenski regiji ter podravski regiji smo ugotovili, da so opazne razlike, koliko časa so bile uporabnice v povprečju žrtve nasilja v družini. Ugotovili smo, da je pri tem pomemben dejavnik tudi starost uporabnic. Opazili smo dva trenda, ki sta bolj izrazita šele v zadnjih letih, in sicer mlajše uporabnice v povprečju prej poiščejo strokovno pomoč. Na to vpliva njihova informiranost, hitrejša zmožnost prepoznavanja nasilja v družini nad ženskami, predvsem v času po rojstvu otrok, ko se nasilje stopnjuje. Poleg tega so ozavestile, da ni potrebno vztrajati v nasilnem odnosu zgolj

zaradi mladoletnih otrok in zakona. Tako mlajše žrtve običajno poiščejo pomoč v obdobju od treh do petih let življenja v nasilnem partnerskem odnosu. Starejše uporabnice pa običajno vztrajajo v nasilnem partnerskem odnosu tudi do trideset ali do petdeset let. Ženske kljub nasilju skušajo rešiti svoj zakon na vse možne načine, saj so mu popolnoma predane (Hoff, 1990). V družbi še vedno velja prepričanje, da mora družina ostati skupaj, ne glede na to, kaj se v njej dogaja (Filipčič, 2000). Strokovno pomoč po navedbah strokovnih delavcev starejše ženske poiščejo zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja, ki je posledica dolgotrajnega nasilnega odnosa. Več simptomov se običajno pojavi ob doživljanju dolgotrajnega nasilja (Giles – Sims, 1998). Poleg tega so šele v tem obdobju žrtve zbrale dovolj poguma in moči ter se informirale o možnih oblikah strokovne pomoči.

S pomočjo navedb strokovnih delavcev v gorenjski regiji, obalno-kraški regiji in notranjski regiji, jugovzhodni Sloveniji, koroški regiji oziroma savinjski regiji, Osrednjeslovenski regiji, podravske regiji in pomurski regiji smo v primerjavi varnih hiš po regijah v Sloveniji ugotovili, da žrtve nasilja v družini ukrepajo in poiščejo strokovno pomoč šele takrat, ko to zmorejo oziroma so pripravljene na ta korak. Prekinitev nasilnega odnosa je dolgotrajen proces (Selič, 2006). Strokovni delavci so poudarili, da je izrednega pomena, da žrtve nasilja v družini same pridejo do uvida nastale situacije, saj je v teh primerih običajno več možnosti za uspeh. V goriški regiji, pomurski regiji in spodnjeposavski regiji so strokovni delavci menili, da žrtve nasilja v družini prepozno ukrepajo in poiščejo strokovno pomoč. Kot glavni razlog za to so izpostavili občutke strahu, s katerimi se soočajo uporabnice. Predvsem jih je strah, kako se bo na to odzvala njihova okolica. Včasih se žrtve same izolirajo od okolice, saj jih je sram (Kordič, 2007). Poleg tega so navedli tudi ekonomsko odvisnost uporabnic od povzročitelja nasilja, povečevanje tolerance do nasilja, sram in nekritičnost do nasilja v družini. Znano je dejstvo, da so v večini primerov žrtve finančno odvisne od povzročitelja nasilja (Filipčič, 2010; Rus Makovec, 2006). Strokovni delavci v izbranih regijah so izpostavili, da so nekatere uporabnice prepričane, da se bo njihov partner spremenil, ko mu bodo dale drugo možnost. Žrtve imajo v sebi upanje, da se bo povzročitelj spremenil in ne bo več nasilen, zato mnogo žrtev o nasilju v družini nad ženskami ne spregovori (Filipčič, 2010). Nekatere izmed njih so prepričane, da morajo ohraniti zakonsko zvezo ali vzgojiti otroke ob očetu, kljub nasilnemu odnosu. V nasilnem odnosu veliko žrtev vztraja do polnoletnosti otrok (Selič, 2006).

V magistrskem delu smo s pomočjo strokovnih delavcev v izbranih sodelujočih regijah ugotovili, da nikjer niso zaznali sprememb, povezanih s problematiko nasilja v družini v času koronavirusa v Sloveniji. Strokovni delavci v programih so menili, da v tem času niso zabeležili nenadnega povečanja ali zmanjšanja števila uporabnic v posameznih varnih hišah po regijah v Sloveniji. V primerjavi s prejšnjimi leti, ko virus pri nas ni bil prisoten, je bilo število uporabnic še vedno v povprečju. V gorenjski regiji pa smo opazili, da je

prišlo do večjih zaostankov pri izpeljavi sodnih postopkov ter pri izvajanju zdravstvenih pregledov uporabnic. Poleg tega smo zaznali, da so nekatere uporabnice zavrnile posamezne jezikovne tečaje, ki so plačljivi. Vzrok za to so bili plačljivi hitri testi, ki si jih zaradi finančne stiske niso mogle privoščiti.

4.1 UPORABNA VREDNOST RAZISKAVE

Magistrsko delo prispeva predvsem k boljšemu poznavanju pojava nasilja v družini nad ženskami ter k razumevanju izbrane teme. Kljub temu da se tradicija ustanavljanja hiš razvija že šestindvajset let, je na izbranem področju narejenih sorazmerno malo primerjalnih analiz. Nizko številno opravljenih analiz je posledica zahtevne narave dela varnih hiš. Poleg tega nam magistrsko delo podaja boljši vpogled v različne oblike nasilja v družini nad ženskami, ki so jih doživljale uporabnice varnih hiš. Vključitev uporabnic in strokovnih delavcev v programih iz posameznih varnih hiš po regijah v Sloveniji, nam omogoča, da smo dobili boljši vpogled v njihovo doživljanje. Obenem pa nam le to omogoča tudi lažje razumevanje žrtev nasilja v družini ter razširja pogled na izbrano temo. Dobimo podatke, o najpogostejših oblikah nasilja v družini, s katerimi so se srečevale trenutne uporabnice izbranih varnih hiš v Sloveniji. S pomočjo raziskave izvemo, kateri so bili glavni vzroki, ki so pripomogli k temu, da so uporabnice podale prijavo nasilja v družini. Poleg tega, nam vključitev uporabnic in strokovnih delavcev posameznih varnih hiš v devetih regijah po Sloveniji omogoča primerjavo med varnimi hišami po regijah v Sloveniji. Tako dobimo vpogled v razlike in podobnosti med regijami po Sloveniji glede uporabnic, ki so se srečevale z nasiljem v družini, kot tudi glede pogleda na to temo s strani strokovnih delavcev v programih. S pomočjo raziskave dobimo vpogled, ali je situacija s koronavirusom vplivala na povečanje ali zmanjšanje števila uporabnic v posameznih varnih hišah po regijah v Sloveniji.

4.2 OMEJITVE RAZISKAVE

Ugotovitve raziskave v magistrskem delu so nam podale boljši vpogled v temo nasilja v družini nad ženskami, tako s strani uporabnic, kot tudi strokovnih delavcev v programih v izbranih varnih hišah v devetih regijah v Sloveniji. Zapleti so se pojavili pri samem pridobivanju udeležencev raziskave, saj nam je situacija s koronavirusom delo oteževala. Zaradi varnostnih ukrepov glede širjenja koronavirusa nam je bil onemogočen osebni stik s sodelujočimi osebami v raziskavi. To nam je onemogočilo opazovanje neverbalne komunikacije in nas obenem prikrajšalo za ta del informacij, ki bi jih lahko pridobili od udeležencev in vključili v našo raziskavo, ki bi s pridobljenimi podatki še dodatno podkrepili. Tako smo uporabili alternativo in podatke pridobili preko telefonskega klica ali v pisni obliki. Iz nekaterih pridobljenih podatkov sklepamo, da je prišlo le do delnega

odkrivanja udeležencev in nepopolnih informacij, saj je izbrana tema lahko bila za posamezne uporabnice varnih hiš preobčutljiva. Zavedati se moramo, da je bilo obujanje spominov glede izkušnje nasilja v družini nad ženskami zelo težko in je bilo lažje prikriti oziroma zadržati del podrobnosti in informacij o doživljanju. Težave so se pojavile že pri pridobivanju soglasja za sodelovanje v raziskavi, predvsem pri uporabnicah. Posledično se je število sodelujočih v raziskavi nekoliko razlikovalo od sprva predvidenega števila sodelujočih v posameznih varnih hišah po regijah v Sloveniji, vendar slednje ni vplivalo na kvaliteto pridobljenih podatkov.

5 SKLEPI

V magistrskem delu smo želeli podrobneje raziskati pojav nasilja v družini nad ženskami. Zanimalo nas je, katere oblike nasilja v družini se izvajajo nad ženskami, obenem smo želeli ugotoviti, s katero obliko se uporabnice izbranih varnih hiš po devetih regijah v Sloveniji najpogosteje srečujejo. Osredotočiti smo se želeli tudi na njihovo poročanje o samem doživljanju, hkrati nas je zanimalo, koliko časa so bile žrtve nasilja v družini, preden so se odločile poiskati pomoč. Zanimali so nas glavni vzroki, ki so jih privedli k odločitvi za prijavo nasilja v družini nad ženskami. Raziskati smo želeli tudi vidik strokovnih delavcev na to temo, ki so trenutno zaposleni v varnih hišah po posameznih regijah v Sloveniji. Raziskati smo želeli, ali so se glede problematike nasilja v družini v času koronavirusa pojavile morebitne spremembe. V nadaljevanju smo s pomočjo zbranih podatkov želeli narediti primerjavo med varnimi hišami po regijah v Sloveniji, in sicer z vidika uporabnic in vidika strokovnih delavcev v programih.

S pomočjo izvedene raziskave smo ugotovili, da so bile uporabnice v vseh sodelujočih regijah žrtve psihičnega nasilja. Slednje se je pri večini stopnjevalo v fizično nasilje, v nekaterih regijah v ekonomsko ali spolno nasilje. Ugotovili smo, da se je v večini regij nasilje v družini pri uporabnicah pojavilo v času, ko se je pri partnerju pojavilo popivanje. Le to se je stopnjevalo v alkoholizem, pri čemer pa se je nasilje le še stopnjevalo. Nasilje se je stopnjevalo tudi v regijah, kjer v družini alkohol ni bil prisoten. Za uporabnice je bila izkušnja doživljanja nasilja v družini težka, saj jih je bilo nenehno strah, kako se bo odvil posamezni dan, počutile so se nemočne, obenem so bile tudi žalostne in jezne. Iz primerjave varnih hiš po regijah v Sloveniji smo ugotovili, da so v nasilnem partnerskem odnosu vztrajale od nekaj let pa vse do nekaj desetletij. Glavni vzrok je pri večini uporabnic bil stopnjevanje različnih oblik nasilja. Med drugim tudi strah in občutek ogroženosti njihovih otrok ter ekonomska odvisnost od partnerja. Pogled na izbrano temo so nam podali tudi strokovni delavci v programih, pri čimer smo ugotovili, da je zelo pomemben prvi pristop do žrtev nasilja v družini nad ženskami, ki pa se med regijami razlikuje. Prav tako smo ugotovili, da je pri njihovem delu pomembna strokovnost in uporaba različnih strokovnih prijemov. Pomembno je tudi medsebojno povezovanje, delo v timu, supervizija in intervizija. V magistrskem delu smo s pomočjo strokovnih delavcev ugotovili, da v času koronavirusa v nobeni izmed regij niso zaznali sprememb v povezavi s povečanjem ali pa zmanjšanjem števila uporabnic varnih hiš, kar nakazuje, da ni prišlo do sprememb, ki bi bile povezane s problematiko nasilja v družini nad ženskami.

V nadaljnjih raziskavah bi za boljši vpogled v doživljanje nasilja v družini nad ženskami bilo smiselno vključiti tudi opazovanje neverbalne komunikacije v času izvedbe intervjujev z uporabnicami in strokovnimi delavci varnih hiš. Za kvalitetnejše rezultate bi bilo dobro,

da bi se pred samo izvedbo intervjujev nekajkrat dobili z uporabnicami varnih hiš, saj bi s tem pridobili večje zaupanje, obenem bi bile med samim intervjujem bolj sproščene ter bi se pri pogovoru o občutljivih in težkih dogodkih, ki so jih doživele v svojem življenju, lažje odprle. V raziskavo bi bilo zanimivo vključiti tudi otroke uporabnic, saj bi tako dobili vpogled še v njihovo doživljanje celotne družinske situacije. Obenem se zavedamo, da bi bilo to zaradi starosti otrok, ki so v večini primerov mladoletni, zelo težko izpeljati, . Poleg tega si ne želimo, da bi otroci ponovno podoživljali težke trenutke, ki so jih v družini morebiti izkusili.

6 VIRI

- Antić Gaber, M., Dobnikar, M. in Selišnik, I. (2009). Gendering Violence against Women, Children and Youth: From NGO's via Internationalization to National States and Back?. V M. Gaber Antić (ur.), *Violence in the EU Examined – Policies on Violence against Women, Children and Youth in 2004 EU Accession Countries* (str. 17–32). Faculty of Arts.
- Balažic, J. (2006). V labirintu zlorab in nasilja. V J. Balažic in P. Kornhauser (ur.). *Zloraba in nasilje v družini in družbi* (str. 22–23). Inštitut za sodno medicino Medicinske fakultete.
- Barata, P. C. (2007). Abused women's Perspectives on the Criminal Justice System's Response to Domestic Violence. *Psychology of Women Quarterly*, 31(2), 202–215.
- Bašič, K. (2001). Nasilje v družini – nasilje nad žensko kot varnostni problem. V M. Pagon (ur.), *Dnevi varstvoslovja* (str. 187–197). Visoka policijsko-varnostna šola.
- Božac Deležan, L. (1999). Ko je najnevarnejša institucija zakon, najnevarnejši prostor dom, najnevarnejša oseba partner. V V. Kozmik in M. Dobnikar (ur.), *Strokovna izhodišča s predlogi rešitev za sistemsko ureditev varstva pred nasiljem v družini* (str. 11–15). Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Cheal, D. (2008). *Families in Today's World: a Comparative Approach*. Routledge Publications.
- Croghan, R. in Miell, D. (1998). Making sense of family conflict: Influences on account making. V R. C. A. Klein (ur.), *Multidisciplinary Perspectives on Family Violence*. Routledge.
- Dobash, R. E. in Dobash, R. P. (1998). Violent Men and Violent Contexts. V R. E. Dobash in R. P. Dobash (ur.), *Rethinking Violence Against Women*. Sage Publications.
- Dobnikar, M. (1991). Nasilje nad ženskami kot oblika socialne kontrole. *Časopis za kritiko znanosti*, 19(136/137), 138–142.
- Dobnikar, M. (1997). Feministično socialno delo? Ne, hvala! – Za političnost feminizma in proti izgubi spomina. *Delta*, 3(3/4), 117–130.

Dobnikar, M. in Kozmik, V. (1999). Predgovor. V V. Kozmik in M. Dobnikar (ur.), *Strokovna izhodišča s predlogi rešitev za sistemsko ureditev varstva pred nasiljem v družini*. Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.

Društvo za nenasilno komunikacijo. Pridobljeno na <https://www.drustvo-dnk.si/doziviljate-nasilje/varna-hisa.html>

Dutton, D. in Painter, S. L. (1981). Traumatic Bonding: The Development of Emotional Attachments in Battered Women and Other Relationships of Intermittent Abuse. *Victimology: An International Journal*, 7(4), 139–155.

Erez, E. (2002). Domestic Violence and the Criminal Justice System: An Overview. *Online Journal of Issues in Nursing*, 1. Pridobljeno na <http://ojin.nursingworld.org/MainMenuCategories/ANAMarketplace/ANAPeriodicals/OJIN/TableofContents/Volume72002/No1Jan2002/DomesticViolenceandCriminalJustice.html>

Erjavec, A. in Murgelj, A. (2010). Reševanje konfliktov in komunikacija v družini. *Panika*, 15(1), 23–26.

Filipčič, K. (2000). Miti o nasilju v družini. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 51(3), 197–206.

Filipčič, K. (2002). *Nasilje v družini*. Bonex.

Filipčič, K. (2010). *Pojavnost nasilja in odzivnost na nasilje v zasebni sferi in partnerskih odnosih*. Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.

Filipčič, K., Zaviršek, D., Mežnar, Š., Šugman, K., Končina Peternel, M. in Habjan, V. (2004). *Strokovna izhodišča s predlogi rešitev za sistemsko ureditev varstva pred nasiljem v družini*. Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti.

Garner, J. in Fagan, J. (1997). Victims of Domestic Violence. V R. C. Davis, A. J. Lurigio in W. G. Skogan (ur.), *Victims of Crime*, 2. izdaja (str. 45–85). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Giles – Sims, J. (1998). The Aftermath of Partner Violence. V J. Jasinski in L. M. Williams (ur.), *Partner Violence: A Comprehensive Review of 20 Years of Research*. Sage Publications.

- Gordon, L. (1989). *Heroes of Their Own Lives: The Politics and History of Family Violence*. Virago.
- Grabrijan, B. (2010). Materinski domovi in varne hiše 17 let po ustanovitvi. *Socialno delo*, 49(1), 21–32.
- Gregorič, A. (2017). *Regijska varna hiša Kras: Center za socialno delo Sežana*. Regijska varna hiša Kras, CSD Sežana.
- Hoff, L. (1990). *Battered Women as Survivors*. Routledge.
- Hoyle, C. (1998). *Negotiating Domestic Violence: Police, Criminal Justice and Victims*. Clarendon Press.
- Hoyle, C. in Sanders, A. (2000). Police Response to Domestic Violence: From Victim Choice to Victim Empowerment?. *British Journal of Criminology*, 40(1), 14–36.
- Johnson, B., Li, D. in Websdale, N. (1998). Florida Mortality Review Project: Executive Summary. V American Bar Association, *Legal Interventions in Family Violence: Research Findings and Policy Implications* (str. 40–42). U. S. Department of Justice.
- Johnson, N. (1995). Domestic Violence: An Overview. V P. Kingston in B. Penhale (ur.), *Family Violence and the Caring Professions*. MacMillan.
- Kanduč, Z. (2002). Vprašanje (so)odgovornosti pri intimnih viktimizacijah in »zločinih brez žrtve«. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 53(4), 337–351.
- Kanduč, Z. (2003). Žrtve in viktimizacije v viktimološki in družbenokritični perspektivi. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 54(1), 23–40.
- Kashani, J. H. in Allan, W. D. (1998). *The Impact of Family Violence on Children and Adolescents*. Sage Publications.
- Kordič, B. (2007). Etiologija, dinamika in posledice nasilja v družini. *Socialna pedagogika*, 11(4), 429–452.
- Leskošek, V., Urek, M., Zaviršek, D. (2010). *Nacionalna raziskava o nasilju v zasebni sferi in v partnerskih odnosih: Končno poročilo 1. faze raziskovalnega projekta*. Inštitut za kriminologijo.

- Lloyd, S. (1995). Social Work and Domestic Violence. V P. Kingston in B. Penhale (ur.), *Family Violence and the Caring Professions*. MacMillan.
- Maslow, A. (1943). A theory on human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
- Mertens, W. (1974). *Erziehung zur Konfliktfähigkeit*. Ehrenwirth.
- Murgel, S. (2010). Nasilje v družini z vidika dejavnosti centrov za socialno delo. V A. Dvoršek in L. Selinšek (ur.), *Nasilje v družini: kazensko pravni, kriminalistični in kriminološki problemi* (str. 115–130). Fakulteta za varnostne vede.
- Newman, D. M. (1999). *Sociology of Families*. Pine Forge Press.
- Noller, P., Feeney, J. A., Sheehan, G. in Peterson, C. (2000). Marital conflict patterns: Links with family members' perceptions of one another. *Personal Relationships*, 7(1), 79–94.
- Pahl, J. (1995). Health Professionals and Violence Against Women. V P. Kingston in B. Penhale (ur.), *Family Violence and the Caring Professions*. MacMillan.
- Pečar, J. (1984). Žrtve nasilja med zakonci. *Teorija in praksa*, 21(9), 912–930.
- Plaz, M. in Veselič, Š. (2002). Nasilje nad ženskami in nasilje nad otroki v družini. V K. Aničić, D. Lešnik Mugnaioni, M. Plaz, N. Vanček, T. Verbnik Dobnikar, Š. Veselič in K. Zabukovec Kerin (ur.), *Nasilje – Nenasilje: Priročnik za učiteljice, učitelje, svetovalne službe in vodstva šol* (str. 123–147). i2.
- Puhar, A. (2004). *Prvotno besedilo življenja: oris zgodovine otroštva na Slovenskem v 19. stoletju*. Studia humanitatis.
- Regijska varna hiša Kras. Pridobljeno na <http://www.vhkras.si/>
- Repič Slavič, T. (2008). *Nemi kriki spolne zlorabe in novo upanje*. Društvo Mohorjeva družba.
- Robnik, S., Skornšek – Pleš, T. in Veselič, Š. (2003). *Nasilje nad ženskami v družini – analiza stanja*. Društvo za nenasilno komunikacijo, Strokovni svet za problematiko nasilja.

- Rus Makovec, M. (2006). Odgovornost družbenega okolja za nasilje v družini. V J. Balažic, J. in P. Kornhauser (ur.), *Zloraba in nasilje v družini in družbi* (str. 38–40). Inštitut za sodno medicino Medicinske fakultete.
- Sack, E. J. (2004). Battered Women and the State: The Struggle for the Future of Domestic Violence Policy. *Wisconsin Law Review*, 6, 1657–1740.
- Sedmak, M. (2006). Nasilje v družinah. V T. Renner, M. Sedmak, A. Švab in M. Urek (ur.), *Družine in družinsko življenje v Sloveniji* (str. 163–190). Annales.
- Sedmak, M. in Kralj, A. (2006). Nevarna zasebnost – nasilje v družinah v Sloveniji. *Družboslovne razprave*, 22(53), 93–110.
- Selič, P. (2006). Pravica ne biti žrtev nasilja. V J. Balažic in P. Kornhauser (ur.), *Zloraba in nasilje v družini in družbi XII. spominsko srečanje akademika Janeza Milčinskega* (str. 9–21). Inštitut za sodno medicino Medicinske fakultete.
- Selič, P. (2010). Dejavno odkrivanje in pogostnost nasilja v družini: podatki in osnova za sodelovanje med strokami. V A. Dvoršek in L. Selinšek (ur.), *Nasilje v družini: kazensko pravni, kriminalistični in kriminološki problemi* (str. 31–44). Fakulteta za varnostne vede.
- Selič, P., Pesjak, K., Kopčavar Guček, N. in Kersnik, J. (2008). Dejavniki, ki povečujejo možnost nasilja v družini in iskanje pomoči pri zdravniku družinske medicine. Pilotna študija o nasilju v družini. *Zdrav Vestn*, 77(8), 505–510.
- Smith, D. (1995). *Criminology for Social Work*. MacMillan.
- Socialna zbornica Slovenije. Pridobljeno na <https://www.szslo.si/sekcija-varne-hise-materinski-domov>
- Šelih, A. (1993). Odziv kazenskega pravosodja na nasilje v družini. *Pravna praksa*, 12(5-6), 32–33.
- Theodossopoulou, M. in Theodossopoulou-Papalois, V. (1998). The discourse of philotimo and conflict resolution in an urban Greek family: A psychosocial approach. V R. C. A. Klein (ur.), *Multidisciplinary Perspectives on Family Violence*. Routledge.

Wolfe, D. A. in Jaffe, P. (1991). Child abuse and family violence as determinants of child psychopathology. *Canadian Journal of Behavioral Science*, 23(3), 282–299.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini /ZPND/ (2008). Uradni list RS, št. 16 (1.2.2008). Pridobljeno na <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/84974>

Ženska svetovalnica. Pridobljeno na <http://www.drustvo-zenska-svetovalnica.si/nasilje-nad-zenskami>

PRILOGE

PRILOGA A *Intervju s strokovnimi delavci varnih hiš*

Pozdravljeni!

Sem Gaja Ivančič, absolventka UP Famnit v Kopru - smer Uporabna psihologija. Pod mentorstvom doc. dr. Kristijana Musek Lešnika in somentorstvom asist. dr. Vesne Jug sem si za pisanje magistrskega dela izbrala temo Nasilje v družini nad ženskami – primerjava med varnimi hišami po regijah v Sloveniji. V predogled Vam pošiljam okvirna vprašanja za izvedbo polstrukturiranega intervjuja z uporabnicami in s strokovnimi delavci varnih hiš po slovenskih regijah. Intervju bi rada izvedla s tremi uporabnicami in tremi strokovnimi delavci po različnih slovenskih regijah. Prosila bi Vas za dovoljenje za snemanje intervjuja. Zaradi lažje interpretacije bi le tega zvočno posnela. Poskrbljeno bo za popolno anonimnost vseh udeležencev. Transkript zvočnih posnetkov bo uporabljen zgolj v namene pisanja magistrskega dela, zvočni posnetki pa bodo po uporabi uničeni. Zaradi trenutnih ukrepov s koronavirusom bo omogočena tudi izvedba intervjuja s pomočjo pogovora po telefonu ali pa pisno. V tem primeru bi oblikovala sprotne zapiske. Prav tako bodo sprotne zapiski ali pisni odgovori namenjeni samo za namene te raziskave, potem pa bodo uničeni.

Hvala za Vašo pomoč.

INTERVJU S STROKOVNIMI DELAVCI VARNIH HIŠ

- 1.) Prosila bi Vas, če mi lahko opišete, kako se sami soočate z delom z osebami, ki so žrtve nasilja v družini (z uporabnicami varne hiše)?
- 2.) Kako kot strokovni delavci dojemate uporabnice varne hiše?
- 3.) Katera oblika nasilja v družini nad ženskami je najpogostejša med uporabnicami Vaše varne hiše?
- 4.) Koliko časa so bile v povprečju uporabnice žrtve nasilja v družini?
- 5.) Kdo običajno poda prijavo nasilja v družini nad ženskami (same uporabnice, njihovi prijatelji, sorodniki ali kdo drug)?
- 6.) Koliko časa povprečno potrebujejo uporabnice, preden poiščejo strokovno pomoč in so nastanjene v varno hišo?
- 7.) Ali menite, da žrtve nasilja v družini prepozno ukrepajo in poiščejo strokovno pomoč? Zakaj menite, da je tako?
- 8.) S čim vse se soočajo ženske, ko podajo prijavo o nasilju v družini?
- 9.) Kaj menite, ali se uporabnice varne hiše v njej počutijo varne in zaščitene?
- 10.) Ali se je problematika nasilja v družini v tem času koronavirusa, kaj spremenila? Do kakšne spremembe je prišlo?

Pozdravljeni!

Sem Gaja Ivančič, absolventka UP Famnit v Kopru – smer Uporabna psihologija. Pod mentorstvom doc. dr. Kristijana Musek Lešnika in somentorstvom asist. dr. Vesne Jug sem si za pisanje magistrskega dela izbrala temo Nasilje v družini nad ženskami – primerjava med varnimi hišami po regijah v Sloveniji. V predogled Vam pošiljam okvirna vprašanja za izvedbo polstrukturiranega intervjuja z uporabnicami in s strokovnimi delavci varnih hiš po slovenskih regijah. Intervju bi rada izvedla s tremi uporabnicami in tremi strokovnimi delavci po različnih slovenskih regijah. Prosila bi Vas za dovoljenje za snemanje intervjuja. Zaradi lažje interpretacije bi le tega zvočno posnela. Poskrbljeno bo za popolno anonimnost vseh udeležencev. Transkript zvočnih posnetkov bo uporabljen zgolj v namene pisanja magistrskega dela, zvočni posnetki pa bodo po uporabi uničeni. Zaradi trenutnih ukrepov s koronavirusom bo omogočena tudi izvedba intervjuja s pomočjo pogovora po telefonu ali pa pisno. V tem primeru bi oblikovala sprotne zapiske. Prav tako bodo sprotne zapiski ali pisni odgovori namenjeni samo za namene te raziskave, potem pa bodo uničeni.

Hvala za Vašo pomoč.

INTERVJU Z UPORABNICAMI VARNIH HIŠ

- 1.) Prosila bi Vas, če mi lahko na kratko opišete Vašo situacijo nasilja v družini?
- 2.) Za kakšno vrsto nasilja je šlo, nad kom se je izvajalo in koliko časa?
- 3.) Kako ste vse to doživljali?
- 4.) Po kolikšnem času se ste se odločili prijaviti nasilje v družini in poiskati pomoč?
- 5.) Ali ste se sami odločili za prijavo nasilja v družini oziroma Vas je k temu spodbudil kdo drug?
- 6.) Kateri so glavni razlogi, da ste se odločili za prijavo nasilja?
- 7.) Kako ste se počutili ob prijavi nasilja v družini?
- 8.) Ali ste kdaj obžalovali prijavo nasilja v družini?
- 9.) Zanima me, kakšno je vaše počutje v varni hiši? Ali se počutite varne in zaščitene?

IZJAVA O AVTORSTVU MAGISTRSKEGA DELA

Spodaj podpisana Gaja Ivančič, z vpisno številko 89182011, vpisana v študijski program Psihologija, 2. stopnja, sem avtorica magistrskega dela z naslovom:

Nasilje v družini nad ženskami – primerjava med varnimi hišami po regijah v Sloveniji

S svojim podpisom zagotavljam, da je predloženo magistrsko delo izključno rezultat mojega lastnega dela. Prav tako se zavedam, da je predstavljanje tujih del kot mojih lastnih kaznivo po zakonu.

Soglašam z objavo elektronske verzije magistrskega dela v zbirki »Dela FAMNIT« ter zagotavljam, da je elektronska oblika magistrskega dela identična tiskani.

Gaja Ivančič